

A Magyar Szociológiai Társaság és az
ELTE Társadalomtudományi Kar konferenciája

A bizonytalanság szociológiája

Konferencia Hankiss Elemér emlékére

Absztraktfüzet

Budapest: 2015. november 19-21.

Szerkesztők

Gábrriel Dóra
Kund Attila
Paksi Veronika
Tibori Timea

Angol nyelvi lektor

Chris Swart

Olvasószerkesztő

Hricó Ivánné

Szervezőbizottság

Csepeli György
Juhász Gábor

Kund Attila
Paksi Veronika

Tausz Katalin
Tibori Timea

Tudományos Bizottság

Szabó Ildikó (DE) Elnök
Durst Judit (UCL)
Ferencz Zoltán (MTA TK)
Huszár Ákos (KSH)

Kovács Éva (MTA TK)
Moksony Ferenc (BCE)
Murányi István (DE)
Nagy Péter Tibor (WJLF)

Takács Judit (MTA TK)
Veres Valér (BBTE)
Wessely Anna (ELTE)

Kiadó

Magyar Szociológiai Társaság
1014 Budapest Országház utca 30.
www.szociologia.hu

ISBN 978-963-88633-4-8

Minden jog fenntartva.

Névmutató

Albert Fruzsina, 5, 6	Kalóczkai Ágnes, 62, 64	Paksi Borbála, 85, 86
Antal István, 7, 8	Kalocsai Csaba, 37, 38	Paksi Veronika, 87
Balázs Bálint, 62, 64	Kelemen Eszter, 62, 64	Pápay Boróka, 88
Bartus Tamás, 9, 10	Király Gábor (BCE/BGF), 53, 54	Pataki Gyöngyvér, 89, 90
Bauer Zsófia, 11, 12, 27, 28	Király Gábor (MTA RKK), 51, 52	Pataki György, 62, 64
Bela Györgyi, 62, 64	Koltai Júlia, 55	Radó Márta, 91, 92
Bocsi Veronika, 13, 14	Koós Bálint, 51, 52	Rédai Dorottya, 93, 94
Bocskor Ákos, 15, 16	Kovács Katalin, 41, 42	Róna Dániel, 97
Czirfusz Márton, 51, 52	Kovai Cecília, 56, 57	Rosta Gergely, 43, 44, 45, 46
Csanády Márton Tamás, 17, 18	Kubik Bálint György, 88	Ságvári Bence, 95, 96
Császár Balázs, 19, 20	Kuslits Béla, 58, 59	Szabó Andrea, 97
Csepeli György, 21, 22	Lajtai Mátyás, 60, 61	Szalai Júlia, 98, 99
Dén-Nagy Ildikó, 23, 24	Lakatos Ernőné Horváth Éva, 37, 38	Szalma Ivett, 100, 101
Durst Judit, 25, 26	Lazányi Orsolya, 62, 64	Szántó Ildikó, 102, 103
Előd Zoltán, 47, 48	Lipcsei László Péter, 66, 67	Szász Antónia, 104, 105
Fazekas Dániel, 27, 28	Luxné Prehoda Anna, 68, 69	Székely Kinga, 106, 107
Fehér Katalin, 29, 30	Manchin Róbert, 70, 71	Szilágyi Györgyi, 108, 109
Fosztó László, 31, 32	Márkus Zsuzsanna, 72	Szilasi Katalin, 15, 16
Geambaşu Réka, 33, 34	Máté-Tóth András, 73, 74	Takács Judit, 100, 101, 110, 111
Géring Zsuzsanna, 35, 36, 53, 54	Megyesi Boldizsár, 62, 64	Takács-Sánta András, 112, 113
Gosztonyi Márton, 37, 38	Mikecz László, 75, 76	Tardos Katalin, 114, 115
Grajczjár István, 39, 40	Miszlivetz Ferenc, 77, 78	Tibori Timea, 116, 117
Hamar Anna, 41, 42	Murányi István, 79, 80	Toma Stefánia, 31, 32
Hámori Ádám, 17, 18, 43, 44	Nagy Dániel, 60, 61	Török Péter, 118, 119
Hegedűs Rita, 45, 46	Nagy Endre, 81, 82	Utzeri, Mounia, 120
Horváth Maja, 37, 38	Németh Krisztina, 83, 84	Uzzoli Annamária, 51, 52
Jelenfi Gábor, 47, 48	Nyíró Zsanna, 25, 26	Váradi Mónika Mária, 41, 42
Kajner Péter, 49, 50		Z. Karvalics László, 121, 122

A konferencia fő témája

A kor, melyben élünk a nemrég elhunyt, de szellemében velünk élő Hankiss Elemér kifejezésével élve a Bizonytalanság Kora. Mint legutolsó, még nem publikált művében Hankiss írja: „az emberiséget már nem védi a csillagos ég boltozata. Az ősrobbanás sodrában, az elektronok, neutronok, kvarkok, bosonok, leptonok, hurok és szuperhurok káoszában mibe kapaszkodhat? Hol s hogyan keresheti élete célját, értelmét? Hogyan találhatja meg a helyét, azonosságát, szerepét, céljait, élete értelmét az univerzum „jeges magányában”, egy univerzumban, amely ugyanúgy „süket az ő zenéjére és reményeire”, mint a „szenvedéseire és bűneire”? A konferencián azokat a kérdéseket keressük, melyeket fel kell tennünk annak érdekében, hogy válaszokat kaphassunk a világot nyomasztó bizonytalanságok megértése, elviselése, az általuk okozott feszültségek enyhítése érdekében. A társadalomtudományok felelőssége, hogy párbeszédet kezdeményezzen a társadalommal, segítse a tájékozódást, eloszlassa a hamis bizonyosságokkal kapcsolatos illúziókat. A konferencia plenáris előadásai, paneljei és szekciói e párbeszéd fórumai lesznek.

Absztraktok abc sorrendben

Albert Fruzsina (PhD)

Tanszékvezető főiskolai tanár: Károli Gáspár Református Egyetem / Tudományos

főmunkatárs: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

albert.fruzsina@gmail.com

Szekció: E-poszter

Barátság és börtön

A poszter egy 2015. szeptemberben záró OTKA kutatás (K101325) baráti kapcsolatokra vonatkozó részeredményeit foglalná össze. A kutatás keretében 2012 végén és 2013 elején 80 fiatal, első, maximum 3 éves börtönbüntetését töltő férfival készítettünk interjúkat szabadulásuk előtt, majd szabadulásuk után néhány hónappal is. Interjúalanyaink több, mint harmadát sikerült ismét elérni. Kutatásunk fő célkitűzése a börtönbüntetést követő reintegrációval kapcsolatos szubjektív elvárások és tapasztalatok vizsgálata volt. Poszterünkben a kutatás barátsággal kapcsolatos adatait 3 fő metszetben mutatjuk be: a baráti kapcsolatok szerepét a bűnelkövetésben, a börtönlét hatását a baráti kapcsolatokra („kint és bent”), illetve a baráti kapcsolathálózatok alakulását a szabadulás után.

A börtönbe kerülés előtti barátságok jellemzése során erőteljesen érezhető a börtön-élmény (át)értékelő hatása. Sok esetben a börtönbe kerülésben, bűnelkövetői magatartásban jelentős szerep jut a barátoknak, a kortárs csoport tagjainak, másrészt pedig az ismételt bűnelkövetés, a börtönbe visszakerülés aspektusaiból is jelentős a szerepük. A barátság minőségének, a barátok számának megítélésében a vizsgált csoportban kulcselem a börtönbe vonulás, börtönlét tapasztalata, amit egyfajta „barátságteszt”-ként és ez sok esetben szomorú végkövetkeztetéssel zárult, sok baráti kapcsolat nem megy át ezen a „vizsgán”.

A fogvatartottak nehezen tudják interperszonális szükségleteiket a börtönben kielégíteni. A börtönbeli barátságok minőségére hatással van egyrészt a „férfiasság kód”, „börtön kód”. Kockázatos barátkozni a rabtársakkal, a börtönőrökkel, és nehéz barátkozni a kint lévő emberekkel.

A kapcsolathálózatok kiemelt fontossággal bírnak a szabadulás után az új megélhetési lehetőségek, munkahely, szállás biztosításában és visszatartják szabadult fogvatartottat a további bűnelkövetéstől.

A szabadulást követően interjúalanyaink körében széles körben jellemző hozzáállás, hogy próbálnak a régi, „balhésabb” baráti körtől távol maradni, nehogy visszakerüljenek a börtönbe, ám nem lehet tudni, hogy ezek az elhatározások mennyire bizonyulnak tartósnak.

Fruzsina Albert (PhD)

College professor and head of department: Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary / Senior researcher: HAS Centre for Social Sciences

albert.fruzsina@gmail.com

Section: E-poster

Friendship and Prison

The presentation would briefly summarise some results of a project financed by OTKA (K101325) focusing this time on friendship. In 2012 and 2013 80 young men who served their prison sentence of up to three years as first-time offenders were interviewed some months before leaving prison and then again after spending some months out of prison. We could reach slightly more than one third of our original sample. The major goal of the project was to study subjective expectations and experiences regarding re-integration after a prison sentence. Our poster presents the major results regarding friendship relations in 3 major sub-sections: the role of friendship ties in the criminal activity leading to the prison sentence, the impact of the prison experience on friendship ties and friendship formation in prison and friendships after leaving prison and the role they (could) play in successful reintegration.

When characterising friendships before going to prison, the significant (re)evaluating effect of the prison experience is well detectable. Several times friends, peer group members play a major role in the criminal activity leading to the prison sentence and they may also play a part in re-offending and returning to prison. When evaluating the quality and number of one's friendships, being in prison and the experiences gained during this time function as a "friendship-test", which often has sad results, as a significant proportion of interpersonal ties previously considered to be friendships fail it.

Prisoners have difficulties satisfying their interpersonal needs while in prison. The "masculinity code" and the "prison code" influence the characteristics of interpersonal ties in prison. It is risky to make friends with other prisoners or the prison staff and it is hard to maintain ties with those outside the prison.

Interpersonal networks have a highlighted role after leaving prison in providing support in various fields such as providing accommodation, support, help in finding employment opportunities and also in preventing re-offending. After leaving prison, most of our interviewees try to stay away from their former "problematic" circle of friends in order to avoid getting into trouble and having to go back to prison, but it is a question how lasting these intentions will prove to be.

Antal István (PhD hallgató)

Rektor: Jezsuita Roma Szakkollégium
istvan.antal@ymail.com

Szekció: Romák a 21. század változó magyar társadalmában

Roma elitképzés Magyarországon a 21. században

A romák társadalmi integrációjához elengedhetetlenül fontos, hogy a cigány származású értelmiségiek száma elérje a „kritikus tömeget”, akik befolyásolni tudják a társadalmi folyamatokat. Az államnak és intézményeinek természetesen jelentős szerepe van abban, hogy kialakítsa a megfelelő jogi kereteket és támogatási rendszereket a változásokhoz. Felelőssége van a piac szereplőinek és a civil szervezeteknek is a problémák meghatározásában és ezekre adott válaszokban. Mely szervezetek, mely csoportok lehetnek a partnerek ebben a munkában? Ha egy mondattal szeretnénk választ adni a kérdésre azt mondhatnánk: a roma és a nem roma értelmiségiek, politikai, tudományos és gazdasági elit, akik különböző társadalmi szervezetek és akciók vezetésével és szervezésével tudnak hatást gyakorolni a mindenkori döntéshozatalra és a közösségekre.

Ha elfogadjuk azt, hogy a diplomával rendelkezőket az értelmiség részeként definiáljuk, tudva, hogy vannak olyanok, akik nem rendelkeznek diplomával, de értelmiségi szerepet töltenek be a társadalomban, akkor megbecsülhetjük a roma és a nem roma értelmiségiek számát. A roma közösségekben nagyon kevés azoknak a száma, akik diplomával rendelkeznek, vagy felsőoktatási intézménybe járnak. Ha jobban megvizsgáljuk a roma értelmiségiek helyzetét, feltételezhetjük, hogy a többséghez képest közöttük még kevesebb azoknak a száma, akik aktív közéleti szerepet vállalnak. A nem roma közösségekben jobb a helyzet, több felsőoktatási végzettséggel rendelkező található értelmiségi pályán. Viszont a nem roma értelmiségiek között is kevesebb azoknak a száma, akik a véleményformáló, befolyást gyakorló elithez tartoznak.

Az elmúlt évtized tapasztalatai azt mutatják, hogy tehetséggondozó vagy szakkollégiumi programban részt vett roma fiatalok azok, akik ma döntéshozói és véleményformáló szerep közelébe kerültek. Várhatóan a roma fiatalok támogatására létrehozott intézményekből kikerülő hallgatók értelmiségi állásokat töltenek be, a jövőben szerepet vállaljanak a közösségben és vezessék azokat a társadalmi kezdeményezéseket, akciókat, melyek a társadalmi integráció felé vezetnek.

István Antal (PhD student)

Rector: Jesuit Roma Residential College

istvan.antal@ymail.com

Section: Roma in the changing Hungarian society of the 21st century

Roma Elite Education in Hungary in the 21st Century

It is important for the social integration of the Roma people that the number of Roma intellectuals reaches the “critical mass” which is able to influence the social processes. The state and its institutions have a significant role forming the legal framework and support systems needed for this change. The market players and non-governmental organisations also have responsibility in defining the problems and in the answers relating to these problems. Which organisations or groups can be partners in this work? If we would like to give an answer in only one sentence, we could say: Roma and non-Roma intellectuals, the political, academic and economic elite of our society, who – by leading and organising different non-governmental organisations and actions – can have an effect on the actual decision-makers and communities.

If we accept, that we define those who have a degree as part of the intellectuals (bearing in mind that there are some who do not have a degree and yet they play an intellectual role in the society), then we can estimate the number of Roma and non-Roma intellectuals. We can say that the number of people who graduated or are at university at present is very low in Roma communities. By taking a closer look at the situation of the Roma intellectuals we can assume that the number of those who take an active part in public life or attempt to make something happen in the interest of their communities is even lower. In non-Roma communities the situation is better: there are more graduate people with college or university degrees working in intellectual positions. On the other hand, among non-Roma intellectuals fewer people belong to the decision-making and influential elite.

Over the last decade those young Roma adults have got close to decision-making or lobby positions who took part either in a talent-programme or in a residential college programme. We can expect graduating students from institutions created to support young Roma people to hold intellectual positions, take active part in communities and lead social initiatives, actions that will head towards social integration.

Bartus Tamás (PhD)

Egyetemi docens: Budapesti Corvinus Egyetem

tamas.bartus@uni-corvinus.hu

Szekció: Családi életutak és a családok működése bizonytalan időkben

Iskolázottság és második gyermekvállalás Magyarországon

Keveset tudunk iskolai végzettség és a második gyermekvállalás összefüggéséről. Friss kutatások szerint az összefüggés pozitív: a második gyermek vállalása viszonylag gyakori a diplomás nők körében. Az összefüggésre számos magyarázat adható. (1) Az iskolázottabb nők több munkaerő-piaci tapasztalattal és magasabb jövedelemmel rendelkeznek, ami – a jövedelem-hatáson keresztül – növeli a gyermekek iránti keresletet. (2) A diplomás nők nagyobb eséllyel találnak diplomás és jól kereső párt maguknak, a partner keresete pedig szintén növeli a gyermekvállalási kedvet. (3) A diplomás nők nagyobb valószínűséggel választják a házasságot párkapcsolati formának, és ezzel párhuzamosan tartósabb párkapcsolatban élnek, - ami növeli a második gyermek megszületésének esélyét.

Az előadás során az Életünk Fordulópontjai panelfelvétel használatával vizsgálom az iskolai végzettség és a második gyermekvállalás összefüggését. Diszkrét eseménytörténeti elemzéssel kísérletet teszek annak megítélésére, hogy a fenti magyarázó mechanizmusok mennyire magyarázzák a vizsgált összefüggést. Az elemzés több módszertani újdonsággal szolgál. (1) Különbséget teszek az első teherbeesést megelőző „klasszikus házasság”, illetve az első teherbeesés után kialakított „kényszerházasság” között. (2) Szimultán eseménytörténeti elemzéssel – azaz a gyermekvállalás, a párkapcsolati stabilitás és a párkapcsolati forma megválasztását magyarázó modellek együttes becslésével – kísérletet teszek annak a szelekciós hatásnak a kontrollálására, miszerint a házasság, illetve a tartós párkapcsolatok a „családorientált” személyekre jellemzők. (3) A becslésekre támaszkodva számszerűsítem, hogy a vizsgált összefüggés milyen mértékben tulajdonítható az egyes hatásmechanizmusoknak.

Az előzetes eredmények szerint iskolai végzettség és a második gyermekvállalás között U alakú összefüggés van: a második gyermekvállalást leginkább az érettségivel rendelkező nők halasztják. Az iskolai végzettség hatásával kapcsolatos eredmények vegyesek, az iskolázottság hatása a párkapcsolati formától függ.

Tamás Bartus (PhD)

Associate professor: Corvinus University of Budapest

tamas.bartus@uni-corvinus.hu

Section: Family Life-paths and the Operation of Families in Uncertain Times

Education and Second Births in Hungary

Recent research documented positive and relations between education and second birth rates. Several mechanisms might explain the relative high second birth rate among college educated women. (1) They accumulate more labour market experience and attain higher wages, which has a positive effect on the demand for children (this is the well-known income effect). (2) College educated women are the most likely to be partnered with college educated men, and male wages have a positive effect on the demand for children (income effect) (3) College educated women are more likely to marry their partner, and to live in relatively stable partnerships, which, in turn, increase the probability of having the second child.

In the presentation, I examine the relationship between level of education and the transition to second births using data from the panel survey “Turning Points of the Life Course” (Életünk fordulópontjai), collected by the Demographic Research Institute Budapest. Discrete-time event-history regression models are used to identify which of the above mentioned hypotheses explain the educational gradient in second births. The novel features of the analyses are as follows. (1) The dataset allows me to distinguish classic marriages (where marriage precedes the time of first conception) from shotgun marriages (where marriage follows the first conception). (2) An attempt is made to estimate the regression models explaining second births, union dynamics during the risk period, and partnership duration jointly, in order to control for possible selection effects (for instance, marriage and durable partnerships are chosen by family-oriented women, who do not wish to postpone second births). (3) An attempt is made to quantify the relative contributions of the above mentioned mechanisms to the relationship between education and second births.

The first results show that there is a U shaped relationship between education and second birth rates; the effect of education is conditional on partnership status; and women living in consensual unions have low fertility, especially among women with upper secondary education.

Bauer Zsófia (PhD hallgató)
Budapesti Corvinus Egyetem
zso.bauer@gmail.com

Szekció: Tudomány-technológia-társadalom

Szakértő orvosok és laikus szakértő páciensek a magyarországi meddőségkezelésben

A XXI. században egyre gyakrabban fordulnak a fogamzási problémákkal küzdők a különböző asszisztált reprodukciós eljárásokhoz. A kezelés hosszadalmas és gyakran fizikailag, anyagilag és emocionálisan is megterhelő. A bemutatott kutatás (a K 108981 OTKA pályázat támogatásával) a meddőség kezelési eljárásban résztvevő nők tapasztalatait és élményeit vizsgálja, arra a kérdésre keresvén választ, hogy melyek a technológiával, a meddőségkezelés folyamatával, a kezelőorvosokkal és az egészségügyi intézményekkel való kontaktusuk során felmerülő legfőbb témák és problémák.

A vizsgálat során az alkalmazott elméleti megközelítés nem a klasszikus deficit modell, hanem az egyéni információszerzés és a kontextuális tudás fontosságát kiemelő, laikus szakértelemre hivatkozó irányzat. A reprodukciós eljárás során, mind a kezelés időtartama, mind a kiemelkedő érzelmi bevonódás miatt, a női páciensek korábban elképzelhetetlen mennyiségű és minőségű információt szereznek és különleges (mind tárgyi, mind tapasztalati) tudást halmoznak fel, tökéletesen reprezentálva a „laikus szakértő” archetípusát. A kutatás célja feltárni, hogy a felhalmozott információ és a tapasztalati, kontextuális tudás miként formálja és változtatja a személyes orvos-páciens viszonyt, valamint az egészségügyi dolgozók és intézmények iránti hozzáállást és bizalmat. Ezek a kérdések lehetővé tették annak a vizsgálatát, hogy milyen tényezők hatására – különös tekintettel az információ és tapasztalatszerzésre fókuszálva – miként módosulnak a hagyományosan értelmezett orvos- és betegserepek, és ennek következtében miként alakulnak át a páciensek elvárásai is.

A kutatás módszertana két pilléren épül: egyfelől támaszkodik egy feltáró szakaszra, internetes fórumok tematikus elemzésére, másfelől meddőségkezelésben résztvevő páciensekkel készített félig-strukturált interjúk feldolgozására.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy ahogyan növekszik a laikus szakértelem és a kontextuális tudás jelentősége, úgy változik az orvosokba és az egészségügyi intézményekbe vetett bizalom és így a kezeléseket a páciensek másképpen élik meg.

Zsófia Bauer (PhD student)
Corvinus University of Budapest
zso.bauer@gmail.com

Section: Science, Technology, Society

Expert Doctors and Lay Expert Patients in Infertility Treatment in Hungary

In the 21st century more and more couples who have difficulties conceiving naturally decide to make use of treatment employing reproductive technologies. The treatment process is often long and physically, financially and emotionally taxing on the patients.

Present paper (funded by OTKA-K108981) investigates everyday life experiences and emotions of infertile women who have decided to seek medical treatments which employ assisted reproductive technologies. The research is exploring the topics and problems that arise during their treatments in context to the technologies, the reproductive process and their contact with medical professionals and medical institutions.

The theoretical background of the research is not the classical deficit model that emphasizes the gap between the professional and the laymen, but adopts the lay expertise model, that places focus on the individual information gathering of the patients and the importance of contextual knowledge.

The research focuses on the special knowledge and expertise patients obtain throughout the course of their often long and emotionally taxing reproductive treatments. The women obtain due to the aforementioned reasons a prior unimaginable quantity and quality of information becoming the archetype of lay experts. The aim of the research is to understand how this accumulated information, the experience based and contextual knowledge changes and forms the personal doctor-patient relationship and how these also effect the trust towards medical professionals and institutionalized medical practice.

The research has two methodological prongs: on the one hand in the first exploratory phase it is based on a thematic analysis of infertility related online discussion groups, and on the other hand the sources of data are also semi-structured interviews conducted with patients participating in infertility treatment.

Main findings suggest that while lay expertise and condition based knowledge is rising, the supremacy of trust towards medical professionals and institutionalized medicine is fading in Hungary and a new dynamics in attitudes towards treatments is emerging as we speak.

Bocsi Veronika (PhD)

Főiskolai docens: Debreceni Egyetem

bocsiveron@gmail.com

Szekció: Bizonyosság a „maguk módján vallásosak” hitrendszerében

A vallás hatása az akadémiai elkötelezettségre és a hallgatói habitusra

Az értékesztek segítségével kimutatható, hogy a vallásosság iteme a preferencia-rendszerekben kulcsfontosságú, s a többváltozós statisztikák alkalmazásakor komoly szerepe van a klaszterek vagy a faktorok rajzolatának meghatározásában. Így van ez az egyetemista populáció vizsgálatának esetében is. Egy korábbi munkánkban arra az összefüggésre bukkantunk, hogy egy, az értékpreferenciák segítségével identifikált klaszter (vallásos nyitott klaszter), a felsőoktatásban magasabb eredményességi indexszel kapcsolódik össze. Elemzésünkben arra vállalkozunk, hogy ezt az összefüggést alaposabban járjuk körül, s kiterjesszük azt az akadémiai integráció egyéb területeire is (akadémiai értékek, tanulási stratégiák, akadémiai habitus).

Az értékek bizonyos, nem pontosan rekonstruálható módokon az emberi cselekedeteket is alakítják (Feather 2003), s ezt a logikát a campusok világába is átemelhetjük. A vallásosság sajátos életvitellel társul, s ennek hatása az egyetemek világában több szempontból is kutatható. Dokumentálható a kapcsolat például a vallásos kapcsolatháló és az eredményesség között (Pusztai 2015), de a vallásosság alakítja az egyetemeken belüli formális szervezetekben való részvételt is (Bocsi 2012).

Elemzésünkben arra vállalkoztunk, hogy egy 2012-es nemzetközi adatbázist felhasználva, amelyből leválasztottuk az egyik nagy magyarországi egyetem almintáját (N=1118), megvizsgáljuk azt, hogy milyen értékhátere van az akadémiai integráció különböző típusainak, s milyen felsőoktatás-koncepciókat generál a vallásosság itemének magas pozíciója. A felhasznált technikák variancia-analízis, korrelációs elemzés, faktorelemzés és lineáris regresszió voltak.

Az eredmények arra utalnak, hogy a vallásosságot is magába foglaló értékfaktor (konzervatív vallásos) magasabb tanulási elkötelezettséggel, az akadémiai célok és gyakorlatok magasabb fokával jár együtt, de nem generál magasabb eredményességet. A vallásosság itemét külön elemezve hasonló rajzolatot tapasztalunk. Az akadémiai értékek esetében a vallásosság a szociális elemeket, illetve az elitista beállítottságot egyidejűleg erősíti.

Veronika Bocsi (PhD)

Collage associate professor: University of Debrecen

bocsiveron@gmail.com

Section: Certainty in the Belief System of People who consider themselves Religious in their own way

The Effect of Religiosity on the Academic Commitment and the Students' Attitudes toward the Academic World

As can be shown by means of value tests, the item of religiosity has a key role in the system of the value preferences. This item is very important when we use multiple analysis and we would like to identify factors or clusters. This key role of this particular item is perceptible in the student sample too. In our earlier work we specified value factors and one of them (openminded religious) is linked to the higher level of academic achievement. So in this analysis we try to approach this relationship more thoroughly and our aim is to catch the other elements of the academic integration (academic values, learning strategies and academic attitudes towards higher education).

Values can shape the human actions but this process is not clearly recognizable (Feather 2003). So we suppose that this process is can also perceived in the world of campuses too. Religiosity is associated with a special way of life and we can analyse this phenomenon at the universities. The above identified relationship is detected between the religious peer network and academic achievement (Pusztai 2015) but religiosity generates participation in the campuses' formal organisations as well (Bocsi 2013).

An international database from 2012 was used during this analysis and we separated a subsample of one of the most prestigious universities of Hungary (N=1118). The aim of the analysis was to get to know the value-background of the academic integration of various types. It was also an important research question which HE-conceptions are generated by a higher level of religiosity. The techniques we used were variance-analysis, factor-analysis and linear regression.

The findings referred to the fact that factor which involves religiosity (conservative religious factor) results in the higher level of academic commitment and learning strategies but it does not shape the index of the achievement. If we analyse the item of religiosity in itself we can see similar patterns. A strange duality can be observed in the field of academic values because the item of religiosity amplifies the social and elitist attitudes too.

Bocskor Ákos (PhD hallgató)
Budapesti Corvinus Egyetem
akos.bocskor@gmail.com

Szilasi Katalin (MA hallgató)
Budapesti Corvinus Egyetem
szilasikati@gmail.com

Szekció: Szociológiai módszerek

Baráti kapcsolatok és népszerűség hatodik osztályosok körében: Egy fókuszcsoportos kutatás eredményei és módszertani implikációi

A kutatás fókuszcsoportos interjúk keretében kereste a választ az osztályon belüli népszerűség és a baráti kapcsolatok formálódásának módjaira és okaira hatodik osztályos általános iskolások körében. A vizsgálat az MTA TK „Lendület” RECENS kutatócsoport általános iskolás kutatásában érintett iskolák egy részében zajlott, a kérdőíves kutatás által megcélzott osztályokban, ilyen értelemben a kutatócsoport vizsgálatai (részleges) kiegészítésének is tekinthető. A felmérés során nyolc Pest, illetve Nógrád megyei általános iskola tíz osztályában 22 fókuszcsoportos beszélgetést végeztünk, melynek során több mint 150 diákot sikerült megszólítani. Az interjúvázat jelentős mértékben reflektált a kérdőíves felmérés néhány kérdéscsoportjára (népszerűség, baráti kapcsolatok, versengés), egyik legfőbb célja az ezen részkérdésekkel kapcsolatos szélesebb körű információk nyerése, a mélyebb összefüggések megértése. Ennek megfelelően a főbb vizsgált kérdések az osztályon belüli népszerűség, illetve népszerűtlenség okai, a baráti kapcsolatok formálódása, az osztályon belüli főbb csoportok, klikkek feltérképezése volt. Emellett az interjúk érintették az etnikai identitás, a versengés és a tanulással kapcsolatos attitűdök kérdését is, melyek szintén szorosan kapcsolódnak, illetve kapcsolódhatnak az alapvetően vizsgált kérdésekhez. Ugyanakkor, míg a népszerűséget és baráti kapcsolatokat illetően többnyire jelentős mennyiségű releváns információt nyújtottak a diákok, a másik három téma tekintetében igen jelentős ingadozás figyelhető meg az osztályok között. Ezen túl komoly módszertani kihívást jelentett egyes témák esetében a „sablonválaszok” mögötti tartalmak felfedése, a „mélyebbre menetel”. A korosztály életkori sajátosságai miatt a résztvevők bizalmának megnyerése, az oldott, közvetlen légkör kialakítása az iskolások esetében sokszor még nehezebb feladatnak bizonyulhat mint felnőtt csoportos interjúk esetében. Ugyanakkor, némiképp ellentmondva az előzetes elvárásoknak, sok esetben nem annyira a diákok „szóra bírása”, hanem inkább az éleveségük kezelése, az éppen nem beszélő diákok figyelmének fenntartása jelentette a megoldandó módszertani feladatot.

Ákos Bocskor (PhD student)
Corvinus University of Budapest
akos.bocskor@gmail.com

Katalin Szilasi (MA Student)
Corvinus University of Budapest
szilasikati@gmail.com

Section: Sociological Methods

Friendship Formation and Popularity among Sixth-Graders: The Results and Methodological Implications of a Focus Group Research

The research focused on the reasons and tendencies of popularity and friendship formation among sixth-grade primary school students. The investigations were conducted in some of the schools included in the primary school research of the HAS CSS “Lendület” RECENS research group, focusing on the classes included in the survey data collection. Therefore the present research can be considered as a (partial) extension of the investigations of the research group as well. During the data collection we conducted twenty-two focus group interviews in eight primary schools in Pest and Nógrád counties, covering ten classes and including more than 150 students. The interview questions highly reflected on some of the question blocks included in the questionnaire of the survey data collection (popularity, friendship formation, competition), as one of the main aims was obtaining more comprehensive information regarding these issues, understanding the underlying patterns. Accordingly, the main research questions were understanding the reasons for popularity, unpopularity, and friendship formation in the class, and mapping the main groups and cliques. Additionally, the interviews covered such issues as ethnic identity, competition, and attitudes towards school performance, which issues are strongly related to the basic research questions. However, while we were generally able to obtain a rich amount of relevant information regarding popularity and friendship formation, in the case of the other three issues significant variation was observable among the classes. Furthermore, discovering the underlying meaning behind “schematic answers” and “going deeper” in many cases proved to be a serious methodological challenge. Due to the characteristics related to this age group, gaining the trust of the participants, and creating an open and confidential atmosphere can often be even more challenging than in focus groups with adults. However, somewhat contrasting to the preliminary expectations, in many cases the liveliness of the students and keeping their attention focused on the interview were the main methodological tasks, not “getting them to talk.”

Csanády Márton Tamás (PhD)

Főiskolai tanár: Károli Gáspár Református Egyetem
marton@csanady.hu

Hámori Ádám (doktorjelölt)

Főiskolai tanársegéd: Károli Gáspár Református Egyetem
hamori.adam@kre.hu

Szekció: Bizonyosság a „maguk módján vallásosak” hitrendszerében

A vallási identitás, a vallásgyakorlat és a protestantizmus Magyarországon a XXI. században

A Károli Gáspár Református Egyetem egyházzociológiai kutatócsoportja 2014 nyarán nyolc magyarországi helyszínen, 1456 válaszadó részvételével végzett nagymintás kérdőíves kutatást. Jóllehet a kutatás során csak az előzetesen kiválasztott települések szintjén kerültek a háztartások véletlen mintavétellel kiválasztásra, az eredmények megfelelően tükrözik a 25000 főnél kisebb lakosságú, elvállaltalanodó, eredetileg vegyes vallású települések társadalmi és kulturális sajátosságait. A kérdőív kérdései többek között a válaszadók szocio-demográfiai háttérét (nem, kor, iskolai végzettség, munkaerő-piaci státusz, szubjektív társadalmi helyzet, jövedelem), vallási identitását és magatartását, felekezeti hovatartozását, valamint a hitvilág számos mutatóját vizsgálták. A kutatás nagy figyelmet fordított továbbá a szubjektív jóllét, az elégedettség, valamint a mentális és pszichés egészség dimenzióira is.

Tanulmányunkban szeretnénk elemezni a hitvilág és a vallási meggyőződés értékeit, valamint a mentális és pszichés jóllét sajátosságait azon válaszadók körében, akik bizonytalan vallási önazonossággal rendelkeznek akár a vallási önbesorolásuk alapján (ti. „vallásosak a maguk módján”), akár azért, mert vallási magatartásuk alapján a hagyományos intézményesült vallásossághoz csak lazán kötődnek. Meg kívánjuk vizsgálni, hogy a hitvilág megfigyelhető belső struktúrája kapcsolódik-e a vallásgyakorlathoz, a vallási identitáshoz és önbesoroláshoz. Célunk, hogy megvizsgáljuk, mi van a vallási önazonosság mögött, és milyen kapcsolatban áll a szubjektív jólléttel és mentális egészséggel, amely számos korábbi kutatás eredménye szerint a vallásosság egyik kulcsfontosságú funkciója. Kutatásunk így a „maguk módján vallásosak” kategóriájának és a vallásosság kortárs magyar társadalomban betöltött szerepének megértéséhez kíván hozzájárulni. A tavalyi kísérleti felmérés eredményeit idén további, sajátos társadalmi és történelmi összefüggéseket hordozó magyarországi településekről származó empirikus eredményekkel is össze kívánjuk vetni.

Márton Tamás Csanády (PhD)

College professor: Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary
marton@csanady.hu

Ádám Hámori (PhD candidate)

College assistant lecturer: Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary
hamori.adam@kre.hu

Section: Certainty in the Belief System of People who consider themselves Religious in their own way

Religious Identity, Religious Behaviour and Protestantism in Hungary in the 21st Century

The church sociology research group of the Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary has conducted a large-sample survey research during the summer of 2014 in eight locations in Hungary, reaching out to 1456 adult respondents. Though in the study we applied a random sampling of households only on the level of the pre-selected settlements, the findings plausibly reflected the social and cultural characteristics of Hungarian townships below 25.000 with a partly secularized population of a multi-confessional background. The survey questionnaire included variables inquiring about social-demographical background (gender, age, school attainment, labour status, subjective perception of social status and income), religious identity and behaviour, denominational affiliation, as well as several indicators of faith and belief. Furthermore, the study put a special focus on subjective well-being, life satisfaction, physiological and mental health, too.

In our paper, we aim to scrutinize faith values and belief as well as the mental and psychological well-being of those asserting an uncertain religious identity, either through self-identification (i.e. classifying themselves as “religious in their own way”) or showing loose ties to traditional institutionalized religiosity through their religious behaviour. We will examine whether an internal structure of faith and belief is related to religious behaviour, religious identity and self-classification. Our focus is on what is behind religious identifications and how it interacts with subjective well-being and mental health, a key function of religious affiliation according to previous research. Thus, our findings will contribute to the research into understanding the meaning of the category “religious in their own way” and also the changing role of religion in contemporary Hungarian society. Results of last year’s pilot survey will be contrasted to this year’s new empirical findings from further Hungarian settlements within distinct social and historical contexts.

Császár Balázs (PhD hallgató)

Eötvös Loránd Tudományegyetem

csaszar.ba@gmail.com

Szekció: Környezet, település, kultúra

Az állandósuló, 19. századi magyar nyelvű színjátszás társadalmi struktúrája

A művészetszociológia több átfogó elméletet is kínál a művészeti gyakorlat kompakt egységeinek leírására, strukturális viszonyainak ábrázolására. Ezek az elméletek a társadalmi integráció alapvető problémáit érintik, a modernitásban előtérbe kerülő társadalmi formákkal (munkamegosztás, termelés, szimbolikus tőkék, stb.) modellezik a művészeti tevékenység szerveződési egységeit. Az elemzési egységek megválasztása ugyanakkor felveti az elméletek általánosíthatóságának problémáját, ezek az elméletek ugyanis többnyire a kulturális csereviszonyokban (is) domináns szerveződési egységeket mutatnak be, ezzel együtt eltekintenek a csereviszonyok rendszerétől. Jó példát nyújt Bourdieu meghatározó munkája a francia irodalmi mező kialakulásáról (Pierre Bourdieu: A művészet szabályai), ami pontosabban a Párizsban lokalizálható, újonnan hierarchizálódó művészet történeti és strukturális elemzését jelenti. Előadásom alapvető kérdése, hogy a helyi identitással és belső viszonyokkal rendelkező, perifériás pozícióban lévő szerveződési egységek hogyan kapcsolódnak össze, hogyan tagolódnak az interakciók tágabb körével azonosítható kulturális/művészeti viszonyrendszerekbe. A vizsgálódás egyik iránya a politikai és gazdasági viszonyrendszeren alapuló aszimmetrikus kulturális csereviszonyok rendszerének leírása. Itt egyrészt a 19. században világrendszerként működő Európa, másrészt a kulturális transzferek és áramlások problémái kerülnek előtérbe. A vizsgálat másik irányát az előadás konkrét tárgyának, az állandósuló magyar nyelvű színjátszás színháztörténeti leírásainak áttekintése jelenti. A tárgyalt munkák a sajátos intézménytípusok (nemzeti színház) kialakulását, a nemzetállam építő politikai mozgalmak meghatározó szerepét, a nyugat-európai színházi formák átvételét, a színház területi differenciálódását (színi kerületek és városfejlődés) vizsgálják. Ennek során számos szociológiai szempontból releváns, strukturálódással kapcsolatos állítást megfogalmaznak, a cél ezeknek a megállapításoknak az egységes értelmező keretbe foglalása.

Balázs Császár (PhD student)

Eötvös Loránd University

csaszar.ba@gmail.com

Section: Sociology of the Environment, Sport and the Arts:

The Social Structure of Emerging Hungarian Theatre in the 19th Century

The sociology of art provides a couple of theories to describe the separate units of artistic activity, to understand their structure. These theories contain the fundamental problems of social integration, creating the models of artistic practice with general societal forms of modernity (division of labor, production, symbolic capital, etc.). However, the selection of the units of analysis raises the problem of theoretical generalization, because these theories mostly present organizations which have dominant position within the system of cultural transfers, thus ignoring the system of cultural relationships itself. A good example of this practice is the seminal work of Bourdieu (Pierre Bourdieu: The rules of Art) about the emergence of French literary field, more precisely the historical description and theoretical approach of the new hierarchy of artistic activity located in Paris. The core question of my presentation, how these organizational units –that have local identity, internal structural relations, peripheral position- integrated to the wider range of interactions of cultural/artistic relations. One direction of the inquiry is the description of asymmetric cultural relations based on definitive political and economic relations. In this case, the problem of 19th century Europe functioning as a world system, and the problems of cultural transfers and flows come into view. The other direction of inquiry is leading towards the historical works about emerging Hungarian theatre in the 19th century. These works examining topics such as the creation and emergence of special institutional forms (National Theatre), the role of nationalist movements of local elites in Eastern Europe, the reception and application of western theatrical forms, spatial differentiation and pattern of theatre. In doing so, these works contain a lot of sociologically relevant consideration about the social structure of theatre, the aim is the creation of a coherent framework to integrate these considerations.

Csepeli György (DSc)

Egyetemi tanár: Eötvös Loránd Tudományegyetem

csepeli.gyorgy@tatk.elte.hu

Plenáris előadás

Hankiss Elemér szociológiája

Az előadásban Hankiss Elemér szociológiai munkásságát helyezem el a magyar szociológiatörténet kontextusában. Kiemelem Hankiss ragaszkodását a magyar értelmiség Széchenyi Istvánig visszanyúló hagyományához, mely a lét és a lehető szorításában a magyar élet jobbítását tűzi ki célul. Hankiss a kor szabványos szociológiai paradigmáival szakítva az értékek, a szerepek, a mikro-folyamatok kutatásának útjára lépett, különös érzékenységet mutatva az államszocialista társadalom dualizmusai iránt, megalkotva a hiánytársadalom szociálpszichológiáját. Az előadás végén Hankiss örökségét tárgyalom, mely kulcs lehet az európai társadalom új jelenségeinek megértéséhez.

György Csepeli (DSc)

Professor: Eötvös Loránd University

csepeli.gyorgy@tatk.elte.hu

Keynote lecture

Sociology of Elemér Hankiss

The paper to be presented will discuss the origins of the sociology of Elemér Hankiss putting it into the context of the Hungarian intellectual tradition founded by István Széchenyi. Elemér Hankiss' sociology, however, can be characterized simultaneously by continuity and discontinuity. Breaking with the contemporary sociological tradition dealing with 'hard' facts of social reality he was committed to investigate 'soft' social phenomena such as values, roles and micro-processes of everyday life. He has shown an extreme sensitivity to the dual structures of state-socialist society creating the social psychology of the shortage society. At the end of my paper I will discuss the legacy of Elemér Hankiss that I consider as a key to understand the novel developments of the European society.

Dén-Nagy Ildikó (PhD hallgató)
Budapesti Corvinus Egyetem
dennagy.ildiko@uni-corvinus.hu

Szekció: Tudomány-technológia-társadalom

Mobiltelefon: Problémamegoldó, vagy magánélet gyilkos?

A munka és a magánszféra két alapvető területe életünknek. A kettő összeegyeztetése kihívásokkal teli feladat, megkövetelheti, hogy az ember kilépjen a megszokásaiból, amely stresszt, a szorongás és a bizonytalanság érzését válthatja ki. Az infokommunikációs technológiák a munka-magánélet egyensúlyának megteremtésében szerepet játszó tényezőkké váltak, méghozzá azáltal, hogy az emberi interakciókat a két területen belül, illetve a két terület között is megváltoztatták. Újfajta nehézségek, lehetőségek és megküzdési stratégiák jelentek meg, amelyek szociológiai szempontból mélyebb megértést követelnek meg. Előadásom egy kevert módszertanú kutatás kvantitatív szakaszának eredményeit foglalja össze. Egy országos (18 és 65 év közötti lakosság körében 2014 májusában végzett) kérdőíves megkérdezés adatainak elemzését mutatja be, amely a mobiltelefon-használat, mint a Magyarországon leginkább elterjedt infokommunikációs technológia, és a munka-magánélet egyensúlyának megteremtése közötti sokoldalú kapcsolatra irányult. A kutatás célja az volt, hogy megvizsgálja, vajon van-e ok-okozati kapcsolat a mobilhasználat (telefonálás, SMS küldés és fogadás, valamint mobil e-mailezés) intenzitása és a munka-magánélet egyensúlyának általános észlelése között, illetve, hogy feltárja (a határelmélet alapján) a mobilhasználat és a két terület határainak átjárhatósága, rugalmassága közötti kapcsolatot, valamint (a spillover elmélet alapján) a mobilhasználat és a pozitív, illetve negatív munka-magánélet és magánélet-munka irányú spilloverek közötti kapcsolatot. A kutatás újszerűsége abban rejlik, hogy az infokommunikációs technológia használatára, valamint a modern család változásaira irányuló tanulmányok széles köre által alkotott két irodalmi kategória között empirikus hidat képez. Lehetővé teszi, hogy a mobilhasználati mintázatokat ne csupán a család kontextusában értelmezzük, hanem egy olyan területében is, amely rendkívül problémás a legtöbb országban annak ellenére, hogy a témakör egyre nagyobb figyelmet nyer, illetve politikai kezdeményezések tárgyává vált.

Ildikó Dén-Nagy (PhD student)
Corvinus University of Budapest
dennagy.ildiko@uni-corvinus.hu

Section: Science, Technology, Society

Mobile Phone: Problem Solver or Private Life Killer?

The work and private spheres are two major domains of our lives. Their reconciliation can be challenging and can require people to cross the barriers of their accustomed practices that can result in feelings of stress, distress and uncertainty. Info-communication technologies have become a factor in creating work-life balance by altering human interactions within and across these domains. New kinds of difficulties, opportunities and coping strategies have arisen that call for deeper understanding from a sociological point of view. My presentation summarises the results of the quantitative strand of a mixed methods research project. It covers the analyses of a national survey data set (collected among Hungarian population aged 18-65 years in May 2014) about the multifaceted relationship between the use of a mobile phone, as the most prevalent info-communication technology in Hungary, and creating work-life balance. The aim of the research was to examine whether there is a cause-effect relationship between the intensity of mobile phone use (calls, sending and receiving SMS text messages and e-mails) and the general perception of work-life balance, to unveil the relationship between mobile phone use and the perceptions of boundary permeability and flexibility (based on border theories), and to investigate the relationship between mobile phone use and positive and negative work-to-life and life-to-work spillovers (based on spillover theory). The novelty of the research is given by providing an empirical bridge between the wide range of studies about info-communication technology use and studies about the transformation of modern family forms. It allows us to interpret mobile phone use patterns not only in a family context but also from the aspect of an area that is highly problematic in most countries despite the increasing consciousness, and policy initiatives.

(The project has been funded through the Hungarian Scientific Research Fund “Dilemmas and strategies in reconciling family and work” OTKA K104707; head of project team: Beáta Nagy, PhD., Corvinus University of Budapest)

Durst Judit (PhD)

University College London

judit_durst@yahoo.co.uk

Nyíró Zsanna (doktorjelölt)

Elemző: Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

zsanna.nyiro@gvi.hu

Szekció: Romák a 21. század változó magyar társadalmában

Diplomás roma nők egyensúlyozása a munka- és a család között

Az előadás alapjául szolgáló tanulmány központi témája az, hogyan próbálnak egyensúlyozni a felsőfokú végzettségű, magukat romának valló nők a munka és a család között. Egy 60 fős mintán végzett életút-, illetve mélyinterjúkon alapuló kvalitatív kutatásunk alapján, a csoporton belüli, valamint csoportok közötti különbségeket és azonosságokat összehasonlító elemzés révén, arra próbálunk meg választ adni, hogyan alakulnak/konstruálódnak a munkához és a családhoz fűződő preferenciák az általunk vizsgált roma és nem-roma nők körében. (Utóbbi csoporthoz egy korábbi demográfiai kutatásunknak köszönhetően van hozzáférésünk).

Érvelésünk egyik központi eleme, hogy a preferenciák alakulását illetően, a munka és a család közötti egyensúly keresésének küzdelmében nem beszélhetünk „szabad választásról” (Hakim 2002). A kutatásunkban szereplő roma nők felfelé történő társadalmi mobilitásának egyik rejtett társadalmi költsége, az identitásuk konfliktusai mellett, éppen az, hogy nehezen találják meg párjukat, akivel aztán családot tudnának alapítani. A párválasztás nehézségének pedig az az egyik demográfiai következménye, hogy nem tudják megvalósítani vágyott családalapítási törekvéseiket, ideálisnak tartott gyerekszámukat.

Kutatásunk azt is demonstrálja, hogyan tudják megvilágítani az életút interjúkból származó narratívák azt a komplex hatást, interszekcionalitást, amit a gender-, illetve az osztály-helyzet, valamint az etnicitás egymást erősítve, együttesen gyakorol a preferenciák alakulására – esetünkben a munka és a családot illető orientációk formálódására. Kutatási eredményeink alapján amellet érvelünk, hogy az osztályhelyzet, a gender és az etnicitás még mindig olyan erős társadalmi tények, amelyek formálják az egyéni választásokat, alakítják a preferenciákat. Összehasonlító vizsgálatunkkal egyben arra is törekszünk, hogy demonstráljuk azon sztereotípiá tarthatatlanságát, amely a roma nők „másságát”, a nem-roma nőktől való különbözőségét hangsúlyozza. Ehelyett mi azt találtuk, hogy teljességgel értelmetlen az a bináris, kétpólusú kategória, amely „tradicionális roma” és „modern nem-roma” nőről beszél magyarországi viszonylatban

Judit Durst (PhD)

Hon. Research Fellow: University College London

judit_durst@yahoo.co.uk

Zsanna Nyíró (PhD candidate)

Analyst: Institute for Economic and Enterprise Research

zsanna.nyiro@gvi.hu

Section: Roma in the Changing Hungarian Society of the 21st century

Work-Life Balance Among Graduate Romani Women in Hungary

This paper analysis work orientations and family formation strategies among college educated Romani women in Hungary. We demonstrate through our in-group and inter-group intersectional analysis of the life stories of 53 women, gathered by in-depth interviews, how preferences towards work and family are constructed in this group. We argue that there is not such a thing as ‘free choice’ for our women in their struggle to reach their desired work-life balance. One of the hidden costs of their upward mobility, apart from the identity conflicts of many of them, is their difficulties in partner selection.

Despite the mushrooming researches on Roma communities in Hungary, to date, there is a missing gap in studying Roma women’s social position in the theoretical framework of intersectionality (Kóczé, 2009). Also, in the context of Roma women, there is not a single research on one of the frequently studied topics in contemporary European sociology: on the work-life balance.

This paper aims to contribute to bridge this gap. We were partly inspired by Scandinavian sociologists Christensen and Jensen’s (2012) recommendation about involving not only minority but also majority groups in intersectional analysis. This approach is a combination of Leslie McCall’s (2005) intra-category and inter-category methods; namely the analysis of differences within and similarities between ethnic groups.

Our research has also demonstrated how life-story narratives can illuminate the complex interplay between gender, class and ethnicity in relation to the construction of individual preferences towards (paid) work and family. We argue, on the basis of our findings that social categories such as class and ethnicity are still ‘strong’ social facts that can shape people’s lives and construct their preferences. Comparing our highly achieving Romani sample with a non-Roma Hungarian women sample of the same educational level, we aim at challenging established perceptions and breaking stereotypes about the ‘traditional’ Romani and ‘modern’ Hungarian woman.

Fazekas Dániel (MA)

Kutatásvezető: Bakamo.Social

daniel.fazekas@bakamosocial.com

Bauer Zsófia (PhD hallgató)

Budapesti Corvinus Egyetem

zso.bauer@gmail.com

Szekció: Szociológiai módszerek

Közösségi médiakutatás az szociológiában, netnográfia és social listening – az intim szféra kutatásának lehetséges módszertana

Míg a marketingkutatás és piackutatás már előszeretettel használja a netnográfia és a social listening módszereit, addig a társadalomtudományi, szociológiai kutatásoknál kevésbé hangsúlyosak. Pedig a szociológia számára is rendkívül gazdag kutatási témát, alanyt és módszertani lehetőséget nyújthat a közösségi média előtérbe helyezése. Jelen tanulmány a netnográfia és a közösségi média kutatás szociológiában történő alkalmazásának hasznossága mellett érvel, elsősorban az olyan intim témák esetében, amelyek hagyományos társadalomtudományi módszerekkel nehezen vagy kevésbé eredményesen kutathatóak. A tanulmány egy konkrét példán – a magyarországi meddőségkezelés kutatásán – keresztül, mutatja be a közösségi média kutatásának módszereit és annak hasznosságát.

Kaplan és Haenlein (2010) szerint a közösségi média olyan internet alapú applikációk összessége, amelyek a Web 2.0 ideológia és technológiai alapjaira támaszkodva juttat el az egyes felhasználók által előállított tartalmat olvasók tömegeihez. Az utóbbi években a közösségi média lett az egyik fő csatornája a vélemények megosztásának és a társadalmi vitáknak. A közösségi média diskurzusában való részvétel egyedi alkalmat kínál a felhasználóknak, a kommunikátoroknak, hogy bármiről – akár olyan intim témákról, mint a betegség és az egészség – nyíltan, a stigmatizáció okozta kiszolgáltatottság és a szégyen érzete nélkül beszélgessenek..

A netnográfia – Kozinets (2010) értelmezésében – az internetes közösségek etnografikus kutatása, amelynek során a közösségben résztvevő alanyokat és az ő szabad, kutatói jelenlét által nem befolyásolt viselkedésüket tanulmányozza. A netnográfia adaptálja az entográfia által alkalmazott kvalitatív módszereket a virtuális közösségek tanulmányozására. A netnográfia leírja („sűrű leírással”) az egyes tanulmányozott online közösségek kultúráját, szokásait, felépítését és a legfőbb felmerülő témákat és társadalmi konfliktusforrásokat. A social listening szintén a közösségi média kutatásának újszerű módszertana, amely (közösségi „hallgatóság”) az internetes felhasználók online térben folytatott folyamatos párbeszédének célzott figyelése (Poynter 2010).

Dániel Fazekas (MA)

Head of Research: Bakamo.Social
daniel.fazekas@bakamosocial.com

Zsófia Bauer (PhD student)

Corvinus University of Budapest
zso.bauer@gmail.com

Section: Sociological Methods

Nethnography and Social Media Research in Sociology – Researching the Intimate Sphere

While nethnography and social media listening have been popular research methods in the marketing and market research fields, so far they have been less burgeoning in the fields of social sciences and sociology. Even though focusing on social media can provide sociologists a unique opportunity to fulfil research interests, acquire participants and renew methodological solutions. Present paper argues the use and benefits of nethnographic and social media based research in sociology, foremost in researching such intimate topics that are hard to study or have less accurate results using conventional social scientific research methods. The paper argues this importance of the beneficial aspects of social media research through the specific case of Hungarian infertility treatment.

According to Kaplan and Haenlein (2010) social media consists of such internet based applications that rely on the technology and ideology of Web 2.0 and thus have the capacity to publish and disseminate individual user generated content to a mass audience. Social media have grown to be the central venues of opinion dissemination and social debate.

Entering social media discourse provides a unique opportunity for users to communicate about anything, even such intimate topics as sickness and health without feeling exposed and ashamed. Never before have users had such an opportunity to communicate freely without the fear of stigmatization and achieve social contact, all the while remaining anonymous.

Nethnography in the interpretation of Kozinets (2010) is the ethnographic research of online communities, where the researcher observes the natural and undisturbed actions and behaviours of the subjects. Nethnographic research adopts the qualitative methodology of ethnography and applies it to the study of online, virtual communities. Nethnography gives a thick description of the studied online community's culture, habits, structure, discussion topics and social conflicts. Social listening is another new branch of the study of social media ("social lurking"), that focuses on particular aspects and orientations of the subjects' communication in the online sphere (Poynter 2010).

Fehér Katalin (PhD Hallgató)

Magyar Tudományos Akadémia, Közgazdaság- és Regionális Tudományok Kutatóközpont
kata.feher@gmail.com

Szekció: Romák a 21. század változó magyar társadalmában

Generációk a telepen – egy ipari munkáskolónia átalakulása

Kvalitatív adatfelvételen alapuló esettanulmányomban egy volt munkáskolónia társadalmának átalakulását írom le egy magyar középvárosban. A Béke telep a helyiek elbeszélésében számtalanszor nyomortelep vagy cigánytelep kategóriájaként jelenik meg, annak ellenére, hogy a különböző telepi csoportok szemszögéből egészen más pozíciót foglal el ez az átalakulóban levő hely.

Az egyes társadalmi csoportok öndefiníciójához hozzájárul a munkástársadalomban, a kolóniákon betöltött szerep, az akkori pozíció megbecsültségének máig érezhető hatása. Noha a kasztjellegű elkülönülés a gyári hierarchiának megfelelően az élet minden területén jelen volt, a helyi, kolóniákon élő cigányság telepi életét nem jellemezte az elkülönülés, számos vegyes házasság volt és van jelenleg is a telepen. Mára az etnikai és a társadalmi státusz minden korábbinál erősebben összekapcsolódik a közbeszéd szintjén. Ugyanezt a közbeszédet jeleníti meg a telep lakosságának nagy része, annak ellenére, hogy rengeteg példa akad e szerint a kategorizáció szerint atipikusnak tekinthető életutakra a Béke telep mikro-társadalmában, és a város egészben is. A telep társadalmának vegyes összetételét és folyamatos átalakulását a telepet leíró tér- és identitásbeli küzdelmek jelzik.

Az őslakosok és az őket követő kohorszok eltérő keretben értelmezik a telep jelenét. Míg az őslakosok mindig megjelenítik a gyár mindent átformáló működéséhez és Béke telepre való költözésükhöz kötődő pozitív múltbeli élményeiket, a fiatalabbak csupán a lakóhelyhez kapcsolt negatív tapasztalataikról számolnak be. A Béke telep helyzetét és annak értelmezését – noha világosan kirajzolódnak a kohorszok közötti narratíva-különbségek – mára a strukturális kényszerek olyannyira áthatották, hogy az az őslakosok értelmezését is megváltoztatta, egyeseket pedig akár a hajdan, számukra kedves környezetből való elköltözésre is készítetett. Az individualizmushoz és a szűkös erőforrásokért folytatott versenyhez kapcsolódó folyamatok megjelennek a telepen, de a régi kapcsolatokra és a rokoni szálakra alapuló jelenlegi közösség mégis relatíve intenzív maradt, így védelmet nyújtó helyé teszi a Béke telepet.

Katalin Fehér (PhD student)

Hungarian Academy of Sciences, Centre for Economic and Regional Studies

kata.feher@gmail.com

Section: Roma in the changing Hungarian society of the 21st century

Generations in the Settlement – Transformation of a Former Workers’ Colony

The case study based on a qualitative empirical research project presents the local society’s transformation of a former industrial worker colony in a Hungarian town. The Béke colony appears in the local narratives as a slum or a “Gypsy ghetto” even though from the perspective of the residents this space in transition is taking distinct positions. For some residents the present situation is part of a downward spiral, while for others this is the place for steadiness and everyday struggle, other people consider it a major opening for upward mobility.

The self-identification of different social groups is still partly based on the individual position in the colony and the factory’s micro-society. Although the cast-like separation was present in all areas of life according to the factory hierarchy, the Roma of the colonies were not segregated. Many mixed marriages characterized and still characterize the Béke colony. Today the ethnic and social background of the population is connected in the public discourse stronger than ever. The majority of the colony represents this discourse even though there are countless examples for atypical life courses within this system of categorization in the micro society of the Béke colony and in the town. The mixed population of the colony and its permanent transformation is characterized by spatial and identity struggles.

The oldest residents and the following cohorts interpret the present of the colony in different frames. While the oldest cohorts always indicate the positive past experiences of their arrival to the Béke colony and the profoundly transforming effects of the factory life, the younger cohorts only refer to their negative experiences. While the narrative differences of distinct cohorts are clearly outlined, the situation of the Béke colony and its interpretations defined by the structural constraints that made the narrative of the oldest cohorts change. The dissolution of the community due to individualization and the competition for scarce resources appears however the community of the Béke colony could remain relatively intense and protective based on the old relations and kinship.

Fosztó László (PhD)

Kutató: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár
laszlo.foszt@gmail.com

Toma Stefánia (doktorjelölt)

Kutató: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár
tomastefania76@yahoo.com

Szekció: Romák a 21. század változó magyar társadalmában

Magyar kötődésű romák Erdélyben: az értelmezések bizonytalansága

A magyar kötődésű cigányok/romák egy új fogalom a társadalomkutatás diskurzusában, megjelenése a 2000-es évekre tehető. Jelentése lazán definiált, eddigi használatát tekintve korábbi hasonló fogalmakkal nagyjából felelőképes (vö. magyar nyelvű/magyar ajkú cigányok). A fogalom lényegét tekintve két besorolási elvet kapcsol össze: a földrajzi-intézményes meghatározottságot és a történeti-kulturális dimenziót. A szakirodalom alapján magyar kötődésűnek azokat a romákat tekinthetjük, akik Magyarországon kívül élnek (a szomszédos országokban, az ún. utódállamokban) és beszélnek a magyar nyelvet, vagy tágabban értve van valami affinitásuk a ‘magyarsághoz’. A fogalom nyilvánvalóan magában rejt egy paradoxont; végül is legtöbb magyar nyelvű cigányember Magyarországon él, és nyelvileg, kulturálisan, és identitásuk szempontjából is ők kötődnek leginkább a magyarokhoz. Ez a paradoxon egy kreatív feszültséget hordoz, és ebben az előadásban egy többdimenziós koncepciót fogunk artikulálni, amely analitikusan a ‘magyar kötődést’ dinamikus folyamatnak tekinti és lehetővé teszi ezeknek a folyamatoknak a bemutatását és megértését.

Ebben a többdimenziós modellben megkülönböztettünk belső és külső változókat, amelyek mentén a magyar kötődés leírható. Az első csoportba tartoznak azok a tényezők, amelyek a közösségek belső jellemzői, története, és kulturális gyakorlatát írják le, a második csoportba azokat a társadalmi feltételeket és változásokat sorolhatjuk, amelyek ezeknek a közösségeknek a számára a szociális-gazdasági létfeltételeket működtetik. Az elemzés során az empirikus adatokat és elsősorban az erdélyi romákról íródott irodalomból vesszük, de a vázolt definíció bizonyára alkalmazható más régiókra is.

László Fosztó (PhD)

Researcher: Romanian Institute for Research on National Minorities
laszlo.foszto@gmail.com

Stefánia Toma (PhD candidate)

Researcher: Romanian Institute for Research on National Minorities
tomastefania76@yahoo.com

Section: Roma in the changing Hungarian society of the 21st century

Transylvanian Roma with Hungarian Ties: Conceptual Uncertainties

Roma with Hungarian ties is a relatively new concept in the social scientific discourses. It was first used in the 2000s. The meaning of this term is lax and considering the usage so far, it is interchangeable with the terms ‘Hungarian speaking Roma’ or ‘Roma with Hungarian native tongue’. The core of the concept is combining two principles of classifications: the geographical and institutional determinants one hand and the cultural-historical dimensions on the other. Based on the literature Roma are considered to have Hungarian ties if they live outside Hungary and speak Hungarian or have a broader affinity to ‘Hungarianness’. There is an inherent paradox in the term since most Roma who speak Hungarian or are culturally and through their identity connected to Hungarians obviously live within Hungary. Focusing on the tensions of this term we propose a multi-dimensional definition of the concept of ‘Hungarian ties’ as a dynamic process. During the presentation we will unpack these dimensions into several variables both ‘internal’ and ‘external’. The internal factors are connected to the inner practices of the communities in regard to their cultural practices and the historical development of the communities. External factors would include the structural socio-economic and institutional arrangements which offer the context for the survival of the community. Empirical material for my analysis is taken from the literature on Transylvanian Roma but the definition could be extended to other regions as well.

Geambaşu Réka (PhD)

Tanárségéd: Babeş-Bolyai Tudományegyetem/ Kutató: Hétfa Kutatóintézet
geambasureka@gmail.com

Szekció: Munkaerő-piaci bizonytalanság

A részidős foglalkoztatás alakulása Magyarországon az évezredforduló körül

Közép- és Kelet-Európában a munkaerőpiac feltételezett rugalmatlanságát sok szakértő, de maguk a munkavállalók-munkaadók is a szocializmus egyik örökségeként tartják számon: 1989 előtt a rugalmas foglalkoztatás formái gyakorlatilag ismeretlenek voltak, ez pedig e vélemények szerint mind strukturálisan, mind pedig a „mentalitás” vagy „megrögzöttségek” szintjén akadályozza az atipikus munkavégzés terjedését. A kereslet és kínálat dinamikájához nehezen alkalmazkodónak tekintett munkaerőpiacon a rugalmatlanságot tekintik az alacsony foglalkoztatás egyik okának is. Ezzel szemben Nyugat-Európa bizonyos országaiban elterjedtebb rugalmas foglalkoztatás elemzői árnyaltabban kezelik a kérdést, és előnyei mellett azokra a – főleg munkavállalói oldalon jelentkező – hátrányokra is felhívják a figyelmet, amelyek tartós kiszolgáltatottsághoz, a bizonytalanságok állandósulásához vezetnek.

A volt szocialista országokban viszonylag kevés olyan vizsgálat készült – éppen az atipikus foglalkoztatás gyér előfordulása miatt –, amely akár felül-, akár alulnézetből alaposabban szemügyre venné a rugalmas foglalkoztatás meghatározó tényezőit, keresleti és kínálati perspektívájú következményeit. Ez a dolgozat a magyarországi vonatkozású elemzések köréhez szeretne újabb empirikus adalékokat nyújtani egy, a részidős foglalkoztatásra vonatkozó makro-szintű vizsgálat révén. A standardtól eltérő munkaformák közül a legnagyobb relatív gyakoriság miatt választottuk a részidős foglalkoztatást. A Labour Force Survey magyarországi adatfelvételének 1996–2013 közötti adatbázisait három szinten elemezzük. Először a keresleti oldalra figyelünk, és azt nézzük meg, hogyan alakult a két évtized alatt a részidőben dolgozók szocio-professzionális összetétele. Másodszor arra kérdezzük rá, a részidős arány alakulása összefüggésben van-e az általános, valamint az egyes marginális munkaerő-piaci csoportok foglalkoztatottságával. Végül, összegzésként azt vizsgáljuk, leírható-e bármiféle közeledés a magyar részidős foglalkoztatási mintázatok és valamely európai típus között.

Réka Geambasu (PhD)

Teaching assistant: Babeş-Bolyai University / Researcher Hétfá Research Institute
geambasureka@gmail.com

Section: Labour Market Uncertainty

The Evolution of Part-Time Employment in Hungary around the turn of the Millennium

In Central and Eastern Europe many experts – especially economists and policy makers –, but also employees and employers, render the supposed inflexibility of the labour market a legacy of socialism. Before 1989 the forms of flexible employment were virtually unknown in the region, and this is considered as an obstacle to expanding flexibility both at the structural and the ‘mentality’ level. However, students of atypical forms of employment in Western Europe underline not only its advantages, but its threats, too, in terms of enduring vulnerability and precariousness that characterise significant numbers of employees. Comparative analyses of the European labour markets revealed that in countries where the share of atypical employment is high, its bulk is made up of involuntary atypical labourers who are constrained to settle for often precarious and insecure employment.

Only a few studies of atypical employment have been carried out in former socialist countries in Eastern and Central Europe, mainly due to its low incidence. The present paper aims to contribute to the body of macro-level empirical studies of Hungarian part-time employment. Among the various forms of non-standard employment part-time labour was chosen due to its highest relative occurrence in Hungary. The analysis of the Hungarian Labour Force Survey data from the period 1996–2013 addresses three issues. First, it explores the social, demographical and professional composition of the part-time employees. Today there is evidence that in Hungary part-time employment is likely to be taken up by low skilled women working in the service sector. The study aims to track down the development of this form of employment throughout the previous decades. Second, it attempts to compare the evolution of part-time rates with the employment rates of marginal labour market groups in order to shed light on the expected labour market impacts of part-time employment. Lastly, as a conclusion the paper analyses whether the Hungarian patterns of slowly expanding part-time labour converges with the European pattern of atypical work.

Géring Zsuzsanna (doktorjelölt)

Tudományos munkatárs: Budapesti Gazdasági Főiskola

gering.zsuzsannamargit@gkz.bgf.hu

Szekció: Munkaerő-piaci bizonytalanság

A vállalatok társadalmi szerepével kapcsolatos aldiskurzusok a hazai vállalati honlapokon

A vállalatok társadalmi szerepének és felelősségének kérdése nem egy új téma, a modern vállalatok születésétől kezdődően jelen van a társadalomtudományokban. Ugyanakkor napjaink globális folyamatai, a társadalmi változások és a gazdasági krízis nyomán a téma újra a figyelem középpontjába került. Ehhez járult hozzá a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) angolszász gyökerű elméletének és menedzsment gyakorlatának térhódítása az elmúlt évtizedekben.

Ugyanakkor a különböző gazdasági formációk, az eltérő társadalmi intézményrendszer és vállalati kapcsolatrendszer nagyon eltérő környezetet teremt a vállalati működésnek. Ennek megfelelően a vállalatok társadalmi szerepe és felelőssége is más-más módon értelmezhető például az angolszász és az európai összevetésben.

Ennek a kérdéskörnek az online vállalati diskurzusát vizsgálta a szerző egy olyan kutatásban, ahol a hazai közép- és nagyvállalatok reprezentatív mintáján (N=131) elemezte a vállalati honlapok bemutatkozó szövegeiben megjelenő társadalmi szerepeket és célokat. A kutatás során a szerző a kritikai diskurzuselemzés módszertani megközelítéseit alkalmazta, de célja nem a hatalomkritika, hanem a jelentésadási folyamatok megragadása, azaz inkább az interpretáció volt.

A kutatás eredményeként 11 aldiskurzust sikerült azonosítani, amelyek egymással párhuzamosan vannak jelen a vállalati diskurzusban. Az eredmények jól demonstrálják egyfelől, hogy a CSR diskurzus nem csak jelen van a vállalati online diskurzusban, hanem a második leggyakrabban megjelenő aldiskurzus. Ugyanakkor azáltal, hogy nagyon különböző társadalmi szerep-diskurzusok bontakoztak ki az elemzésből, az eredmények azt is alátámasztják, hogy a hazai vállalatok társadalmi szerepét nem annyira a szűken vett CSR keretei között érdemes értelmezni, hanem inkább a – tágabb elméleti konstrukciókhoz kapcsolódó – társadalmi beágyazottság fogalmi rendszerében. Ez kapcsolódik az angolszász és az európai vállalatok intézményi és társadalmi környezetének fent jelzett különbségeihez is.

Zsuzsanna Géring (PhD candidate)
Research fellow: Budapest Business School
gering.zsuzsannamargit@gkz.bgf.hu

Section: Labour Market Uncertainty

Sub-discourses of Corporate Social Role on Hungarian Corporate Homepages

The question of the role and responsibility of corporations is not a recent one. These issues are present in social sciences from the very birth of the modern company. Nonetheless, due to contemporary global and social changes as well as the economic crisis, these topics have gained renewed attention. Their topical natures were further highlighted by the diffusion of corporate social responsibility (CSR) theory and management practices originated mainly in Anglo-Saxon countries.

However, different economic and social systems and institutional networks offer diverse contexts for corporations. Accordingly, corporate social role and responsibility have different meanings in Anglo-Saxon and European countries.

The author examined this phenomenon by analysing companies' social roles and goals as they appear in corporate homepages introductory. The homepages investigated are selected by creating a nationally representative sample (N=131) of Hungarian medium-sized and large companies. The author applied the methodological principles of critical discourse analysis. Her goal, however, was not to provide a critique of power or ideology but rather to unravel the discursive meaning-construction processes. Therefore, this research project can be understood more as an interpretative than a critical endeavour.

As a result of this project, the author has identified 11 parallel sub-discourses. Firstly, these results demonstrate that the so-called CSR-discourse is present in the online corporate discourse. Furthermore, it is the second most frequent sub-discourse. Secondly, it can also be discerned by the data that very different sub-discourses are present in the corporate discourse. This underline that the concept of social embeddedness and its broader social theoretical implications – compared to the narrower concept of CSR – could lead to a better understanding of the Hungarian corporations' social roles. This is related to the above mentioned characteristics of Anglo-Saxon and European corporations due to the differences in their institutional and social contexts.

Gosztonyi Márton (PhD hallgató)

BCE Szociológia Doktori Iskola
gosztonyi.marton@gmail.com

Horváth Maja

Társaság Kázsmárk Jövőjéért Részvételi Akciókutató Csoport
maria02@gmail.hu

Lakatos Ernőné Horváth Éva

Társaság Kázsmárk Jövőjéért Részvételi Akciókutató Csoport
rozikazz61eva@gmail.com

Kalocsai Csaba

Társaság Kázsmárk Jövőjéért Részvételi Akciókutató Csoport
kalocsai4613@gmail.com

Szekció: Falvak és tanyák a bizonytalanság korában

A pénz zsonglőrei: Közösség és megélhetés Kázsmárkon - Egy RAK (részvételi akciókutató) tapasztalatai

2014 szeptemberében Kázsmárkon, Borsod megye szikszói kistérségének egyik hátrányos helyzetű falujában, elindult egy részvételi akciókutató, mely a RAK módszertanát felhasználva arra keresi a választ, hogy a település szintjén, a helyi lakosok hogyan gazdálkodnak a pénzüikkel, illetve milyen formális- és informális kapcsolatháló és társadalmi intézmények segítségével küzd meg a falu 250 háztartása e hátrányos helyzet adta mindennapi nehézségekkel.

A 3 budapesti szakemberből és 7 helyi lakosból álló kutatócsoport (2014 szeptembere óta) minden pénteken délután ülésezik, és a lokális gazdaság, a formális- és informális hitel- és megtakarítási kapcsolatok, illetve a közösségi kapcsolatok viszonyát helyi szinten kutatja. A kutatócsoport Frits Bouman 1990-ben publikált Fülléres Gazdaság ("Penny Economy") elméleti alapvetéseiből kiindulva egy olyan rendszer kidolgozására törekszik, mellyel rendszerszemléletben elemezni lehet a kis-településen élő, alacsony-jövedelmű háztartások pénzügyi túlélési stratégiáját. A kutatás módszertana egyfelől ötvözte Collins Daryl, Morduch Jonathan, Rutherford Stuart és Ruthven Orlanda 2009-es nemzetközi kutatása során használt pénzügyi naplók módszerét a hazai viszonyokra adaptálva, másfelől a hálózatkutató módszertanát. A részvételi akciókutató során a kutatócsoport a hálózatkutató módszertanának segítségével vizsgálta a lokális gazdasági-, valamint közösségi hálózatok szerepét a formális- és informális hitelezés valamint a kölcsönös segítségnyújtás során.

Az előadás a részvételi akciókutató módszertanát és kérdéseit egy kistelepülésen, a gyakorlatban megvalósult példán keresztül mutatja be, a folyamatban szerepet vállaló kutatók nézőpontjain és narratíváin keresztül. Az előadás kitér a kutatás szakaszaira, a csoportalakítás, az elméleti és módszertani kérdések kidolgozására, az adatgyűjtés folyama-tára és elemzésére, valamint a kutatási akció megtervezésére és véghezvitelének folyama-tára. Az előadást a folyamatban résztvevő helyi kutatók és szociológusok tartják.

Márton Gosztanyi (PhD student)

Corvinus University of Budapest, Doctoral School of Sociology
gosztanyi.marton@gmail.com

Maja Horváth

Társaság Kázsmárk Jövőjéért Részvételi Akciókutató Csoport
maria02@gmail.hu

Mrs Éva Lakatos-Horváth

Társaság Kázsmárk Jövőjéért Részvételi Akciókutató Csoport
rozikazz61eva@gmail.com

Csaba Kalocsai

Társaság Kázsmárk Jövőjéért Részvételi Akciókutató Csoport
kalocsai4613@gmail.com

Section: The Age of Uncertainty in the Villages and Small Farms of Hungary

Jugglers of Money: Community and Livelihood at Kázsmárk - Experiences of a Participatory Action Research

A participatory action research (PAR) has been started in September of 2014 at Kázsmárk village. The settlement is one of the most disadvantaged villages in Borsod county, Hungary. Since then the PAR methodology has been used to get to know how the local inhabitants are managing their income at the local level, and which are those formal and informal networks and social institutions that help the 250 households to cope with the everyday financial difficulties of their multiply-deprived situation.

The research team consists of 3 professionals from Budapest and 7 local residents. The team meets every Friday afternoon since September 2014, and it is researching the local economy, and the relationship between the formal- and informal savings, loan relations and community relations at the local level. The theoretical basis of the research is Frits Bouman's 'Penny Economy' which was published in 1990. The PAR group seeks to develop a system from this basis that can analyse the low-income households' financial survival strategies within a system level approach. The research methodology combined the financial diaries research methodology with the network research methodology. The financial diaries methodology was developed by Collins D., Morduch J., Rutherford S. and Ruthven O. and it was used in their international research in 2009. The PAR research team has adapted it to the Hungarian conditions. The research team analysed the local economy and the role of the social networks in the formal- and informal lending and loan transactions with the social network methodology.

The presentation will demonstrate the PAR research's methodology and questions through the example of Kázsmárk and through the narratives and views of the researchers who had different roles in the process. The presentation discusses the different stages of the research: the group set up and development process, the permanent development and the challenging dilemmas of the theoretical and methodological issues and the development process of the research's action plan. The group presentation will be given by the local researchers and by sociologists who participated in the PAR research.

Grajczár István (PhD)

Főiskolai docens: Zsigmond Király Főiskola

grajczjar@gmail.com

Szekció: Válság, bizonytalanság, jobboldali radikalizmus

Rendszerigazolás és radikalizmus

Az előadás fő célkitűzése egyrészt annak igazolása, hogy a válságos közép-kelet-európai társadalmi-gazdasági és demokráciafejlődési viszonyok között – a rendszerigazolás elméletét kiegészítendő – a magas- és alacsony státuszú rendszerigazolók – többek között a liberális demokrácia és a piacgazdaság rendszere iránti instabil rendszerigazoló motívumok sajátos gyengesége következtében – egyaránt radikalizálódhatnak, és autoriter rezsimeket hirdető pártok uszályába kerülhetnek. Ez a jelenség többek között az utóbbi évek válsága, a liberális demokrácia és a szabad piac rendszerének alacsony fokú igazolása, illetve a szélsőjobboldal azon rebellis ígéretének együttes jelentkezése következtében jött létre, hogy egy, a nemzeti érdemességre, a természetes rendre, az etnikai és erkölcsi alapon megszülető új és igazságos nemzetállami szerveződésre épülő rezsime hoz létre, ahol a nyertes és vesztes rendszerigazolói csoportok gond nélkül képesek egymás pozícióit és a rendszer helyességét igazolni és így stabilizálni annak létrejöttét.

Az előadás hangsúlyozza, hogy szélsőséges jobboldali pártok azon országokban erősödnek meg és törnek át, ahol a liberális demokrácia és a szabad piacgazdaság rendszere túl gyenge ahhoz, hogy fenntartsa a rendszerigazolói csoportok protestáns munkaetikába, tisztességes piaci viszonyokba, rendbe, a biztonságot teremtő nemzetállamba, a meritokráciába, vagyis az igazságos világba vetett hitét. Másrészt az előadás azt kívánja bemutatni, hogy az új, kelet-európai szélsőséges jobboldali pártok születése és hirtelen népszerűsége megérthetetlen a demokratikus status quo elleni lázadásuk elemzése nélkül, illetve anélkül, hogy elemeznénk azt, hogyan és milyen körülmények teljesülése esetén képesek e pártok a rendszerigazoló csoportokat fellázítani az aktuális status quo ellen. A prezentáció mindezeket a jelenségeket a Jobbik példáján keresztül igyekszik bizonyítani.

A rendszerellenes nacionalista jobboldal felemelkedése és rendszerellenes politikai szocializációs hatása hosszútávon rendkívüli mértékben megnehezítheti a közép-kelet-európai válságos időszakban (illetve a válság után) a mérsékelt, demokratikus alapú pártrendszerek legitimációját.

István Grajczár (PhD)

Associate professor: King Sigismund Business School
grajczjar@gmail.com

Section: Crisis, Uncertainty, Right Radicalism

System Justification and Radicalization

The approach of this presentation is twofold: on the one hand it is supposed that system justificatory groups being in advantaged or disadvantaged positions – supplemented the original system justification theory – can be radicalized among the critical socio-economic and political circumstances and the tumbling democratic development of Central and Eastern Europe. It is supposed that these system justificatory groups have a motive to support the new wave of extreme right, inter alia because of the weakness of system justificatory motives toward the liberal democratic system and open market economy, and because of the promise of these parties to create a new and fair system based on national meritocracy, natural order, ethnically and morally new and “right” nation state where system justificatory groups in winner or loser position would be able to justify each other’s positions without difficulties, and apparently would be able to stabilize a new autocratic, strongly hierarchical regime. The presentation stresses that the new wave of right wing extremism amplifies and penetrates in countries where liberal democracy and open market economy are weak to maintain the belief in a just world and meritocracy, the belief in the fair market and protestant work ethic, the belief in a ‘natural’ order and structure, and the vision of a strong and safe nation state model of system justificatory groups.

On the other hand, it will be assumed that the birth and penetration of right wing extremism in Central and Eastern Europe is incomprehensible without its rebellious potential against the democratic status quo, and without analysing its capability to stir up system justificatory groups. The presentation tries to prove these statements through analysing the rise of Jobbik. The emergence and consolidation of new wave of extreme right parties would have a lasting impact on the reconstruction of the party system in the wake of a deep and most likely long recession period in Central and Eastern Europe.

Hamar Anna (CSc)

Tudományos munkatárs: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
hamara@rkk.hu

Kovács Katalin (CSc)

Tudományos főmunkatárs: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
kovacs@rkk.hu

Váradi Mónika Mária (CSc)

Tudományos főmunkatárs: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
varadim@rkk.hu

Szekció: Munkaerő-piaci bizonytalanság

Az idénymunkások a zöldség-gyümölcs ágazatban

A tulajdonviszonyok és üzemszervezeti struktúrák átalakulásával különösen az élömunka igényes zöldség és kertészeti kultúrákban működő gazdaságok számára az egyik legnagyobb kihívást munkaerőigényük biztosítása jelenti. Megjelentek a konkrét feladatokra felfogadott, meghatározott ideig tartó munkát végző, „rugalmasan” alkalmazható, olcsó idénymunkások, emelkedett az időszakos alkalmazottak száma és aránya a foglalkoztatottak körében. Az időszakos foglalkoztatás egyre inkább kilép az informális gazdaságból, amit a foglalkoztatás gazdálkodók számára kedvező szabályozásának bevezetése is elősegített.

A kilencvenes években újraéledtek, illetve felerősödtek a kapitalista mezőgazdaság hagyományos munkaszervezési formái, a napszám, a csapatban munkát vállaló vándormunkások és megjelentek a munkaerőpiacon a hazai napszamosoknál alacsonyabb bérért dolgozó romániai és ukrajnai, többségében magyar nemzetiségű munkavállalók. Számuk folyamatosan csökkent az elmúlt években, miközben többségüket ma már a romániai roma idénymunkások alkotják. Az ültetvények nagysága, a gazdák munkaerőigénye, a munkanélküliség és szegénység mértéke, illetve a helyi roma népesség aránya mentén az egyes vidékek, települések között jelentős különbségek mutatkoznak az idénymunkához, a napszámhoz való hozzáférésben. A kiterjesztett Start közmunkaprogramok a résztvevők számára gyakran megnehezítik az idénymunkában való részvételt, ami gyengítheti a munkanélküli, szegény családok kötődését a piaci alapon szerveződő munka világához, illetve átalakíthatja e családok megszokott megélhetési stratégiáit. Az időszakos munkavállalók alkalmazási lehetőségének bizonytalansága, az elhelyezésükkel kapcsolatos gondok és más problémák a gazdák egy részét arra ösztönzi, hogy az élömunkát technológiai fejlesztéssel váltsák ki. Ezzel együtt a munkaerőhiányos térségek munkapiacának vélhetően tartós szereplőivé váltak az apadó létszámú migránsok, a helyi társadalom perifériájához is csak gyengén kötődő áttelepült munkavállalók és a jövedelem-kiegészítésre szerveződő „summások”.

Anna Hamar (PhD)

Research fellow: HAS CERS Institute for Regional Studies
hamara@rkk.hu

Katalin Kovács (CSc)

Senior research fellow: HAS CERS Institute for Regional Studies
kovacs@rkk.hu

Mónika Mária Váradi (CSc)

Senior research fellow: HAS CERS Institute for Regional Studies
varadim@rkk.hu

Section: Labour Market Uncertainty

Migrant Labour in the Fruit Growing and Vegetable Sectors

In the last two decades, parallel with the fundamental structural changes taking place with regard to farming and ownership structures in Hungarian agriculture, demand for labour also changed. Labour-intensive fruit and vegetable growing sectors have been among the most affected, capitalising on the collapse of large scale farms and the relatively quick appearance of national and EU funding for renewing (enlarging) or generating orchards as well as extending or establishing new vegetable plantations. Farm size increased, as did the need for labour at a time when agricultural employment was shrinking dramatically. The demand for cheap, nevertheless reliable and flexible seasonal labour has grown considerably and continuously until recently, especially where new orchards grew productive. Responding to this demand, quickly changing and multi-faceted supply of labour entered the labour market, ranging from the revival of pre WWII gangs of distant seasonal workers (summások) via illegal domestic daily labourers to foreign migrants recruited primarily by entrepreneurs (gang-masters) from Ukraine and Romania where a Hungarian-speaking minority population live in large numbers. During the turbulent era of accession and the post-accession period, the supply of domestic and foreign seasonal labour peaked then – because of the attraction from better offers of more lucrative off-farm activities in the advanced countries – changed in composition and decreased. Nowadays Roma from Romania are dominant among migrant workers in the fruit growing and vegetable sectors. For the difficulties and inevitable emerging uncertainties in securing reliable migrant labour on time, many producers shifted to substitute labour with technology. The paper presents the impact of reshaping labour supply on fruit and vegetable growing farms and the pressure towards further mechanisation. Evidence is provided by qualitative and quantitative research outputs from an ongoing research project.

Hámori Ádám (doktorjelölt)

Főiskolai tanársegéd: Károli Gáspár Református Egyetem
hamori.adam@kre.hu

Rosta Gergely (PhD)

Tudományos munkatárs: Műnsteri Egyetem
rosta.gergely.laszlo@gmail.com

Szekció: Vallás és társadalom egy bizonytalan korban

Fiatalok és a bizonytalanság. A vallásos és társadalmi kapcsolatok hatása a jövővel kapcsolatos várakozásokra a magyar ifjúság körében az ezredforduló után

A hit és a boldogság számos kutatás szerint szorosan összekapcsolódik. Amíg a korábbi elméleti magyarázómodellek, különösen a szekularizációs tézis a vallás csökkenő társadalmi fontosságát feltételezték, egyre többen érvelnek amellett, hogy a globalizáció fokozza a vallás jelentőségét. A globalizáció következményeként nem csak a nemzetállamok válnak egyre eszköztelenebbé a társadalmi gondok enyhítésében, de az egyéni életpályák is esetlegessé, kiszámíthatatlanná és bizonytalaná válnak. Ezzel az esetlegességgel szembesülve nem csak a kiszolgáltatottak, de a jólétűek is egyre inkább igénylik a stabil önazonosságot, a valódi és képzelt közösségeket, amelyek biztos társadalmi identitást kínálva számukra csökkentik a bizonytalanság érzését. A vallások különösen alkalmasnak tűnnek e szerep betöltésére, amely az egyik magyarázata lehet a vallásos népesség növekedésének számos kontextusban. (Karner – Aldridge 2004).

Lim és Putnam (2010) az Egyesült Államokban 2007-2008 között végzett panelkutatás alapján arra következtettek, hogy a vallási közösséghez tartozás szignifikáns mértékben befolyásolta a boldogságot: szerintük nem a felekezeti különbségek, a vallási tartalom vagy személyes vallásgyakorlás volt a legfontosabb hatás, hanem a templomba járás gyakorisága, amely a gyülekezeten belül szerzett közeli barátságok pozitív hatását közvetítette.

Kutatásunkban azt vizsgáljuk, hogy az ezredforduló utáni magyar ifjúság esetében megfigyelhetők-e hasonló jellegzetességek a társadalmi kapcsolatok, a vallásosság és a jövővel kapcsolatos várakozások között. Jóllehet nem áll rendelkezésünkre a Lim és Putnam által alkalmazotthoz hasonló méretű kutatás, amely azonos mutatókat vizsgált volna, a 2000-2012 között elvégzett magyar országos ifjúságkutatások négy hulláma számos hasonló indikátort tartalmazott. A szubjektív jóllét és az étellel való megelégedettség mellett számos kérdés mérte a jövővel kapcsolatos várakozásokat, amely a szubjektív bizonytalanság közvetett indikátora. A szokásos társadalmi kontrollváltozók mellett a vallási identitást és magatartást, továbbá a társadalmi hálózatokban való részvételt is vizsgálták.

Ádám Hámori (PhD candidate)

College assistant lecturer: Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary
hamori.adam@kre.hu

Gergely Rosta (PhD)

Research associate: University of Münster
rosta.gergely.laszlo@gmail.com

Section: Religion and Society in an Uncertain Age

Youth and Uncertainty. Effects of Religious and Social Relations on Expectations about the Future among Hungarian Youth after the Turn of the Millennium

Faith and happiness are, according to several studies, closely linked. While previous theoretical explanations like, e.g., secularization thesis, assumed the dropping societal importance of religions, it has often been argued that globalization also increased the significance of religiosity. As a consequence of globalization, not only nation states became without means in mitigating social problems, but individual life careers became contingent, unpredictable and insecure, too. Facing this contingency and unpredictability, not only the vulnerable but also the better-to-do people have been more and more in the need of stable identities and memberships in real and imagined communities providing them with secure social identity, and thus reducing insecurity. Religions have appeared to be especially capable of functioning in this role, what partly explained the dynamically growing number of religious people in several contexts (Karner—Aldridge 2004).

Based on US 2007—2008 panel data, Lim & Putnam (2010) also suggested that religious community affiliation significantly affected happiness. They concluded that it was neither denominational differences, nor religious content, nor private religious practice which proved to be the most important but the frequency of church attendance as a mediator of the influence of having close friends in the congregation.

We are interested in whether Hungarian youth after the turn of the millennium shows similar traits considering the social relations, religiosity and secure prospects about the future. Although no survey of a similar scale and identical indicators is available, the four waves of Hungarian national youth studies conducted between 2000-2012 offered several indicators paralleling the one examined by Lim & Putnam. Beyond indicators of subjective well-being and life satisfaction, several items measured expectations about the future which can serve as an indirect indicator of subjective uncertainty. Control variables for social status and characteristics for religious identity and practice as well as participation in social networks were also measured.

Hegedűs Rita (PhD)

Egyetemi docens: Budapesti Corvinus Egyetem
rita.hegedus@uni-corvinus.hu

Rosta Gergely (PhD)

Tudományos munkatárs: Münsteri Egyetem
rosta.gergely.laszlo@gmail.com

Szekció: Bizonyosság a „maguk módján vallásosak” hitrendszerében

Keresők és lakozók: a vallásosság lehetséges új típusai?

A vallásosság kérdőíves eszközökkel történő mérésekor kezdetben az egyházas vallásosság fogalmából indultak ki, s az istenhiten túl az egyházhoz kötődő vallásgyakorlatot és hittételekben való hitet mérték. Fontos előrelépés volt az egyházas és a 'maga módján' vallásosság megkülönböztetése. A vallásosság ötdimenziós, Glock–Stark-féle felfogásának operacionalizálására a nagyobb volumenű kérdőíves felmérések és a többváltozós elemzések terjedésekor kerülhetett sor. De az egyéb, már több szempontot is figyelembe vevő típusok kidolgozása is ekkor indult meg. E tipológiák jelezték, hogy a nyugati világban messze többről van szó, mint az (egyházas) vallásosság visszaszorulásáról, hiszen a társadalom tekintélyes része valamilyen formában vallásosnak mondható. Zulehner (1995) öt típust különített el az 1990-es EVS alapján: egyházasan vallásosak, kultúregyháziasak, vallásosak, kultúrvallásosak, nem vallásosak. Y. Lambert (1994) tipológiája hármas felosztást használt: egyházasan vallásosak, kultúrvallásosak és világi humanisták, s azt hangsúlyozza, hogy a kéttípusú vallásosság egymástól független, hosszú távon is létező irányultság. Ez a hármas tagolás már elszakad az egyháziasság középpontba emelésétől, bár az intézményesült vallásosság kérdése az egyik fontos vizsgálati szempontja.

Wuthnow (1998) és Taylor (2012) seeker-dweller megközelítése ezzel szemben a spiritualitás, a természetfeletti iránti érdeklődés nyitott, illetve zárt szemléletét állítja középpontba, illetve szembe egymással. A kereső-lakozó ellentétpár tehát nem azonosítható sem az egyházas-nem egyházas, sem az egyházas-maga módján vett ellentéppárral, de az itt szintén felvethető beleszülető-megtérő ellentétével sem.

Fontosnak tartjuk, hogy bevigyük ezt a szemléletet az empirikus kutatásokba is, s elszakadva a hagyományos csoportosítástól, frissebb és árnyaltabb képet nyerhessünk a vallásosság mai magyarországi alakulásáról. Arra voltunk kíváncsiak, hogy survey-adatok segítségével megragadható-e a fenti, a vallási szemléletben tapasztalható ellentétpár, valamint kísérletet tettünk arra, hogy jellemezzük a két csoportot.

Rita Hegedűs (PhD)

Associate professor: Corvinus University of Budapest
rita.hegedus@uni-corvinus.hu

Gergely Rosta (PhD)

Research associate: University of Münster
rosta.gergely.laszlo@gmail.com

Section: Certainty in the Belief System of People who consider themselves Religious in their own way

Seekers and Dwellers: Potentially New Types of Religiosity?

When started measuring religiosity by means of a questionnaire, sociologists of religion had initially a concept of religiosity that was closely linked to traditional churches. Thus, the first empirical studies concentrated mainly on measuring belief in God and in other faith issues as well as church-related religious praxis. Distinguishing between religiosity according to the teaching of a church and religiosity in one's own way was important progress. Multi-dimensional concepts of religiosity, such as the five-dimensional model by Glock and Stark came into empirical use only with the beginning of larger-scale surveys and multivariate analyses. This was also the era when the development of other typologies of religiosity started, taking more aspects of it into account. These typologies indicate that the processes of religious change in the Western world could not be described merely as a decline of (church-related) religiosity, since a considerable part of the Western societies remained religious in some way. One of the new typologies is Zulehner's (1995) five types. He differentiated the categories of church religiosity, cultural churchliness, religiosity, cultural religiosity and non-religiosity. Another well-known typology is the trichotomy of Yves Lambert (1994). His categories are confessing Christianity, secular humanism and cultural Christianity.

The typology of seekers and dwellers, proposed by Wuthnow (1998) and Taylor (2012) puts emphasis in the first place on the difference between an open-minded and a narrow-minded interest in spirituality and in the supernatural. Thus, the seeker-dweller dichotomy cannot be identified explicitly either as the dichotomy of a church-related versus an individual type of religiosity, or the dichotomy of born-into religiosity versus converts.

It is important for us to try to make use of this approach of seekers and dwellers for the empirical research, in order to gain a fresh and more nuanced picture on the religious change in today's Hungary. In this paper we make an attempt to identify and characterize these two religious types by using large-scale survey data.

Jelenfi Gábor (MA)

Kutató: MTA-ELTE-Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport
jelenfi@gmail.com

Előd Zoltán (MA)

Kutató: MTA-ELTE-Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport
elod.zoltan2001@gmail.com

Szekció: Válság, bizonytalanság, jobboldali radikalizmus

Válságképek összehasonlító elemzése

Országos survey adatelemzésével arra keressük a választ, hogy a 2008-as pénzügyi és hitelválságot követően a megkérdezettek hogyan látják saját anyagi helyzetüket a 2014-es felvétel idején és az azt megelőző évet illetően, illetve milyenek az azt követő évekre vonatkozó várakozásaik. Magyarország és Európa kapcsán is vizsgáljuk a gazdasági helyzetre vonatkozó válaszokat, ugyanakkor összehasonlítjuk, hogy az egyes (személyes, országos, európai) rendszerekről kialakított képek, várakozások hogyan függenek össze egymással. A személyes helyzetképet a Cantril-féle létra felhasználásával, utóbbi percepciókat a válság, visszaesés, stagnálás, illetve a fokozatos kilábalás és fellendülés várható bekövetkezésének kérdéseivel mértük. Az elemzésben felhasznált adatok az MTA-ELTE Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport nagymintás adatbázisából származnak. A survey 1000 fő személyes és 2000 fő online lekérdezésből állt (Válság és Társadalmi Innovációk Survey, 2014). A felmérés célja a gazdasági válság hatására a választói magatartásban és a civil társadalom reakcióiban megnyilvánuló társadalmi kezdeményezések feltárása volt. Elemzésünkben a válság percepció szélesebb kontextusba helyezése során a kutatás több kérdésblokkját is felhasználjuk. Elemezzük, hogy a válságképek hogyan függenek az egyes demográfiai ismérvektől, az anyagi, kapcsolati és kulturális erőforrásoktól, az ideológiai- és párt-identifikációtól, a demokrácia megítélésétől, a politikai érdeklődés mértékétől, a közéleti részvételtől vagy az EU megítélésétől. A kérdéseken belül kiemelten fókuszálunk a korcsoportok, illetve a pártelköteleződés válságképekre gyakorolt hatására, így képet adunk a fiatalok, illetve a radikális jobboldali szavazókra vonatkozó eredményekről. Feltételezve, hogy az országról és az EU-ról kialakított képek szoros összefüggésben vannak a média által közvetített hírekkel, azt is megvizsgáltuk, hogy a megkérdezetteknek milyen hírfogyasztási szokásaik vannak. A tájékozódási formák megragadásakor mind a hagyományos, mind az új média, mind pedig a személyes ismeretségi forrásokat figyelembe vettük, továbbá a véleményirányítás és véleménynyilvánítás (csendspirál) szerepét is bevontuk az ismérvek közé.

Gábor Jelenfi (MA)

Researcher: MTA-ELTE-Peripato Comparative Social Dynamics Research Group
jelenfi@gmail.com

Zoltán Előd (MA)

Researcher: MTA-ELTE-Peripato Comparative Social Dynamics Research Group
elod.zoltan2001@gmail.com

Section: Crisis, Uncertainty, Right Radicalism

Perceptions of Crisis in a Comparative Perspective

With a national survey data analysis we look for answers to the question of how respondents perceive their financial situation after the financial and credit crisis at the time of the 2014 record and the previous year and what are their expectations for the following years. We examine the answers regarding the economic situation of Hungary and Europe as well, comparing how expectations and representations of different (personal, national, European) systems are related to each other. Personal financial situations were measured by Cantril's ladder, while the latter perceptions were asked by questions regarding the expected occurrence of crisis, drop-back, stagnation and a gradual recovery and upswing. The data used in the analysis originate from the large-scale database of MTA-ELTE Peripato Comparative Social Dynamics Research Group. The surveys consist of 1000 personal and 2000 online queries (Crisis and social innovation Survey, 2014). The aim of our survey was to reveal the social initiatives which are manifested in electoral behaviour and the reaction of civil society due to the economic crisis. Putting the perception of crisis in a wider context we use more question groups of the research. We analyse how the representations of crisis depend on demographic characteristics, financial, relational and cultural resources, the ideological and political position, the judgement of democracy, the level of political interest, the participation in public life or pro-EU attitudes. Among questions we focus on the impact of the age groups and partisanship on the representations of crisis, thus we can provide results which concern the youth and the radical right-wing voters. Supposing that the created representations of the country and the EU are in close connection with news broadcasts, we examined the news consumption habits of the respondents. Regarding the information forms we took into account traditional media, new media and personal acquaintances as news resources, furthermore we considered the role of opinion direction and opinion expression (spiral of silence) as a criterion.

Kajner Péter

Óraadó oktató: Eötvös Loránd Tudományegyetem

kajnerp@elotisza.hu

Szekció: Mit nem tudunk a környezeti válság társadalmi folyamatairól?

A közelmúlt földbérleti pályázatainak hatása a gazdálkodók együttműködésére a Borsodi Mezőségben

A 2010-ben meghirdetett új vidékpolitikai irány a helyi közösségek, családi gazdaságok, kis- és közepes birtokok megerősítését tűzte zászlajára. Az állami földbérleti pályázatok eredményeinek visszasságai azonban megkérdőjelezték, hogy mindez mennyire érvényesül a gyakorlatban. Az ELTE TáTK Humánökológia Mesterszakának hallgatóival a Borsodi Mezőségben az elmúlt öt évben lefolytatott földbérleti pályázatok hatásait vizsgáltuk közelebbről. A terület nagy részét kitevő Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet földjeinek többsége a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van. A BNPI a helyi földek java részét haszonbérbe adja, így meghatározó jelentőségű szereplő a térség gazdálkodásában. A Borsodi Mezőség Gazdakör Egyesület a helyi termelők együttműködésének legjelentősebb szervezete az ezredforduló óta. 2011-ben, több mint egy évtizednyi pereskedés után egy olasz befektető használatából visszakerült a BNPI-hez közel 4000 ha terület. Ennek haszonbérbe adására még abban az évben a BNPI a Gazdakör és a helyi közösség bevonásával mintaértékűnek szánt föld haszonbérleti pályázati felhívást készített. A kiírást azonban visszavonták, majd eltérő feltételekkel új felhívás jelent meg. Az első kört követő pályázatokra jellemző, hogy a helyiek bevonása nélkül, központosított feltételekkel kerültek kiírásra. A helyiekkel folytatott interjúk és forrásmunkák alapján azt elemeztük, hogy a folyamat milyen hatást gyakorolt a helyi közösség, elsősorban a gazdálkodók lehetőségeire, együttműködésére. A központosított pályázati rendszer a helyiek számára átláthatatlanná, kiszámíthatatlanná vált, az eredmények mögött sokan politikai összefonódásokat is sejtettek. Mindez, illetve a többségében rövid időtávra kötött bérleti szerződések a hosszú távú tervezés lehetőségeit rontották, és a gazdálkodók közötti együttműködési mintázatokat drasztikusan erodálták.

Péter Kajner

External lecturer: Eötvös Loránd University

kajnerp@elotisza.hu

Section: What Do We Not Know about the Social Trends of the Environmental Crisis?

The Effect of recent State-Owned land Lease Tenders on the Cooperation of Farmers in the Borsodi Mezőség

The government of Hungary announced a new direction for rural development policy after the 2010 elections: strengthening local communities, family farms, small and medium sized farms. However, country-wide controversies over the results of state-owned land lease tenders put into question, whether these policy goals are met in practice. We investigated the effects of tenders of the past five years in the Borsodi Mezőség (Northern Hungary) with MA students of Human Ecology, Eötvös Loránd University (ELTE) Faculty Of Social Sciences. The major part of lands of the Borsodi Mezőség Landscape Protection Area are state-owned and their property manager is the Bükk National Park Directorate (BNPD). The BNPD leases most of these lands, so it has a decisive role in local farming by managing a basic resource. The Borsodi Mezőség Farmers' Circle Association is the most important representative of the cooperation of local farmers since the millennium. In 2011 the BNPD succeeded in reclaiming some 4000 hectares of leased land from an Italian investor following litigation lasting nearly a decade. In that very year the BNPD announced a tender to lease these lands, which was elaborated in an exemplary manner – the Farmers' Circle and local communities were involved in the process. After all, the tender was annulled, and later a new tender was announced with different terms. The tenders following the first annulled one were elaborated without involving the local communities and contained terms mostly decided by higher levels of the administration. We studied the effects of this process on the prospects and internal cooperation of local communities, first of all farmers. Interviews were made with farmers, residents, NGO representatives and other sources were reviewed. Most of the interviewed local stakeholders found the centralised tendering processes impenetrable and erratic. Many of them suspect that the results were manipulated by political actors. All these changes and short term land lease contracts decreased the possibility of long term planning, and drastically eroded the cooperation between farmers.

Király Gábor (MA)

Tudományos segédmunkatárs: MTA Közgazdasági- és Regionális Kutatások Központja
kiralyg@rkk.hu

Czirfusz Márton (PhD)

Tudományos munkatárs: MTA Közgazdasági- és Regionális Kutatások Központja
czirfusz@rkk.hu

Koós Bálint (PhD)

Tudományos munkatárs: MTA Közgazdasági- és Regionális Kutatások Központja
koosb@mta-rkk-tko.hu

Uzzoli Annamária (PhD)

Tudományos munkatárs: MTA Közgazdasági- és Regionális Kutatások Központja
uzzoli@rkk.hu

Szekció: Mit nem tudunk a környezeti válság társadalmi folyamatairól?

Klímaváltozás és klímaadaptáció helyi léptékben – Egy kutatási projekt tapasztalatai a hazai társadalmi-gazdasági folyamatok modellezésében

Az elmúlt években felértékelődött a globális klímaváltozás regionális és lokális hatásainak kutatása, a társadalmi-gazdasági következmények több szempontú értelmezése és értékelése. Az éghajlatváltozás okozta időjárási szélsőségek fokozódó kihívást jelentenek a helyi közösségek számára, folyamatosan növekszik a társadalom és a gazdaság sérülékenysége, egyre fontosabbá válik az átalakuló és megváltozó feltételekhez, körülményekhez való alkalmazkodás.

A klímaváltozás és a klímaadaptáció bonyolult összefüggéseinek, valamint a helyi társadalmi-gazdasági folyamatokra gyakorolt komplex hatásainak multidiszciplináris értelmezésében mindinkább előtérbe kerülnek a társadalom- és gazdaságtudományi megközelítések. A kutatás alapvetően a társadalomtudományi szemléleten és módszertanon alapszik, de hangsúlyt fektet a térbeli folyamatok bemutatására is, elsősorban regionális és lokális léptéken. Fő célkitűzés a klímaváltozás lehetséges hazai társadalmi és gazdasági következményeinek, valamint a káros hatásokra adható válaszoknak, adaptációs lehetőségeknek módszertani fejlesztése és elemzése járási szinten. Az eredmények birtokában a projekt 2050-ig modellezi a várható folyamatokat a népesedési jelenségek, a gazdasági átalakulások és a földhasználati változások tekintetében (EEA C12-11).

Az előadásban az EGT Alap által finanszírozott, az MTA KRTK-ban folyó kutatás legfontosabb eredményeit és elméleti-módszertani tapasztalatait mutatjuk be, amelyek hozzájárulnak az éghajlatváltozáshoz és annak hatásaihoz való alkalmazkodás elősegítéséhez, az adaptációhoz kapcsolódó tudományos támpontok kialakításában való közreműködéshez, a területileg behatárolható intézkedések meghozatalához és megvalósításához, a térségi szintű stratégiák és hasonló mintaprojektek megalapozásához, valamint az érintett szakmai, döntéshozói szereplők felkészültségének és a társadalom, illetve a helyi közösségek klímatudatosságának javításához.

Gábor Király (MA)

Junior research fellow: Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences:

kiralyg@rkk.hu

Márton Czirfusz (PhD)

Research fellow: Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences:

czirfusz@rkk.hu

Bálint Koós (PhD)

Research fellow: Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences

koosb@mta-rkk-tko.hu

Annamária Uzzoli (PhD)

Research fellow: Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences

uzzoli@rkk.hu

Section: Section: What Do We Not Know about the Social Trends of the Environmental Crisis?

Climate Change and Adaptation on a Local Scale – Results of a Research Project on Social and Economic Modelling

The importance of researching global and local impacts of climate change, understanding and assessing their social and economic consequences from a multiple perspective have been widely recognized in the recent years. Extreme meteorological events caused by climate change pose growing challenges for local communities and increase social and economic vulnerability; therefore, adaptation to changing conditions and circumstances is becoming an important issue.

Both social and economic sciences have provided analytical tools for understanding the complicated relations between climate change and adaptation and interpreting their complex impacts on socioeconomic processes at local level in a multidisciplinary context. However, this research is mostly based on social scientific approach and methodology; it also provides demonstrations of spatial processes both on regional and local scales. The key aim of this research is to analyse the social and economic impacts of climate change and develop responses to adverse effects and adaptation possibilities at LAU1 level. With these results, the research makes forecasts on the possible processes until 2050 with respect to demographic phenomena, economic development and land-use changes (EEA C12-11).

This presentation introduces the most important results and theoretical-methodological experiences of a research project supported by the EGT Grant and carried out by the Centre for Economic and Regional Studies (HAS). These outcomes will offer significant contributions to enhance climate change adaptation, design and implement spatially focused measures, establish local adaptation strategies and increase climate-awareness of local communities and actors from related policy and decision-making fields.

Király Gábor (PhD)

Egyetemi adjunktus: Budapesti Corvinus Egyetem / Egyetemi docens: Budapesti Gazdasági Főiskola

gabor.kiraly@uni-corvinus.hu

Géring Zsuzsanna (doktorjelölt)

Tudományos munkatárs: Budapesti Gazdasági Főiskola

gering.zsuzsannamargit@gkz.bgf.hu

Szekció: Szociológiai módszerek

Tartalom- és diskurzuselemzés – kevert módszertani megközelítés a szövegelemzésben

A tartalomelemzés és a diskurzuselemzés nagymértékben különböznek elméleti hátterük és kutatási felépítésük tekintetében. Ugyanakkor a szerzők együtt alkalmazták őket egy kevert módszertani elemzésben. A kutatás a hazai közép- és nagyvállalatok (N=146) körében vizsgálta a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) online vállalati diskurzusát. A vizsgálat egészét jellemzi a pragmatikus felfogáson nyugvó kevert módszertani megközelítés, amely a kvantitatív és kvalitatív eljárások együttes használatát hangsúlyozza a vizsgálati probléma pontosabb és mélyebb megértése érdekében.

Annak megragadására, hogy a vállalatok mit mondanak a társadalmi szerepükről és mit tematizálnak a vállalati felelősségükhöz kapcsolódóan, a vizsgálat terepül a vállalati honlapok szövege szolgált. A kutatás során a két alkalmazott szövegelemzési módszer, a tartalomelemzés és a diskurzuselemzés jól kiegészítették egymást és egyaránt szolgáltatottak kvantitatív és kvalitatív eredményeket a vizsgálat tárgyáról, azaz a vállalatok társadalmi szerepéről és felelősségvállalásáról. Ezen felül mindkét módszer alkalmas arra, hogy segítségükkel a vállalati szövegek elemzése révén következtetéseket vonjunk le a bennük fellelhető társadalmi jelenségekre vonatkozóan is. A két módszer együttes alkalmazása lehetővé tette, hogy egyfelől képet kapjunk a közép- és nagyvállalatok felfogásáról, általánosságban a társadalmi szerepvállalással kapcsolatban a kvantitatív tartalomelemzés révén, másfelől pedig feltárhassuk a diszkurzív tematizációk és stratégiák kibontása révén a vállalatok jelentésadási és legitimációs törekvéseit a társadalmi szerepükkel kapcsolatban.

Az előadás kitér a két módszer közötti különbségek néhány fontos területére, például a kódolási folyamat sajátosságaira, valamint a kontextus eltérő szerepére a két eljárásban. Ezen felül a kutatás eredményeit felhasználva demonstrálja, hogy hogyan járul hozzá egy ilyen kevert módszertani megközelítés a vizsgált jelenség mélyebb megértéséhez a szövegelemzés területén.

Gábor Király (PhD)

Senior lecturer: Corvinus University of Budapest / Associate professor: Budapest Business School

gabor.kiraly@uni-corvinus.hu

Zsuzsanna Géring (PhD candidate)

Research fellow: Budapest Business School

gering.zsuzsannamargit@gkz.bgf.hu

Section: Sociological Methods

Content Analysis and Discourse Analysis. Mixed Methods Research in Textual Analysis

Content and discourse analyses as methods represent rather different approaches in terms of their theoretical backgrounds and research design. However, the authors attempted to utilise these methods together in a mixed methods approach in order to analyse the online discourse of Hungarian medium-sized and large companies (N=146) regarding their social role and responsibility (CSR). The research design is developed in line with approach of mixed methods research. This school is rooted in pragmatism, which emphasises that the starting point should be the research problem itself not the choice of the methodological frameworks. Therefore, researchers can apply both qualitative and quantitative methodologies. This can contribute to a deeper understanding of the examined phenomenon.

In order to understand what companies define as their societal role and what they thematise as part of their CSR, the authors examined the texts on their homepages. In this research project, content analysis and discourse analysis complemented each other on the one hand, and provided both quantitative and qualitative descriptions about the subject of the research (namely the social role and responsibility of corporations), on the other. Furthermore, both methods allowed not only the direct analysis and interpretation of corporate texts but also of the social phenomena covered by them. We can get a general picture of Hungarian medium-sized and large companies' CSR-approach by quantitative content analysis, on the one hand. On the other hand, the qualitative discourse analysis can reveal the meaning-construction and legitimacy processes of the companies by analysing their discursive thematisation strategies related to their social role.

The main differences of the two methodological approaches are discussed through some examples, like the differences of the coding process, or the role the context plays in these analyses.

This paper, building on the results of the above mentioned research, aims to demonstrate how a mixed methods approach can be utilised for textual analysis in social science research to reach deeper understanding of the examined social phenomena.

Júlia Koltai (PhD)

Research fellow: Hungarian Academy of Sciences, Centre for Social Sciences, Institute for Sociology

koltai.juli@gmail.com

Section: Science, Technology, Society

The Growth of an Online Social Network: Social Diffusion Based on Big Data

Information Communication Technology (ICT) has changed the availability, communication, contacting and interacting habits of people thus it has become a considerable factor in restructuring the society. Therefore, it is of major interest to understand how ICT related social networks emerge, evolve and eventually decline. It is a fortunate situation that there is a large Hungarian OSN, called iWiW, where all these processes can be studied in detail. The aim of the presentation is to analyse the full life cycle of the online social network, iWiW.

The early period of an OSN is closely related to the widely studied phenomenon of diffusion of innovations. Most of the studies were limited to modest fractions of the original network, however in our case we gained access to the complete set of the iWiW data. Therefore, our research question is how was iWiW adopted during the period of 2002-2013 and what were the underlying social factors behind the process of diffusion?

Due to the availability of some demographic data, we will be able to identify and analyse influencing factors in the diffusion process, such as age, gender and geographical socio-economic attributes. This metadata will be used to contribute to the literature: we will describe adopter categories in details and analyse diffusion and decline of the network accordingly.

As the first step of our research we provide descriptive data on the evolution of the iWiW network using Rogers' adopter categories as a theoretical frame. Also, being member of an OSN requires that one uses the internet, and internet usage also changes significantly in the examined period in Hungary. Therefore, adoption probabilities in different social groups can be calculated by comparing the iWiW data to surveys on internet usage (such as the World Internet Project).

As a part of an ongoing interdisciplinary research project, our presentation will focus on the theory- and empirically-based diffusion processes, but at the same time we will raise some methodological dilemmas of using massive online social networking data as well.

Kovai Cecilia (doktorjelölt)

MTA Közgazdasági és Regionális Tudományi Kutatóközpont
kovaicili@gmail.com

Szekció: Romák a 21. század változó magyar társadalmában

Az önfenntartás és fennmaradás kísérletei egy Tolna megyei faluban

Az előadás egy konkrét falu példáján keresztül mutatja be, hogy milyen szélesebb társadalmi kontextusra érvényes kérdéseket vet fel az, amikor egy ún. hátrányos helyzetű település egyfelől saját erőforrásokra támaszkodva, másfelől külső forrásokat lehívva próbál fennmaradni, foglalkoztatni, és némileg önfenntartóvá válni. Az általam kutató falu főként a közmunka lehetőségeivel élve, a mezőgazdasághoz kapcsolódó tevékenységekkel törekszik megszervezni a foglalkoztatást és saját intézményeit élelemmel ellátva, csökkenteni a kiadásokat, valamint külső anyagi függőségét. Előadásom tehát nagyban érinti a közmunka kérdéskörét. Külön kitérek arra, hogy a közmunka milyen helyi, társadalomtörténetileg meghatározott viszonyrendszerekbe ágyazódik be, hogyan termeli azt újra, vagy éppen hogyan módosíthatja azt.

A vizsgált településen meghatározó szerepe van a cigány-nem cigány különbségtételnek, amelyet egyfajta erőteljesen informális, familiáris kliens-patrónus jellegű viszony jellemez. Ez a típusú viszony él tovább a közmunka rendszerében, továbbá a mezőgazdasági foglalkoztatás egyéb formáiban, valamint faluban működő Máltai Szeretet Szolgálat munkatársaival. A kutatás tanulsága szerint ez a fajta viszony biztosítja a falu integritását és a konfliktusmentességét. Előadásomban tehát külön részt szentelek e viszony bemutatásának, vagyis annak, hogy ez milyen erőforrást jelent a szereplők számára, hogyan hat a társadalmi mobilitásra, valamint milyen nehézségeket hozhat akkor, ha éppen a külső források révén más jellegű viszonyokra épülő intézmények alakulnak, mint például esetünkben a Szociális Szövetkezet. A faluban 2015 tavaszán induló Szociális Szövetkezet ugyanis elviekben inkább egyfajta partneri viszonyt feltételez a tagok között, mint a fent említett familiáris ám hierarchikus „patrónus-kliens” jellegű kapcsolatot.

Előadásom számos kérdést vet föl az „önfenntartó falu” modelljével kapcsolatban, amelyek mindegyike kifejezi a modell bizonytalanságát.

- Milyen külső és belső erőforrások szükségesek az „önfenntartáshoz”?
- Mi a piaci és a szociális működési mód szerepe a szövetkezet fennmaradásában.

Cecilia Kovai (PhD Candidate)

Central of economy and Regional Studies HAS

kovaicili@gmail.com

Section: Roma in the changing Hungarian society of the 21st century

An Attempt of self-Sustaining and Surviving in a Village in Tolna county

This presentation introduces what questions can be raised about a disadvantageous village trying to rely on its own resources, and attract external resources in order to survive through employment and self-sustenance. This village tries to take advantage of an agriculture based public employment scheme in order to generate and maintain self-sufficient production at the village level. Production provides employment, supplies the institutions of the village with food and via reduced expenditures moderates financial dependence. This presentation largely concerns the issue of public employment touching upon its embeddedness in the historically and socially defined local relations and the way of its reproduction and alteration.

Differentiation between Roma and non-Roma is a significant issue in this village that is characterized by strong informal and familial client-patron based relations. These relations have been found existing in local public employment schemes, in forms of other agricultural employment and even in the activities of the local Charity Service of the Order of Malta too. Moreover, the research has come to a conclusion that these relations play a role in ensuring the integrity of the village and eliminate conflicts. The presentation brings these relations into a special focus in order to introduce the resources they provide, the influence they have on social mobility, and the difficulties they cause in case of emerging a new institution that is funded by the government, like the “Social Co-operative”. This co-operative, launched in 2015, in theory presumes partnership between the members, rather than the above mentioned familiar, hierarchic and patron – client relations.

The presentation raises a number of questions in relation to the model of self-sustaining villages, all reflecting significant uncertainties:

- what kinds of internal and external resources are needed to achieve self-sustenance
- can the specific mix of market-based and bureaucratic coordination secure the sustainability of the Social Co-operative

Kuslits Béla (MA)
Szociológus
kuslits.bela@gmail.com

Szekció: Mit nem tudunk a környezeti válság társadalmi folyamatairól?

A Társadalmi Nyilvánosság Hálózatos Szerkezete és a Környezetvédő Civil Szervezetek Alkalmazkodási Stratégiái

A civil szervezetek és tevékenységük a mai magyar politika egyik konfliktusos területe. A magyar közélet és demokrácia szempontjából a mindennapokban is jelentős ez a téma, de felvet érdekes elméleti kérdéseket is a társadalmi nyilvánosság szerkezetével és működésével kapcsolatban. A társadalmi nyilvánosság fogalmát először Jürgen Habermas fejtette ki, majd sokan kiegészítették, illetve vitatták álláspontját. A kritikusok többek között a feminizmus szemszögéből vitatták a habermasi nyilvánosság ideálképét, rámutatva azokra a jellemzőkre, amelyek bizonyos társadalmi csoportokat kizárnak a közélet párbeszédéből. Mások a gazdaság szerepét, a racionális legitimáció diskurzusát, vagy az elnyomó rendszerekben megjelenő, néha titkos, de mindenképpen izolált ellen-nyilvánosságok megjelenését tették hozzá az eredeti fogalomhoz. A kritikusok egy másik része nem az eredeti fogalmat vitatta, hanem a közelmúlt történelmének jelentős változásaira építve érvel a társadalmi nyilvánosság megváltozott természetével. Előadásomban a kritika mindkét irányát folytatva saját megközelítésemet mutatom be a társadalmi nyilvánosság szerkezetéről. A szabadon hozzáférhető, illetve töredezett modellekkel szemben a társadalmi nyilvánosság hálózatelméleti szemléletű definícióját mutatom be. Modellem lehetőséget nyújt a civil szektor jelen politikai feszültségeiben alkalmazott működési stratégiáinak elemzésére, a szervezetek rezilienciájának vizsgálatára és az együttműködés-különállás magyarázatára. Kutatásomban tizenhat budapesti környezetvédelem és fenntarthatóság területén aktív civil szervezetet vizsgáltam. A szervezetek kiválasztásában fontos szerepet játszott, hogy különböző szervezeti struktúrával és mérettel, különböző mértékű média-reprezentációval és társadalmi elismertséggel bíró szervezetek összehasonlításával a jelenleg létező stratégiák mind megismerhetők legyenek. A szervezetek képviselőivel készített interjúk mellett hálózatelemzéssel is vizsgáltam az együttműködések mintázatát. Előadásom a Közép-európai Egyetem Szociológia és Antropológia mesterszakán 2015-ben benyújtott szakdolgozatom kutatási eredményeit mutatja be.

Béla Kuslits (MA)
Sociologist
kuslits.bela@gmail.com

Section: What Do We Not Know about the Social Trends of the Environmental Crisis?

The Network Structure of the Public Sphere and Adaptation Strategies among Environmental NGOs

NGOs and their activity is one of the hottest topics in contemporary Hungarian politics. Besides the topic's importance from the point of view of democracy and everyday politics in Hungary, this question has deeper theoretical implications as well. Non-governmental organizations claim their legitimate place in the political debates although the dominant players of the public sphere do not welcome many of them. The concept of the public sphere was first coined by Jürgen Habermas and it became a widely used and criticized idea among social scientists. Feminist critique questioned the idealist notion of the public sphere showing how this structure excludes certain social groups from political discourse. Others added the role of economy, a rational debate about legitimacy or the emergence of counter-publics in more or less oppressive systems where these alternative spheres need to operate in secret. Another direction of the critique changed the concept based on the most recent historical development and argues that the public sphere itself changed however it is described or criticized. In my presentation, following both lines of critique, I will introduce my own understanding of the public sphere. In opposition to the open-access and fragmented models of the public, my definition is based on network-theory. My model enables me to describe and understand the different strategies followed by NGOs in these turbulent times, to analyse their cooperation and to assess the resilience of these strategies. Sixteen Budapest based green NGOs were interviewed during my research. In the selection process the size and structure, media representation and reputation of the organisations were my main criteria in order to construct a sample representing the widest variety of existing strategies. Besides the interviews conducted with the representatives of the NGOs, I have also analysed a social network constructed from their cooperation data. My presentation is based on my master thesis submitted to the Department Sociology and Anthropology at Central European University in 2015.

Lajtai Mátyás (PhD hallgató)

Nézőpont Elemzőintézet Nonprofit Kft.

lajtai@nezopontintezet.hu

Nagy Dániel

Nézőpont Elemzőintézet Nonprofit Kft.

nagy.daniel@nezopontintezet.hu

Szekció: Bizonyosság a „maguk módján vallásosak” hitrendszerében

A politikai bizonytalanság vallásosság általi meghatározottsága, avagy a maguk módján vallásosak vizsgálata társadalmi-politikai kategóriák mentén

A Tomka Miklós által kidolgozott „maga módján vallásos” kategóriába sorolja magát a magyar társadalom legnagyobb része, éppen ezért politikailag releváns csoportként is értelmezhető. Előadásunkban azt a kérdést vizsgáljuk, hogy az önbesorolás alapján „maga módján vallásos” emberek politikai és társadalmi jellemzői eltérnek-e, illetve ha igen, akkor ez az eltérés miben nyilvánul meg, az „egyház tanítása szerint vallásosakhoz” és a „nem vallásosakhoz” képest? A Nézőpont Intézet több mint egy éve, rendszeres havi közvélemény-kutatásai során szondázza a magyar társadalom viszonyát a vallásossághoz, a fenti kategóriák szerint, így lehetőségünk adódik, hogy a politikai bizonytalanságot, politikai állandóságot vizsgáljuk a vallásosság kategóriái mentén.

Kvantitatív kutatásunk elején alapvető szocio-demográfiai változók (nem, kor, iskolai végzettség, településtípus, anyagi helyzet, internethasználat) mentén feltérképezzük a vallásosság szempontjából releváns három kategóriát (vallásos-maga módján vallásos-nem vallásos). Ezek után a maguk módján vallásosak politikai ideológiájának polarizáltságára fókuszálunk. Ennek során a baloldali-jobboldali, a konzervatív-liberális, valamint a mérsékelt-radikális skálán való önbesoroláson alapuló pozíciójuk, valamint ennek a vallásosokhoz és a nem vallásosokhoz viszonyított, szóródása képezne a vizsgálatunk tárgyát. A politikai ideológiák mellett érdekes lehet a szintén önbesoroláson alapuló társadalmi osztályhelyezettel való összefüggés vizsgálata. Ennek során azt elemezzük, hogy van-e összefüggés a társadalmi osztálybesorolás (felső osztály, középosztály, alsó középosztály, munkásosztály, alsó osztály) és a vallásosság között.

Hipotézisünk, hogy a maguk módján vallásosak nemcsak a vallásosság mértéke, hanem a politikai és társadalmi változók mentén is egyfajta köztes csoportként viselkednek a másik két vallási kategóriába önbesorolt emberekhez képest. Így a maguk módján vallásosak, nemcsak a legnagyobb csoport, de ők állnak a legközelebb az ország egészének társadalmi-politikai jellemzőihez is. Ez viszont azzal jár együtt, hogy a politikai bizonytalanság, illetve politikai középre húzás is az ő körükben a legmagasabb.

Mátyás Lajtai (PhD student)

lajtai@nezopontintezet.hu

Dániel Nagy

Nézőpont Analyst Institute Ltd.

nagy.daniel@nezopontintezet.hu

Section: Certainty in the Belief System of People who consider themselves Religious in their own way

Analysis of Political Uncertainty by Religiosity, as a Study on the so-Called “Religious in His/Her Own Way” Group from a Sociological-Political View

A major part of Hungarian society call themselves “religious in their own way”, a term coined by Miklós Tomka. Our hypothesis is that this group can be analysed as a politically relevant category. In our presentation, we will compare three categories of religious adherence: those “religious in their own way”, those “religious according to the teaching of the Church” and the “non-religious”, through a political and sociological standpoint with input from Nézőpont Intézet’s monthly surveys.

First, we analyse the three categories (religious, religious in their own way, non-religious) along basic socio-demographic variables (sex, age, education, type of settlement, wealth, Internet-using, subjective class). Subsequently, we study the correlation between political ideologies followed by individuals and their religious commitment. The study concentrates on their position (mean and standard deviation) on the left-right, liberal-conservative and the moderate-radical scales. In addition to standard political ideologies, it can be interesting to study respondents’ class status. This will see our attention devoted to see if there is any significant correlation between their class status (upper class, middle class, lower middle class, working class, lower class) and religious adherence.

According to our hypothesis, people who describe themselves as “religious in their own way” are in the middle of society not only from the point of view of religion but also with regard to political and sociological standpoint, compared to the other two religious categories. Therefore, the group subjected to analysis not only forms one of the biggest parts of society but also has the most in common with society as a whole, both from a sociological and a political perspective. This goes hand in hand with the conclusion that political uncertainty and being in the political centre are also more frequent in this category.

Lazányi Orsolya (PhD hallgató)

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/PhD hallgató: Budapesti Corvinus Egyetem

o.lazanyi@gmail.com

Kelemen Eszter

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Adjunktus: Szent István Egyetem

kelemen.eszter@essrg.hu

Balázs Bálint

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Tudományos munkatárs: Szent István Egyetem

balazs.balint@essrg.hu

Bela Györgyi

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Tudományos munkatárs: Szent István Egyetem

bela.gyorgyi@essrg.hu

Kalóczkai Ágnes

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Tudományos segédmunkatárs: MTA ÖK

kaloczkai.agnes@essrg.hu

Megyesi Boldizsár (PhD)

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Tudományos munkatárs: MTA TK

megyesi.boldizsar@tk.mta.hu

Pataki György (PhD)

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Egyetemi docens: Budapesti Corvinus Egyetem

gyorgy.pataki@unicorvinus.hu

Szekció: Mit nem tudunk a környezeti válság társadalmi folyamatairól?

Mit hozhat a jövő a Homokhátságon? - A környezeti válságra adható válaszok a jövőbeli társadalmi folyamatok tükrében

A társadalomban bekövetkező változások hatnak a természetre, és hasonlóan, a természeti környezetben bekövetkező változások alakíthatják a társadalmi folyamatokat. E kölcsönös függőséget változásukban érdemes vizsgálni. A természeti környezet és a társadalom változásait általában az alapján vizsgáljuk, hogy hogyan változtak a múltban. A múlt változásainak ismerete nagyon fontos, hiszen segít megérteni ezeket a folyamatokat, ám ha a jövőbe tekintünk, a társadalom és természet kölcsönhatásainak megvalósítható alternatíváit tárhatjuk fel. Ez segíthet abban, hogy ezt a kapcsolatot tudatosan, a társadalom és természet számára is előnyös módon formáljuk.

A kiskunsági Homokhátságot a globális klímaváltozás hatására szélsőségesse váló időjárás, és egyúttal a lokális gazdasági-társadalmi folyamatok következtében szárazodás fenyegeti. Az OpenNESS EU FP7-es projekt keretében arra kerestük a választ, hogy e környezeti válságra milyen megoldásokat találhat a térség mai lakossága. A részvételi jövőtervezés módszertanát segítségül hívva négy lehetséges jövőképet vázoltak fel és értékelték a térség főbb érintettjei különböző jóléti dimenziók alapján. A négy scenárió kialakítását két fő mozgatórugó azonosítása előzte meg egy szintén részvételen alapuló folyamatban. Ez a két mozgatórugó, melyek peremfeltételekként szolgáltak a jövőtervezés során, a döntéshozás centralizáltságának és a közösségi összetartásnak a mértéke lett. A jövőképek kialakítása és értékelése két műhelymunka során történt, egyenként 25 és 15 fő résztvevővel. A kialakult jövőképek értékelése deliberatív módszerekkel történt, ami egymás érveinek meghallgatását és megvitatását szolgálta.

A résztvevők által kidolgozott jövőképekben a közösségi összetartás gyengülésével a romló környezeti állapot kedvezőtlen társadalmi hatásai felerősödhetnek: a társadalmi rétegek közti szakadék fokozódhat, a jólét számos dimenzióban tovább csökkenhet. A jövőben várható környezeti válság társadalmi hatásai már a fiatalokat is foglalkoztatják: a kutatás keretében a helyi általános iskolások számára szervezett rajzversenyre érkezett rajzok 20%-a pesszimista jövőképet – a sivatagosodást és várható következményeit – ábrázolta. A jövőtervezés során kialakított jövőképek jóléti dimenzióinak értékelése alapján elmondhatjuk, hogy csak erős közösségek megléte esetében következhet be pozitív jövőkép. Az éghajlatváltozás és az ezzel járó romló környezeti állapotok mellett ugyanis csak kedvező társadalmi változások esetében van lehetőség a környezeti válsághoz való alkalmazkodásra.

Orsolya Lazányi (PhD student)

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/PhD student: Corvinus University of Budapest

o.lazanyi@gmail.com

Eszter Kelemen

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Senior lecturer: Szent István University

kelemen.eszter@essrg.hu

Bálint Balázs

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/ Research fellow: Szent István University

balazs.balint@essrg.hu

Györgyi Bela

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/ Research fellow: Szent István University

bela.gyorgyi@essrg.hu

Ágnes Kalóczkai

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Research fellow: HAS Centre for Ecological Research

kaloczкаи.agnes@essrg.hu

Boldizsár Megyesi (PhD)

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Research fellow: HAS Centre for Social Sciences

megyesi.boldizsar@tk.mta.hu

György Pataki (PhD)

Environmental Social Science Research Group (ESSRG)/Associate professor: Corvinus University of Budapest

gyorgy.pataki@unicorvinus.hu

Section: What Do We Not Know about the Social Trends of the Environmental Crisis?

What can the future bring for the Sand Ridge? – Possible answers to the environmental crisis in the mirror of social processes

Changes in society influence the nature, and similarly, the changes in the natural environment can modify social processes. This interdependence can be studied through its changes. The changes in nature and society are usually studied based on the past. Knowledge of the past is very important because it can deepen understanding of the relationship between nature and society. However, if we look at the future we can reveal feasible alternatives of their interaction and it can help us to form this relationship in a beneficial way both for society and nature.

The Sand Ridge of Kiskunság is threatened by aridification which is on one hand the consequence of the weather becoming more and more extreme due to climate change, and on the other hand is the result of local socio-economic processes. Within the frames of OpenNESS (EU FP7) project we seek solutions that inhabitants can find for this environmental crisis. In a participatory scenario planning process the main stakeholders of the area have drawn up four potential scenarios and evaluated them according to different well-being dimensions. The four scenarios were created based on two main drivers which were identified in a participatory process as well. The two main drivers which are framing the scenarios are the level of policy centralization and community cohesion. The scenario narratives and evaluation was carried out in two workshop with 25 and 15 participants. The participants evaluated the scenarios in a deliberative process in order to listen and discuss each other's arguments.

The scenario planning process revealed that weakening community can strengthen the negative social impacts of worsening environmental conditions: the gap between social classes can increase while well-being can deteriorate according to several dimensions. The expected social impacts of the environmental crisis catch the attention of the youngsters as well: 20% of the drawings which have been received during the drawing competition for local children aged 6 to 14 years, organized within the project, are presenting a pessimistic future e.g. desertification and its possible consequences. Based on the scenario narratives and their evaluation made by the participants it can be remarked that only strong communities have a chance for a positive future, because only strong communities enable adaptation for climate change, in other words only positive social changes can lead to successful adaptation to the worsening environmental conditions.

Lipcsei László Péter (PhD hallgató)

Debreceni Egyetem

laszlo.peter.lipcsei@gmail.com

Szekció: Válság, bizonytalanság, jobboldali radikalizmus

A szélsőjobb diszkurzív anatómiája: csoport, identitás és hatalom konstrukciója

A szélsőjobboldal egyre jelentősebb hozzáféréssel bír a nyilvánossághoz és számos alrendszerhez (politika, kultúra, fogyasztás). Ez az ideológia diszkurzív és performatív módon folyamatosan (újra)termeli önmagát, így konstruálva meg egy sajátos szélsőjobboldali diszkurzív realitást. Ezen módozatok közül kísérletet teszek az ünnepek és különleges alkalmak (Becsület Napja), szubkulturális események (skinhead koncert), etnocentrikus fogyasztás és az ún. „nemzeti vagy etnikai utazások” vizsgálatára. Ennek empirikus alapjául olyan minimális kutatói beavatkozást igénylő módszereket alkalmaztam, mint a narratív interjú és a résztvevő megfigyelés, illetve rendelkezésre álló interjúk másodelemzése.

Ezek során szövegek és nyelvi produktumok keletkeznek, melyek létrehozzák a vizsgálat tárgyát képező realitást, ezzel egyidejűleg a résztvevők a szövegeket megértik és magyarázzák (Ricoeur). A nyelv így képes bizonyos helyszíneket, társadalmi csoportokat, történelmi eseményeket, ad absurdum „ügyeket” integrálni és azokból kánont képezni, míg másokat ebből a diszkurzív világból száműzni (Bourdieu). Az elemzés során a politikatudományi diskurzus-elemzés eszköztárát (Szabó Márton) és a kritikai diskurzus-elemzés egyes technikáit használok fel (van Dijk, R. Wodak), megkísérelve egy szélsőjobboldali értelmezés rekonstrukcióját.

Előadásomban bemutatok néhány diszkurzív technikát, mellyel a szélsőjobboldal „mi” csoportja kijelöli önmaga határait, ezzel egyidejűleg néven nevezi ellenségét. Ennek az ellenségkonstrukciós technikának a sajátosságait, diszkurzív eszköztárát szemléltetem empirikus példákon. Értelmezem azokat a nyelv általi hatalmi mechanizmusokat, ahogyan egy üres diszkurzív mezőt, ún. „Leerformel”-t (Koselleck) feltöltenek ellenséges tartalmakkal és megjelenítésekkel, kontrasztba állítva a „mi” csoportjával és annak tulajdonságaival. Az ellenség pedig olyan entitás, aki veszélyt hordoz és így fenyegeti a „mi” csoportját”, ezért a megoldáshoz szükségszerűen az érvénytelenítés, megszüntetés, likvidálás módszereit is projektálja, létrehozva így speciális egyenlőtlenségeket és csoportközi relációkat.

László Péter Lipcsei (PhD Student)

University of Debrecen

laszlo.peter.lipcsei@gmail.com

Section: Crisis, Uncertainty, Right Radicalism

The Discursive Anatomy of Right-Wing Extremism: Construction of Group, Identity and Power

Right-wing extremism gained more access to publicity and several subsystems (politics, culture, consumption). This ideology permanently (re)products itself in discursive and performative way, so it constructs a special right-wing extremist discursive reality. These certain methods are to be illustrated in the frame of the presentation by analysing celebrations and unique occasions (Day of Honour), subculture events (skinhead concerts) and ethnocentric consumption as well as ethnicity based journeys.

Research methods were chosen as empiric basis that require the least intervention, namely narrative interviews and participant observation, respectively interviews already being available.

Texts and linguistic products are born which construe a certain reality, in fact the objective of the presentation. At the same time participants of this reality also understand and interpret these texts (Ricoeur). Hence, the language can integrate certain locations and venues, social groups, historical events, ad absurdum 'issues' and it also composes a canon from them, on the contrary, others are excluded from this discursive reality (Bourdieu). The apparatus of the political discourse analysis (Szabó, Márton) and some techniques of Critical Discourse Analysis (R Wodak, van Dijk) are applied so that a reconstruction of interpretation of the right-wing extremism will be attempted.

Some discursive techniques will be illustrated, by which the group of 'us' of right-wing extremism is defined and by which the enemy will be simultaneously called by name. Specialities and discursive objects of this enemy constructing process will be demonstrated through empiric examples. Power mechanism through language will also be interpreted as to how an empty discursive field, a so-called 'Leerformel' (Koselleck) is being filled with opposing contents and representations also contrasting to the group of 'us' and its attributes. After all, the enemy is such an entity, which carries danger itself and therefore threatens the group of 'us' and necessarily a special inequality and intergroup relations will be created by projecting the mechanism of cancellation, annulment and liquidation.

Luxné Prehoda Anna (doktorjelölt)

Óraadó oktató: Pázmány Péter Katolikus Egyetem / Doktorjelölt: ELTE TáTK Szociológia
Doktori Iskola

anna.prehoda@gmail.com

Szekció: Környezet, település, kultúra

A vörösiszap mindent vitt – a családi kapcsolatokat is?

A konferencia témájához egy Magyarországon rendkívülinek számító esemény vizsgálatával szeretnék kapcsolódni. A 2010. október 4-én, Veszprém megyében történt vörösiszap katasztrófa szomorú példája annak, hogy a posztmodern társadalmaknak olyan bizonytalansági tényezőkkel is számolniuk kell, mint a természeti és civilizációs katasztrófák. Ezeket jellemzi, hogy általában hirtelen és váratlanul következnek be, így rövid idő leforgása alatt kiszámíthatatlan mértékű ökológiai, gazdasági és társadalmi hatással járnak. Világszerte láthatunk példákat arra, hogy nem csak a természeti és az épített környezetben okozott katasztrófák nehezen helyrehozhatóak, vagy maradandóak, hanem társadalmi szinten is igen nehezen megoldható problémák ezek. Erre nyújt példát a hazai ipari katasztrófa, aminek következtében egy millió köbméter, maró hatású anyag öntötte el Devecser, Kolontár és Somlóvásárhely egyes részeit. Ez volt hazánk legsúlyosabb ökológiai következményekkel járó ipari katasztrófája, mivel tízen haltak és nagyjából 430-an sérültek meg. Több mint 360 családot értek addigi életvitelüket gyökeresen átalakító, anyagi károk azzal, hogy házukat érintette az iszapömlés. A három településen 262 házat ítélték bontásra, ahonnan a lakóknak a település, vagy az ország másik részére kellett költözniük. Az érintett településeken tehát építészeti és közösségi szempontból is drasztikus változások történtek. Amikor egy katasztrófa, helyi társadalomra gyakorolt hatásaira gondolunk, először gyakran a számadatokra, vagy kizárólag az egyéni szintre koncentrálnak (pl. egyéni életutak). A társadalom talán legfontosabb kisközösségeinek, a családoknak a vizsgálata ilyenkor könnyen háttérbe szorul.

Előadásom alapjául a 2010 novemberében és 2013 augusztusában, Devecserben végzett, élettörténeti interjúk kutatásom eredményei szolgálnak. Azokra a kérdésekre szeretnék választ találni, hogy a katasztrófát követő években milyen módon alakultak át a károsult családokban a kapcsolatok. Milyen szerepet tölt be a család a trauma feldolgozásában? Milyen módon alakította át a katasztrófa az egyének, családi életre vonatkozó jövőképét (házasság, válás, gyermekvállalás, családtagokról való gondoskodás)?

Mrs Anna Lux-Prehoda (PhD Candidate)

Part time teacher: Pázmány Péter Catholic University / PhD Candidate: Doctoral School of Sociology Eötvös Loránd University

anna.prehoda@gmail.com

Section: Sociology of the Environment, Sport and the Arts

The Red Sludge Took Everything - the Family Ties too?

I would like to connect to the theme of the conference with the analysis of an extraordinary Hungarian case. The red sludge disaster, what has happened on the 4th Oct 2010 in Veszprém county, is a sad example that shows postmodern societies have to count with uncertainty factors such as natural and civilizational disasters. Their characteristics are the suddenness and the huge ecological, social and economic effect in short period. There are examples worldwide that catastrophes cause permanent damages not only in the natural or artificial environment, but in the human societies too. The Hungarian industrial red sludge disaster is an example for this kind of impact. The red sludge disaster with its 1 billion m³ of acid material, is responsible for 10 deaths and 430 casualties in Devecser, Kolontár and Somlóvásárhely. More than 360 families suffered from financial, life-changing damages because their houses were impaired by the sludge. In total 262 houses were demolished, and their owners had to move to another place within the town, or the country. Thus, in the infected towns had many sweeping changes in their community and structure. When we think of the effects on the local society, generally we focus on the statistical numbers or the individual level (for example personal life stories). Sometimes it is easy to forget about the most important minor community, what is the family.

In my presentation I would like to use the results of my qualitative researches. The first wave of recording the interviews was in November 2010. To be able to see the long time changes I had the second research-period only in August 2013. My research method was recording life story interviews. After the first recording I have noticed that family had the main role in making order after the tragedy. The family ties have become stronger shortly after the case. The main questions of my presentation are how the family ties were modified in the years after the disaster? What is the function of the family in the process of the trauma? How the catastrophe changed the visions and plans about the family of the individuals (marriage, divorce, having a baby, taking care of family members)?

Manchin Róbert (DSc)
Europa Nova
rmanchin@gmail.com

Plenáris előadás

A szociológia elbizonytalanodása a bizonytalanság korában – Hankiss Elemér kalandja a szociológiával

Előadásomban a szociológia művelésének dilemmáit igyekszem körbejárni Hankiss szociológia körüli szellemi kalandozásainak elmúlt négy évtizedének példáján. Hankiss számára a szociológia határvidékeinek a körbejárása egyben a szociológia alapvető paradigmáival kapcsolatos kétségek növekedésével is járt. A makro és mikro-szociológiai megközelítés dilemmáján a szociológiai képzelőerő segítségével az emberi viselkedés mögöttes, kultúra által determinált mozgatók feltárását, igazából az emberi kaland szociológiájának leírása izgatta. A bizonyosság és a bizonytalanság állandó feszültségét, a látszatok és mögöttes struktúráik közötti kapcsolatok feltárását módszertanilag is állandó kihívásnak élte meg. A szociológusi szerepvállalással kapcsolatban élete mintája a társadalmi innovációt szolgáló, aktivista társadalomreformer és egy absztrakt társadalomtudósi szerep közötti állandó dilemmának. Az emberi létezés alapvető kérdéseinek vizsgálatával végképp elhagyta a szociológiai megközelítést és a filozófiai antropológia, sőt a teológia eredményei felé fordult, de halála előtti utolsó héten is egyik kedves szociológus kollegája, Peter Berger legfrissebb munkáját olvasta. A bizonytalanság korának bizonytalan szociológusa volt, aki a szakmán túltekintve igyekezett inspirálni mindenkit a biztos értékek szenvedélyesen keresésére.

Róbert Manchin (DSc)
Europa Nova
rmanchin@gmail.com

Keynote lecture

The Ambivalence of Sociology in the Age of Insecurity: the Encounter of Elemér Hankiss with Sociology

In my talk I will use examples from Elemér Hankiss' four decades of intellectual adventures around sociology to illustrate dilemmas of our sociological practice. For Elemér explorations at the boundaries of sociology were accompanied by increasing doubts about the basic paradigms of the discipline. Looking beyond the dilemma of micro and macro-sociological approaches, for him the real task was to understand the role of human civilization, the importance of cultural drivers in human behavior. His real calling was to be a sociologist of human adventure. His personal life captured the basic role ambiguity of every sociologists of his time; his was a public sociology in the sense of Burawoy, with the creative tension of between an activist social reformer and the role of an academic social scientist. He became disillusioned with the discipline, and turned towards exploring the ultimate questions of human existence with the help of philosophical anthropology and theology, but even at the very end following the work of fellow sociologist Peter Berger who struggled with the same questions within the discipline. He was a sociologist of an age of ambiguities, searching for the ultimate human values leaving also room for doubts.

Zsuzsanna Márkus (PhD candidate)

University of Debrecen

zsuzsanna.markus@gmail.com;

Section: Education, political socialization

Minority Students Integration into Higher Educational Institutions

In recent years, several analyses have been conducted about the learning environment and academic success of minorities. The aim of the presentation is to shed light on the institutional environment of Hungarian higher education in the border region of Ukraine. The relevance of students' embeddedness into the institutional environment as a core of their socialization is studied from educational sociological point of view as well as from the perspective of the minorities. Networks as interpretative communities have a huge impact also on the life of minority students. It raises the question to what extent these students are integrated in the culture of their institution, how their inner or outer network help them to achieve academic success. Within this framework it was demanding to answer to the question if the majority, minority or mixed education and the integration to such institutions is supportive in terms of academic achievement. The analysis was performed on the national database of Szaktárnet research. Data was collected with a questionnaire responded by 1729 subjects in 2015. Data show that a typology can be drawn on the basis of the extent institutions integrate their students into the institutional culture. The comparison of these institutions highlights that the institutions offering education only to minority students create an environment where the extent and intensity of intra and intergenerational network is extraordinarily high.

Máté-Tóth András (PhD)

Tanszékvezető egyetemi tanár: Szegedi Tudományegyetem, Vallástudományi Tanszék
matetoth@rel.u-szeged.hu

Szekció: Vallás és társadalom egy bizonytalan korban

A fájdalom bizonyossága

A kelet-közép-európai régió társadalmainak közös jellegzetessége a történelmi sebekre való emlékeztetés. A sebzett identitás elemei: a hegemoniák elnyomása, az állami autonómiáért vívott küzdelmek, az államhatárok módosulásai, a nemzeti nyelvhasználat korlátai, a nagyhatalmaktól való függőség. A történelmi és kortárs kollektív sebekhez való viszony határozza meg a politikai opciók kimenetelét. A sebekre adott keresztény válaszalternatívák új hozzáállást tesznek lehetővé a nemzeti és regionális önértelmezés számára, valamint kijelölik a vallási közösségek hozzájárulási lehetőségét a kiengesztelődéshez.

András Máté-Tóth (PhD)

Professor, Head of Department: University of Szeged Department for Study on Religions
matetoth@rel.u-szeged.hu

Section: Religion and Society in an Uncertain Age

Certainty of Pain

One of the main characteristics of the societies of Central and Eastern Europe is the permanent dealing with different historical pains and wounds. Very important elements of the collective wounds are: oppression of hegemonies, struggles for national autonomy, changes of national borders, barriers against using national languages, (in)dependence from hegemonies etc. Politics are determined by the approaches to these wounds. The answers to the problems regarding historical pains and wounds from the Christian cultural sources offer alternative identity making for national and regional identity and narrow the central tasks of the religious communities in the work for reconciliation

Mikecz László (MA)

Szaakosztályvezető: MSZT Faluszociológia és Vidékszociológia Szakosztály
mikeczlaci@interware.hu

Szekció: Falvak és tanyák a bizonytalanság korában

A bizonytalanság kora a Nyíregyháza környéki bokortanyákon

A tanyákon 2001-ben felmérés készült, melynek célja a tanyavilágban élők helyzetének feltárása, különös tekintettel az itt élők korösszetételére, munkaerő-piaci-, lakás- és anyagi helyzetére, valamint egészségi állapotára. Fő cél volt, hogy minél több tanya kerüljön be a mintába. A minta 100 fő. A felmérés elégedettségi mutatói: család 4, 47, szomszéd 3,43, lakás 3,45, lakókörnyezet 3,64, jelenlegi életszínvonal 2,6, egészségügyi állapot 2,76, munka 1,81, jövedelem 2,04, jövőbeli kilátások 2,27, út, utak 2,86, egészségügyi ellátottság 2,31, oktatás 1,3, művelődés 1,26, infrastruktúra 3,17.

A tanyasi lakosok munkaerő-piaci helyzete:

69%-uk inaktív

13%-uk munkaerő-piaci szempontból aktív

8%-uk munkanélküli

10%-uk gyesen van (2002. évi adatok szerint)

2011 óta összesen 5,8 milliárd forint jutott a Tanyafejlesztési Programra. Eddig 963 pályázat részesült vissza nem térítendő állami támogatásban, a nyertesek között közel 600 egyéni tanyai lakos volt, akik gazdaságukat fejlesztették, tanyájukat villamosíthatták.

A kormány kiemelt feladata a villany nélküli tanyák 2020-ig történő villamosítása, valamint, hogy a tanyákat járható utakon lehessen megközelíteni.

2014 júliusában felmérést végeztem a Nyíregyháza környéki bokortanyákon 109 főnél.

Életkörülményeiket vizsgálva 6 fő mélyszegény, míg 40 fő szegénynek vallotta magát. A vizsgált személyek közül 45 fő inaktív, vagyis nyugdíjból, segélyből, illetve rokkantsági ellátásból él. A megkérdezettek közül 4 fő vallotta magát cigánynak (romának/), míg 30 fő szlováknak. A családokban a 2 fő jellemző (46 fő). Jövedelmi helyzetük 0-100 000 Ft-ig jellemző (65 fő). A nyilatkozók életkora jellemzően 40-74 év közötti (71 fő). A családok jellemzően a mezőgazdaságból élnek (összesen 43 fő). Gáz és villany a házak nagy részében (104 fő) be van kötve. A szennyvízcsatorna 53 családnál nincs bekötve a házba. Internet-elérhetőség 78 családnál nem lehetséges.

A bokortanyákon élők életét segíti a tanyagondnoki szolgáltatás.

A tanyagondnoki szolgáltatást Nyíregyházán a Humannet Alapítvány és a Nyíregyháza – kertvárosi Evangélikus egyház Joób Olivér Szeretetintézménye végzi 3, illetve 2 tanyagondnoki körzettel.

A többi bokortanyára lovas rendőrjárőrök járnak (pl. Nádasbokorba, bővebben ld. a Kelet-Magyarország 2015. január 7-i cikkét).

A tanyagondnok biztosítja a bokortanyákon rászorulóknak meleg étellel való ellátását, és a közszolgáltatásokhoz történő hozzájárulásukat biztosítja. A rászorulóknak 150-500 Ft napi összegért jutnak hozzá a szociális ebédhez, nyugdíjuk összegének függvényében.

2013-ban a bokortanyák hungarikummá váltak.

2015. május 14-én interjúkat készítettem Sulyánbokorban, Rozsréten és Mandabokor II-ben. Ezekre bővebben előadásomban szeretnék kitérni.

Mikecz László (MA)
mikeczlaci@interware.hu

Section: The Age of Uncertainty in the Villages and Small Farms of Hungary

The Age of Uncertainty in the Grouped Farmsteads around Nyíregyháza, Hungary

In 2001 a survey was carried out in the farmsteads with the aim to reveal the situation of people living on the farmland with special regard to the composition of the population in terms of age, labour market and housing conditions, financial situation and state of health. The main objective was to include as many farmsteads as possible in the research. The sample included 100 people. The satisfaction indices revealed are as follows: family: 4.47, neighbours: 3.43, housing: 3.45, living environment: 3.64, current standard of living: 2.6, state of health: 2.76, work: 1.81, income: 2.04, future prospects: 2.27, road, roads: 2.86, healthcare services: 2.31, education: 1.3, cultural opportunities: 1.26, infrastructure: 3.17.

The labour market situation of the people living in the farmsteads:

69% of them are inactive

13% of them are active from the labour market perspective

8% of them are unemployed

10% of them receive child care benefit (based on data for 2002).

Since 2011 a total amount of HUF 5.8 billion has been spent on the Farm Development Program. As many as 963 applications have received non-refundable state subsidy, nearly 600 of the winning applicants were people living in farmsteads, who used the amount received to improve their farms or have electricity installed.

The key task of the government for 2020 is to ensure power supply for farmsteads without electricity, and improve their accessibility by passable roads.

In July 2014 I carried out a survey in the farmsteads around Nyíregyháza, involving 109 people.

When examining their standard of living, 6 of the people interviewed said that they were deeply poor while 40 people declared themselves poor. Among the people subject to the survey, 45 were inactive that is living from pension, social benefits or disability allowance. Four of the people interviewed declared themselves as gypsy (Roma) while 30 said they were of Slovakian ethnicity. Families were typically composed of two people (46 people). Their income situation varied from HUF 0 to 100,000 (65 people). The people interviewed were typically between 40-74 years of age (71 people). Families derived their livelihood mainly from agriculture (43 people). Most houses had gas and electricity installed (104 people). Fifty-three families had no sewage connection. Seventy-eight families lived with no internet access.

People living on farmsteads are supported by social caretakers.

Farmstead caretaker services are provided by the Human-Net Foundation in Nyíregyháza and the Joób Olivér Szeretetintézmény of the Evangelical church of suburban Nyíregyháza with three and two farmstead districts.

The other farmsteads are protected by mounted policemen (eg. Nádasbokor. For more details, see the article published in the 7 January 2015 issue of Kelet-Magyarország).

Caretakers provide needy people living on the farmsteads with warm dishes and social provisions. People in need may receive daily social catering – lunch – for HUF 150-500 depending on the amount of their pension.

In 2013, farmsteads became a genuine Hungaricum.

On 14 May 2015, I made several interviews with people living in Sulyánbokor, Rozsrét and Mandabokor II. I would like to discuss them in more detail in my presentation.

Miszlivetz Ferenc (DSc)

Tudományos Tanácsadó: MTA Társadalomkutató Központ/Egyetemi tanár: Pannon Egyetem/Igazgató: Institute for Social and European Studies
miszlivetz.ferenc@tk.mta.hu

*Plenáris előadás***Elképzelt valóságok ütközése nagy átalakulások idején**

Párhuzamos valóságokban élünk, olyan buborékszerű világokban, amelyek változásai egyidejűek, egyszerre több síkon történnek, s gyorsaságuknál fogva nehezen megragadhatóak. Korunk számos nagy gondolkodója szerint az információs, gazdasági és politikai válság egyben egzisztenciális és episztemológiai krízis is, amely globális és lokális szinten egyaránt érezhető. Bauman szavaival élve, folyékony, „likvid létünk” egy újfajta létforma, amely a rendelkezésünkre álló értelmezési kereteket meghazudtolva az elidegenedés, az emberiség magára hagyatottságának érzését szüli (Hankiss 2014). A nemzetállami keretekhez való ragaszkodás a globális politikai gazdaság, s az abban lezajló népvándorlás, a tömeges fogyasztói kultúra és az információdömping korában elavultnak bizonyul, amely rend helyett további válsághelyzeteket, elégedetlenséget, és ellenállásokat szül. A 21. század elején a komplexitásnak ez a foka a társadalomtudományokat nagy kihívások elé állítja, hiszen, maguk is diszciplináris keretek közé szorulva, fogalmilag és módszertanilag is megfelelő eszköz nélkül állnak a mai társadalmi átalakulások során születő valóságok, azok kétértelműségeinek adekvát leképezéséhez. Előadásomban ezen alapgondolatokból kiindulva szeretném, Hankiss Elemér késői munkásságát idézve, keresni egy új tudományos paradigma, valamint annak intézményesítésének lehetőségét. A paradigmaváltás, az új tudományos gondolkodás ugyanis – csak úgy, mint a folyamatos átalakulás – elkerülhetetlen. Jellemzői a lexikális tudásfelhalmozás helyett a komplex és kreatív gondolkodás, az öncélú bölcselés helyett a használható, alkalmazott tudás, a felelősségteljes, önreflexív és etikus tudós, és nem utolsósorban, a transzdiszciplináris megközelítés új fogalmi és módszertani eszközei.

Ferenc Miszlivetz (DSc)

Scientific advisor: HAS Centre for Social Sciences/ Professor: Pannon University/Director :
Institute for Social and European Studies
miszlivetz.ferenc@tk.mta.hu

Keynote lecture

The Clash of Imagined Realities During Times of Great Transformations

We are living in parallel realities, in bubble-like worlds, whose transformations occur incessantly, on multiple planes. Because they occur so rapidly, these transformations are difficult to grasp. Outstanding thinkers claim that besides the information, economic and political crisis we are also facing an existential and epistemological vacuum both at the local and the global levels. To quote Bauman our “liquid lives” are a new form of existence that brings about a general feeling of alienation in mankind (Hankiss 2014). The straitjacket of the nation state, when looking at the global political economy, and its concurrent processes of global migration, mass consumption and new information technology seems reductive and outdated: instead of order, it brings about further upheavals, social unrest and protest. In the early 21st century, this degree of complexity poses a huge challenge for the social sciences, as they themselves are stuck in the outdated frames of disciplines, and thus are without adequate conceptual or methodological tools to adequately describe these new, and highly ambiguous realities in their dynamism. In my talk I would like to use these thoughts as a point of departure, and look for the possibilities of a new paradigm and its institutionalisation – as I am convinced that a paradigm shift in the sciences is inherent. Some of the characteristics of this new paradigm are complex and creative thinking instead of hoarding information, applicable, useful knowledge instead of self-interested inquiry, an accountable, responsible, self-reflexive and ethical scholar, and, not least, a truly transdisciplinary approach with a new set of concepts and methodologies.

Murányi István (PhD)

Egyetemi docens: Debreceni Egyetem

muranyi@chello.hu

Szekció: Válság, bizonytalanság, jobboldali radikalizmus

Nemzeti identitás és szélsőjobboldali radikalizmus szociális reprezentációja magyar fiatalok körében

Az előadás során egy közelmúltban befejeződött nemzetközi kutatás (MYPLACE project, <http://www.fp7-myplace.eu/>) adatbázisát használtuk fel. A MYPLACE projekt során többféle módszer (survey, interjú, etnográfiai esettanulmány) alapján nem csak a részvétel szintjeiről, hanem arról is szerezhettünk információt, hogy a fiatalok milyen értelmet tulajdonítanak ezeknek.

A projekt fő kutatási kérdése: annak feltárása, hogy a fiatalok civil, politikai és társadalmi részvételét hogyan alakítják az európai totalitarianizmus és populizmus múltbeli, jelenbeli és jövőbeli árnai.

A projekt magyar survey adatfelvétele két eltérő környezetben zajlott: egy nyugat-magyarországi történelmi városban (Sopron) és egy olyan kelet-magyarországi, korábban ipari városban, amely a rendszerváltás után a városban élő fiatalok számára kedvezőtlen gazdasági és hátrányos szocializációs környezettel jellemezhető. (A valószínűségi minta jellemzői: 15-26 éves fiatalok, N=600-600 fős városi minták.)

A prezentációban a nemzeti attitűdök szerveződése mellett azt elemezzük, hogy milyen kapcsolat van nemzeti érzelmek és a szélsőjobboldali radikalizmus, valamint ezek szociális reprezentációja között. A nemzeti attitűd fogalma Dekker-Malova elméleti modelljén, míg a szociális reprezentáció fogalma és mérése Moscovici (Social Representation Theory) Abric (Central Nucleus Theory) értelmezéséhez kapcsolódik.

A statisztikai és szövegelemzések a következő kérdésre próbálnak válaszolni: milyen kapcsolat van a nemzeti identitás és a jobboldali radikalizmus, valamint ezek szociális reprezentációja között a két eltérő szocio-kulturális környezetben – kvantitatív és kvalitatív módszertan együttes alkalmazásával.

István Murányi (PhD)

Associate professor: University of Debrecen
muranyi@chello.hu

Section: Crisis, Uncertainty, Right Radicalism

National Identity, Right-Wing Radicalism and Social Representations of Related Concepts - the Case of Hungary

In the presentation we are referring to the analysis of a recently completed international survey study (MYPLACE project, <http://www.fp7-myplace.eu/>). Empirically, MYPLACE employs a combination of survey, interview and ethnographic research instruments to provide new, pan-European, data that not only measure levels of participation but capture the meaning young people attach to it. The central research question of the project is: “How is young people’s social participation shaped by the shadows (past, present and future) of totalitarianism and populism in Europe?”

The Hungarian survey fieldwork of the MYPLACE project was conducted at two different locations: in the historic town of western-Hungary (Sopron) and in the former industrial town of eastern Hungary (Ózd) the latter – after the change of regime – being a much less favourable economic and social environment for the socialisation of young people living there (The characteristics of the random sample: young people aged 15 to 26, N=600-600).

In this presentation we wanted to examine the structure of attitudes organised around the notion of the nation and explore the relationship between national sentiments / right-wing radicalism and social representation of key concepts of national identity and right-wing radicalism. The concept of national attitude based on the Dekker-Malova theoretical model, the concept and empirical measurement of social representation connected to Moscovici (Social Representation Theory) and Abric (Central Nucleus Theory) approaches.

The purpose of the statistical and text analysis was to try to obtain answer to the basic question: what is the relationship between the social representation of key category and the characteristics of national identity/right-wing radicalism formed in different socio-cultural environments. It is also possible at the same time to study the link between the qualitative and quantitative methodology results.

Nagy Endre (DSc)

Egyetemi tanár: Pécsi Tudományegyetem

dr.nagy.endre@gmail.com

Szekció: Falvak és tanyák a bizonytalanság korában

A népi-urbánus ellentét és feloldása egy községben

Van egy régmúlta visszamenő tradíció a magyar értelmiség körében, ami a szerző kutatásai szerint a reformkorra vezethető vissza, amikor is a centralisták Eötvös vezetésével szembe kerültek a Kossuth vezette municipalistákkal. Előbbiek a vármegyét elavult intézménynek tekintették, míg Kossuthék az ősi magyar szabadságvágy megtestesítőjének és az alkotmány védbástyájának fogták fel. Eötvösök képviselték a nyugatos irányzatot, Kossuthék pedig ragaszkodtak a magyar tradíciókhoz. Ez az ellentét jelent meg a két világháború között a népies-urbánus ellentétben, majd a rendszerváltás után politikailag tételeződött az MDF és SZDSZ közötti ellentétben, majd később a nyugatos irányzatú szociálliberális kormányzatok és a mérsékelt jobboldali FIDESZ ellentétében. Ez a hasadás a leszívárgott egészen községi szintre is. A szerző egy falukutatásra támaszkodva leír egy különös esetet, amikor is a posztkommunista polgármesterrel szembeszállt egy tradicionális, népegyházi vallásos orientált polgármester. Az ellentét, ami végigvonult a civil társadalmi képződményeken is, és a falut majdnem működésképtelenné tette. Ekkor lépett fel egy rendkívül választáson egy harmadik jelölt, akinek dédnagyapja volt a falu egyik gazdag földbirtokosa, akit kuláknak nyilvánítottak, a fiát ötvenhat után meghurcolták, úgyhogy a lányuk ügyészi pályát választott, ahonnan meghívták a rendkívüli polgármester választásra. Ő szembefordult mind a posztkommunista, mind népegyházi vallásos jelölttel, és egy harmadik típusú vallásosságot képviselve, győzött a rendkívüli választáson.

Endre Nagy (DSc)

Professor: University of Pécs

dr.nagy.endre@gmail.com

Section: The Age of Uncertainty in the Villages and Small Farms of Hungary

The resolution of the antagonism between populists and urbanists in a village

There has been a long tradition in the history of Hungarian intellectuals dated back to the thirties of the 19th century. It became well-known as the clash between the populists (népies) and urbanists (urbánus) as two factions of the intellectual classes or status groups. However, after the author's historical investigations the clash dated back to the first reform period in Hungarian history (1830-1848) when the centralists under the leadership of József Eötvös ran counter to the "municipalists" whose leading figure was Lajos Kossuth. The former group represented the West-European oriented faction who heavily called into question the county system while the latter warranted it as the defending bastion of the Hungarian constitution. This clash was renewed between the two world wars as the "westernising" urbans and the "Magyar"-oriented populists. Also, after the change of system this old clash posited itself politically first as the clash between the Hungarian Democratic Forum and the Free Democrats, and later on it got the form as European oriented Leftist-Liberal wing and the moderate Right. The desperate struggle between the two political wings appeared at the local level as well. The author describes a paradigmatic case of the overall contradiction in a case study. In a village the post-communist mayor was forced to face off with a traditionally religious mayor while the whole village including the civil society followed the desperate clash up to the unserviceable stage. Finally a third mayoral candidate stepped in who faced off with both enemies and won the exceptional election. The new mayor transcended both the post-communist era and the oppositional mayor of traditional religious background, for as the great-grand child of a landowner before the second war persecuted in the Communist era, restored the continuity with the ancient landowner class. And at the same time, while jettisoning the old fashioned religion she disclosed a certain attachment to a new type, as it were, a postmodern religiosity.

Németh Krisztina (doktorjelölt)

Tudományos segédmunkatárs: MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
nemeth@rkk.hu

Szekció: Falvak és tanyák a bizonytalanság korában

A mezőgazdasági termelés és az életviszonyok átalakulása: bizonytalanság-narratívák egy régi dél-baranyai uradalmi pusztán

Előadásomban egy egykor sikeres, faluvá nőtt dél-baranyai uradalmi pusztát jelenét próbálom értelmezni a mindennapokban megélt bizonytalanságon keresztül: míg az uradalmi pusztából sikeres állami gazdasággá alakulás a helyiek szemében az életviszonyok javulását, a stabil megélhetést, sőt a pusztai paraméterek közötti jólétet jelentette, addig az állami gazdaság kvázi teljes foglalkoztatottságát felváltó privatizált, újjászervezett magáncég megjelenése több ponton is bizonytalanságot okozott. A technológiai váltás egyfelől szakmai kompetenciahiányokat és alkalmazkodási kényszereket teremtett, másfelől létszámleépítésekhez vezetett, ami egzisztenciális bizonytalanságot hozott magával. Ez jelentősen átalakítja a falu foglalkoztatási viszonyait, belső rétegződését és a korábbi időszakok értelmezését is.

Az előadás voltaképpen arra keresi a választ, hogy miképp alakul át egy nagyon alacsony életszínvonalon nivelláló, a lakás és a munkahely egységén alapuló félig bér munkaviszonyként, félig családi „szükségletfedezeti üzemenként” (Kovács, 1935) működő pusztai lét egy kvázi létbiztonságot biztosító állami munkás-létté, majd a munkahely és lakóhely egységét megbontó komplex változás milyen értelmezéseket, válaszreakciókat és boldogulási stratégiákat vált ki egy alapvetően térben és társadalmilag immobil népességből. Melyek a bizonytalanság megélésének narratívái és mik a túlélés stratégiái? Mit jelent a ’változás’ a társadalom ezen szegmensében, és milyen típusú (társadalmi, vagy inkább technológiai) változások értelmeződnek így? És melyek erősítik inkább a változatlanosság benyomását?

Miközben az előadás alapvetően a családtörténetekben megjelenő bizonytalanságra és a megélt társadalmi-szakmai kizáródásra fókuszál, nem kevésbé bizonytalan kérdés a gazdasági, társadalmi és életmódbeli változások tükrében a település jellege: egykoron azt írták róla, hogy „még nem falu, már nem pusztá” (Varga, 1991), most azonban a vidékies életmód és a mindenkinek munkát adó munkaadó eltűnésével felmerül a kérdés: mi lehet akkor, ha már nem falu, de nem is pusztá?

Krisztina Németh (PhD Candidate)

Junior researcher fellow: Hungarian Academy of Sciences Centre for Economic and Regional Studies

nemeth@rkk.hu

Section: The Age of Uncertainty in the Villages and Small Farms of Hungary

Transformation of Agricultural Production and Lifestyle: Narratives of Uncertainty in a Former Manorial Village in South-Baranya

In my presentation I try to understand the present of a formerly successful and developed manorial village by studying social and economic uncertainties in peoples' everyday life. While the transformation of the manorial colony into a state farm resulted in improving living conditions and a quasi (locally understood) prosperity for people, the re-organized and privatized company brought uncertainty. On the one hand, technological changes led to the quick decrease of professional competences and urged (former) employees to adapt to new circumstances. On the other hand, it caused a significant decline in quality of life and precarious living conditions. These shifts radically changed the rate of employment, the inner stratification of the village and even the evaluation of past times.

The presentation tries to answer what change means in a manor, which can be defined by continuously low living conditions and the unit of residence and workplace. How did people interpret social changes and their relatively stable living conditions during the Socialist era? The privatization undermined the unit of residence and workplace and put an end to full employment: these changes compelled the (socially and spatially) immobile local population to find answers (that is, interpret the transformation) and to develop different modes of adaptation and survival techniques. What can be learnt about the social and economic uncertainty and survival strategies by studying peoples' narratives?

However, the presentation primarily focuses on the uncertainty represented in family histories and the process of social and professional exclusion; it is not less uncertain how to define the type of the settlement after the economic, social changes, which altered the traditional (rural) lifestyle. Once it was written about it that "it is no longer a manorial village, but still not a village" (Varga, 1991). But now, the decrease of the rural lifestyle and the collapse of full employment raise the question: what should it be called if it is no longer a village, nor a manorial village?

Paksi Borbála (MPhil)

Tudományos munkatárs: ELTE PPK Neveléstudományi Intézet
paksi.borbala@ppk.elte.hu

Schmidt Andrea (PhD)

Tudományos munkatárs: MTA TK Szociológiai Intézet; egyetemi adjunktus: MOME Elméleti Intézet
schmidt.andrea@tk.mta.hu

Magi Anna (PhD hallgató)

ELTE Pszichológiai Doktori Iskola

Felvinczi Katalin

Egyetemi docens: ELTE Pszichológiai Intézet
felvinczi.katalin@ppk.elte.hu

Szekció: Poszter

Orientációhiány a pedagógus társadalomban

Az oktatás minősége egyike azon tényezőknek, amelyek meghatározzák, hogy egy ország növelni tudja-e versenyképességét, polgárainak jóllétét és jól létét a globalizálódó világban” (TALIS 2008). Az oktatási rendszerek sikerességének pedig egyik kulcsa a pedagógus. Az előadás a pedagógusok körében érvényesülő anómia, és ezen belül is elsősorban a bizonytalanság, orientációhiány kérdését vizsgálja.

Az előadás három kutatás eredményeit használja fel. Mindhárom kutatás során felvételre került a Srole és Seeman anómia-, illetve elidegenedés-definíciójának egyes elemeit ötvöző – az anómia mértékét a normaszegés, a hatalomnélküliség, az orientációhiány, és az elidegenedés dimenziói mentén mérő – kérdéssor (Robinson P. J, 1991, Andorka, 1994).

Az előadás elsősorban a TÁMOP-3.1.5./12-2012-0001 „Pedagógusképzés támogatása” c. kiemelt projekt keretében készült. „A pedagógusok és pedagógusjelöltek pályamotivációinak vizsgálata és a pedagóguspálya megítélése az életpályamodell elemeivel összefüggésben” c. kutatás gyakorló pedagógusok körében végzett részkutatásának adataira épít. A kutatás a magyarországi közoktatási intézményekben főmunkaviszony keretében, pedagógus munkakörben alkalmazott pedagógusok nettó 1078 fős országos reprezentatív mintáján készült, 2014-ben. Az adatfelvétel során személyes megkereséssel zajló, kevert – azaz a face-to-face kérdezési módszert önkitöltős elemekkel kombináló – kérdezési technikát alkalmaztunk.

Emellett felhasználásra kerül két másik vizsgálat eredménye is. Az egyik 2004-ben, szintén gyakorló pedagógusok körében készült kutatás (Paksi és mtsai, 2007), a másik pedig 2015-ben az általános népesség körében készült lakossági vizsgálat (Paksi és Felvinczi, 2015).

Az előadás ismerteti az anómia különböző dimenzióiban a gyakorló pedagógusok körében a 2014-es adatfelvétel során kapott leíró statisztikai adatokat, valamint bemutatja az orientációhiány hátterében álló individuális és intézményi környezetet megjelenítő aktuális mintázódásokat. Emellett a korábbi, 2004-ben készült vizsgálatral való összehasonlíthatósága révén az előadásban lehetőségünk nyílik a pedagógus társadalom körében az elmúlt 10 évben tapasztalható változások felvázolására.

Borbála Paksi (MPhil)

Research fellow: Eötvös Lorand University

paksi.borbala@ppk.elte.hu

Andrea Schmidt (PhD)

Research fellow: Centre for Social Sciences of the Hungarian Academy of Sciences; Assistant

Professor: Moholy-Nagy University of Art and Design Budapest

schmidt.andrea@tk.mta.hu

Anna Magi (PhD student)

Eötvös Lorand University

Katalin Felvinczi

Associate Professor: Eötvös Lorand University

felvinczi.katalin@ppk.elte.hu

Section: Poster

Lack of Orientation in the Teachers' Society

The quality of education is one of the indicators that define whether a country can enhance its competitiveness, the quality of life and well-being of its citizens in the globalizing world' (TALIS, 2008). Nevertheless, one of the key factors of the success of an educational system is the teacher. The study is investigating the questions of anomie, and more precisely the uncertainty and lack of orientation among teachers.

The presentation demonstrates the results of 3 research. All of them administered the questionnaire that combines the elements of anomie and alienation defined by Srole and Seeman – which measures the degree of anomie along the dimensions of transgression of norms, powerlessness, lack of orientation and alienation (Robinson P. J, 1991, Andorka, 1994).

The presentation primarily relies on the research “Investigation of the professional motivation of in- and pre-service teachers and opinions about the teaching profession in connection with the elements of the teacher career model”, which was prepared as a part of the TÁMOP-3.1.5./12-2012-0001 “Teacher Training Support SROP” priority project. The research was carried out on the representative sample of 1078 full time employed teachers working in Hungarian public education institutions. During the data collection a mixed technique of face-to-face and self-administered questionnaires was utilized.

Beyond the above mentioned primary research the results of the two other researches were also included in the analysis. One of them was conducted in 2004 also among active teachers (Paksi et al., 2007) and the other one was conducted in 2015 in the general population (Paksi and Felvinczi, 2015)

The presentation outlines the descriptive statistics of the primary research of 2014 along the different dimensions of anomie as well as the background patterns of the lack of orientation representing the individual and institutional environments. Because of the comparability of the two researches (2004 and 2014), the presentation gives the opportunity to outline the experienced changes of the last 10 years in the Society of Teachers and its interpretation within the context of the general population.

Veronika Paksi (PhD student)

Assistant research fellow: Centre for Social Sciences of the Hungarian Academy of Sciences
paksi.veronika@tk.mta.hu

Section: Science, Technology, Society

Work-life Balance of Young Researchers in Engineering

The proportion of female researchers in R&D compared to men is still low, especially in the field of science, technology, engineering and mathematics (STEM). There is still a strong need to explore the reasons why STEM careers and training resist trends that point towards the equalization of genders. The academic ‘pipeline’ loses more women than men, especially after women obtain their PhD. This raises the question that how young female researchers balance their work and private life. Research that tends to focus on the tenure track employment revealed that during the early tenure track employment family and childbearing related difficulties have the most significant negative impact on career advancement. However, a research career often starts earlier than obtaining a PhD. Postgraduate studies imply in a special life period where work, studies and family establishment usually overlap in female life courses. This may result in work-life imbalance as early as the graduate years. In our research therefore, we aimed to explore the special life period of PhD attendance in the field of engineering. Our paper is based on 11 qualitative interviews with female PhD students in Hungary. In our presentation we will show a) how doctorate students balance their PhD attendance, work and family life; b) what facilitating and constraining factors they can identify in relation to it; c) how training delays their childbearing, and how conflicting social norms related to the timing of the first childbirth cause serious tensions in their everyday life; d) what strategies young researchers seek to avoid or ease this conflict; e) the special characteristics of education in engineering and of the sector of employment that affect their work-life balance. Results may give us a better understanding of the difficulties women face in relation to balancing their PhD studies and family establishment, calling attention to work-life balance being important even in the very early stages of women’s academic careers.

The project has been funded through the Hungarian Scientific Research Fund “Dilemmas and strategies in reconciling family and work” OTKA K104707; head of project team: Beáta Nagy, PhD., Corvinus University of Budapest

Boróka Pápay (PhD student)

Corvinus University of Budapest
papayboroka@yahoo.com

Bálint György Kubik (PhD student)

Research assistant: Institute for Political Sciences of the Hungarian Academy of Sciences
kubikbalint@gmail.com

Section: Science, Technology, Society

Hyperlink Network of Hungarian Websites from Romania

One subfield in the growing literature of internet studies is the analysis of hyperlink networks. In social sciences, numerous different approaches are employed in the analysis of hyperlink networks: some of the scholars examined the topological characteristics of website networks, others considered the hyperlink networks as a communicational system interpreted by knowledge production and knowledge dissemination, but numerous attempts at mapping connections between different organizations and the national borders of global internet can be found as well.

The Hungarian minority in Romania can be considered as a complex society, which has its own reality and where a pronounced importance is acquired by Hungarian organizations that are meant to satisfy communal demands that the majority organizations are unable to fulfil. These Hungarian organizations exhibit different levels of independence from Hungarian, Romanian and international organizations. The Hungarian organizations in Romania receive their various resources (including information and knowledge besides financial resources) differently from inner circles and through other organizations from majority societies.

Our units of analysis were the websites that operate in Romania and use the Hungarian language. We aimed to map their entire hyperlink network employing automated methods. We analysed what positions the websites of different organizations such as media, political, religious and business organizations, local governments or NGOs have, how these websites are connected and what network patterns emerge. Factors that influence the structure of the network are the type of the organization, its geographical location, but shared ideology and operating in similar scientific disciplines might have the potential to exert influence. Besides analysing the network's inner structure, we also examined the hyperlink network's borders. The Hungarian websites from Romania are connected to Hungarian, Romanian and other international websites to various degrees, but these connections are determined by the organizations' characteristics as well.

Pataki Gyöngyvér (doktorjelölt)

Tudományos munkatárs: Debreceni Egyetem

pataki.gyongyver@gmail.com

Szekció: Szociológiai módszerek

„Narratíva-stimuláló kockák” mint a narrációt támogató projektív felület. Kvalitatív módszer rejtett struktúrák és viszonyok reprezentációinak feltárására

Kutatásom a felsőoktatásban tanuló hallgatók politikai szocializációjára, ezen belül közéleti aktivitásának és a közeletről alkotott vélekedéseinek feltárására irányult. A kutatásban többféle interjútechnikát alkalmaztam. Az előadásban egy olyan módszertani kísérletet mutatok be, amely képes volt megjeleníteni korábban rejtve maradt tartalmakat.

Az általunk használt eszköz, a „Narratíva-stimuláló kockák” egy ír játékfejlesztő cég terméke. A kutatásban tizenhét kockából álló készletet használtam. Kilenc kockán általános szimbólumok, jelek, tárgyak találhatók, kilenc kocka emberi tevékenységeket ábrázol. Az interjúk során az interjúalanyokat arra kértem, hogy dobjanak egyszerre mind a 18 kockával, és a kockák felülre eső oldalait felhasználva „rakják ki a magyar közéletet”.

A kockák felszínén megjelenő piktogramok bizonyos közéleti sztereotípiákat mozgósítottak, amelyek kategóriákba rendeződtek, majd történetekbe ágyazódtak. Az elmondott történetek igazi érdekessége a sztereotípiák milyenségében, kontextusba ágyazottságában és megjelenésük gyakoriságában rejlik. Az, hogy ezek a szimbólumok milyen gyakorisággal és milyen kontextusban jelentek meg, segített feltárni az egész célközönségre jellemző asszociációs mezőt. Az eredmények feldolgozásában elkülönítettem elsődleges és másodlagos jelentéstartalmakat. Az elsődleges jelentéstartalmakkal az asszociációs mezőt tártam fel, a másodlagos jelentéstartalmakkal a közéletre vonatkozó elképzeléseket és aktivitási formákat. A kirakási stratégiák és a létrejött alakzatok egyfajta mentális térképként használhatók; tükrözik azt a látásmódot, ahogy az interjúalanyok a közélet világára tekintenek, ahogyan leképezik önmaguk számára a struktúrákat és a viszonyokat, és benne önmagukat (Pataki 2014).

A módszer érdekessége, hogy az interjúalanyok maguk rendezik kategóriákba közéleti asszociációikat, és fűznek saját kategóriáikhoz történeteket. A „narratíva-stimuláló kockák” képei éppen egyszerűségüknél fogva nem okoznak értelmezési problémát.

Gyöngyvér Pataki (PhD candidate)

Research fellow: University of Debrecen

pataki.gyongyver@gmail.com

Section: Sociological Methods

Story Cubes as a Narrative Stimulating Projective Surface: Qualitative Method to Reveal Hidden Structures and Representations

The primary contribution of this method in social sciences is that it provides a comfortable interview situation without structured questions. The power dynamic between researcher and respondent in terms of age or gender can be nicely formed during the interviews. The method creates a playful, protected milieu in which representations of the surrounding public environment are detectable. Story cubes as a narrative stimulating projective surface also appeared to be suitable devices for uncovering social structures and their representations. They were proven immensely fruitful at revealing hidden structures and strategies of self-representation. The method itself fosters narratives rather than descriptions. It encourages respondents to tell amusing or enthralling stories and pinpoint conflicts and events. It is therefore suggested that they be used in combination with different interview techniques in order to deepen the meaning of the associations triggered.

This projective technique was applied in 40 qualitative interviews (26 group interviews, 4 semi-structured interviews, 10 narrative interviews) in two student houses at the University of Debrecen. Respondents were asked to throw narrative stimulating cubes (18), and, by using the pictograms on the top of each cube, put together their understanding of Hungarian Public life. The content analysis of this method relied on the characteristics of the stereotypes triggered, the frequency of their appearance and the stories these associations were embedded in. Visual constructs – the way the cubes were set out on a table – were considered to be a kind of mental map. They reflected students' own perspectives about social structures and their place within them. There were two interrelated dimensions of content analysis: the level of 1.) primary meaning complexes; and, 2.) secondary meaning complexes (visual and narrative constructs). Primary meaning complexes offered the opportunity to specify the associative field, the way cubes were set out on a table helped to locate categories in which these associations were organized.

Radó Márta (PhD hallgató)
Budapesti Corvinus Egyetem
marti.rado@gmail.com

Szekció: Családi életutak és a családok működése bizonytalan időkben

Termékenység és a szubjektív jólét

Jelenleg keveset tudunk a termékenység szubjektív jólétre gyakorolt hatásáról Magyarországon, miközben ez a terület nemzetközileg egyre jobban kutatott a statisztikai módszerek fejlődésének köszönhetően. Jelen kutatási kérdés kulcsfontosságú a népesedési folyamatok megértésében. Mivel az eddigi elméletek inkonzisztensek a hatás irányát tekintve, így az alacsony termékenységi mutatóval bíró Magyarországon (1,35 volt a teljes termékenységi arány 2013-ban) is lényeges ennek a kérdésnek a vizsgálata.

Az előadásban az Életünk Fordulópontjai felvétel első három hullámát (2001/2-es hullám, 2004/5-ös hullám) használva kísérletet teszek a gyerekvállalás szubjektív jólétre gyakorolt oksági hatásának becslésére. Alapvetően az oksági következtetések levonásához randomizált kontrollált kísérletre lenne szükség, azonban a kutató nem randomizálhat önkényesen olyan demográfiai eseményeket, mint a gyerekvállalást. Az elemzést genetikus párosítási módszer és longitudinális adatelemzés kombinálásával végeztem. Az alkalmazott statisztikai eljárás lehetővé teszi az oksági következtetések megközelítését még kísérleti elrendezés hiányában is, mivel a párosítás következtében képesek vagyunk a megfigyelt változókra kontrollálni, amíg a longitudinális adatelemzés lehetővé teszi az időben állandó változók kiszűrését.

Az eredmények szerint a gyerekvállalás alapvetően pozitívan befolyásolja mind a nők, mind a férfiak eddigi életükkel való elégedettségét. Továbbá a gyerekszám szerint is megvizsgálom a gyerekvállalás szubjektív jólétre gyakorolt hatását. A gyermektelenséghez képest az első gyerek vállalása erős pozitív hatás gyakorol. Valamint annak ellenére, hogy a nyers adatok szerint a második gyerek vállalása és a szubjektív jólét vállalása között nincsen szignifikáns kapcsolat, az oksági kapcsolat megbecslésekor mégis pozitív hatást fedezhetünk fel. Ugyanakkor az oksági következtetés alapján a második gyerek hatása alacsonyabb, mint az első gyereké volt. A kutatás eredménye felveti a kérdést, hogy miért ilyen alacsonyak Magyarországon a termékenységi mutatók, miközben még a második gyerek is lényegesen növeli a szubjektív jólétet.

Márta Radó (PhD Student)
Corvinus University of Budapest
marti.rado@gmail.com

Section: Family Life-paths and the Operation of Families in Uncertain Times

Fertility and Subjective Well-Being

There is scant scholarship on the causal relationship between fertility and subjective well-being in Hungary, whereas this field is well observed by international research due to development in statistical methods. The recent research question has been considered as a missing link in understanding demographic processes. The existing literature is inconsistent about the direction of the relation between fertility and subjective well-being. Therefore, it is a key question also in Hungary which has a very low total fertility rate (this measurement was 1.35 in 2013).

This analysis is based on the dataset of the Turning Points of Life Course programme (Hungarian GGS), which is a longitudinal research programme (between 2001 and 2004) administered by the Hungarian Central Statistical Office. The gold standard of causal interference is randomized experiment, however, the research topic at hand does not allow for conducting an experiment since the researcher cannot arbitrarily decide who should give a birth. Therefore, observational data is required for this analysis. The aim of this presentation is to estimate causal relationships by combining a matching method with longitudinal data analysis. By using the matching method the observed variables can be controlled for and by applying longitudinal analysis time invariant variables can be ruled out.

The results show that fertility has a positive effect on subjective well-being for both women and men. The number of child(ren) in the family is also observed in the analysis. The first child in the family firmly increases subjective well-being compared to childlessness. Moreover, despite of no negative correlation having been found between having a second child and the change in subjective well-being, the estimation of causality still shows a positive increase even in this case. However, the second child raises the subjective well-being at a lower rate than the first child. The results raise the question why Hungary has such a low fertility rate when the subjective well-being rises even after the second child.

Rédai Dorottya (PhD)
Közép-Európai Egyetem
redaidori73@gmail.com

Szekció: Oktatás, politikai szocializáció

Iskola, szexualitás és a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése

Az oktatás társadalmi egyenlőtlenségeket újratermelő hatása közismert a szociológiában (lásd: Bourdieu - Passeron 1990). A hazai szakirodalomban is számos, főleg kvantitatív tanulmány foglalkozik ezzel a témával (pl. Róbert 2010; Liskó 2008). Ugyanakkor kevesebb figyelmet kapott ez idáig az egyenlőtlenségek reprodukálásának mikro-szintű vizsgálata konkrét iskolai közegben. Az iskolai társadalmi hierarchiák vizsgálata azért fontos, mert az iskola egyszerre leképezi és újratermeli a társadalmi egyenlőtlenségeket, nemcsak az oktatási rendszer felépítése által, hanem a mindennapi iskolai interakciók során is. E tanulmányban iskolai szinten vizsgálom a társadalmi hierarchia kérdését, egy középiskolai etnográfia segítségével, amelyet 2009 és 2011 között készítettem. Azt kutattam, hogyan hat egymásra a társadalmi nem, a szexualitás, az etnikai és társadalmi osztálybeli hovatartozás a tizenévesek identitásfejlődésében, illetve melyek azok a pontok, ahol a különböző identitás-szeletek egymást konstruálják, és nem léteznek egymás nélkül. E kérdések vizsgálatához kb. 90 diákkal készített fókuszcsoporthoz tartozó interjúkat, az iskolai védőnővel, tanárokkal és az iskolaigazgatóval készített egyéni interjúkat, valamint a szexuális felvilágosító órákról készített feljegyzéseim szövegein végeztem kvalitatív diskurzus-elemzést. E tanulmányban megvizsgálom, hogyan vesznek részt az iskolai tanár-diák hierarchia kialakításában és fenntartásában a tanárok és diákok szexualitásról és a testről szóló diskurzusai. Elsősorban a társadalmi hierarchia osztály-aspektusára fókuszálok, a társadalmi osztály fogalmát kulturális megközelítésből szemlélve (Skeggs 2004). Ugyanakkor az osztály, etnicitás és társadalmi nem találkozására is hozok példákat, hiszen ezek többnyire egymással együtt hatva konstruálódnak. A társadalmi osztály és a szexualitás interszekciójának vizsgálata a nemzetközi szakirodalomban is viszonylag új terület (Binnie 2011), Magyarországon pedig mind a társadalmi osztály, mind a szexualitás kvalitatív vizsgálata iskolai közegben, tizenévesek körében újdonság, a kettő találkozásának elemzése pedig különösen.

Dorottya Rédei (PhD)
Central European University
redaidori73@gmail.com

Section: Education, political socialization

Schooling, Sexuality and the Reproduction of Social Inequalities

The reproduction of social inequalities in education is a well-known sociological phenomenon (see: Bourdieu - Passeron 1990). There are numerous studies of this topic, especially quantitative ones, in Hungarian sociology, as well (e.g. Róbert 2010; Liskó 2008). However, the studying of the reproduction of social inequalities on the micro level of actual schools has received less attention from Hungarian scholars so far. The examination of social hierarchies in schools is important because schooling simultaneously reflects and reproduces social inequalities, not only via the structuring of the educational system but also in the course of daily interactions in schools. In this paper I inquire into the issue of social hierarchy, through a school ethnography I conducted between 2009 and 2011. I was researching how gender, sexuality, ethnicity and class intersect in the subjectivity constitution of adolescents, and which are the sites where the various subjectivities construct each other and do not come to exist without each other. I conducted group interviews with ca. 90 students, individual interviews with the school nurse, teachers and the school director, and recorded and took notes of sex education lessons. I have done qualitative discourse analysis of the transcripts of these interviews and recordings. In this paper I analyse how discourses of students and teachers about sexuality and the body are implicated in the construction of teacher-student hierarchy in the school. My focus is on the class aspects of social hierarchy, approaching class from a cultural perspective (Skeggs 2004). At the same time, I also present examples of the intersection of class, ethnicity and gender. Analysing the intersection of class and sexuality is a relatively new area in the international literature as well (Binnie 2011), and in Hungary both the qualitative analysis of class and sexuality in a school environment, among adolescents, is a novelty, and the intersection of the two is especially so.

Ságvári Bence (PhD)

Osztályvezető tudományos munkatárs: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
sagvari.bence@tk.mta.hu

Szekció: Válság, bizonytalanság, jobboldali radikalizmus

A bizalmatlanság kultúrája a magyar fiatalok körében

Az alapvető társadalmi jellegzetességeik tekintetében a kelet-közép-európai országokat még mindig hajlamosak vagyunk homogén egységként kezelni. Közelebbről vizsgálva azonban ez a feltételezett azonosság már inkább megkérdőjelezhető.

Az European Social Survey (ESS) egymást követő hullámainak adatait felhasználva előadásomban azt az állítást kívánom körüljárni, mely szerint a fiatalokra jellemző társadalmi bizalomnak ezekben az országokban megfigyelhető sajátos mintázatai a régió országait is több csoportra osztják. A bizalomra és a generációs értékekre vonatkozó elméletek fő tételeiből kiindulva megkockáztathatjuk, hogy a társadalmi és intézményi bizalomnak a régió néhány országára jellemző folyamatos eróziója már-már ezen társadalmak jövőbeli sikeres működését veszélyeztetik. Az alacsony szintű bizalom pedig a bizonytalanságon, kiábrándultságon, a passzivitáson és a szélsőséges politikai gondolatok növekvő elfogadásán keresztül mind nemzeti, mind európai szinten jelentős politikai kockázatokat rejt magában.

Az ESS fiatalokra vonatkozó adatai, illetve saját kvalitatív kutatási eredményeim alapján úgy tűnik, hogy bizonyos társadalmi-gazdasági értékek és attitűdök tekintetében nem mutatkoznak jelentős törések az idősebb és fiatalabb generációk között. Azaz bizonyos értékpreferenciáik alapján az alapvető tapasztalatait a szocializmusban, illetve kizárólag azt követően szerző generációk nem alkotnak egymástól markánsan különböző társadalmi csoportokat. Sőt, bizonyos mutatók tekintetében (pl. intézményi bizalom) a fiatalabbak még borúsabb képet mutatnak. Előadásomban ennek a generációs alapú társadalmi „klímának” az okait és lehetséges hosszabb távú következményeit elemzem.

Bence Ságvári (PhD)

Research fellow, Head of Research Department: MTA Centre for Social Sciences
sagvari.bence@tk.mta.hu

Section: Crisis, Uncertainty, Right Radicalism

Culture of Distrust among Hungarian Youth

Countries of East-Central Europe are still often considered as a single unit in terms of their basic social characteristics. However, at a closer look this assumed unity is rather questionable.

Using data from subsequent waves of the European Social Survey (ESS), I argue that regarding social trust of young people, these differences increased to such an extent that they divide East–Central Europe into distinct blocks; and thus provide explanatory power for understanding diverging paths of economic and social development. In accordance with the theories of trust and generational values, the permanent erosion of social and institutional trust in some countries of the region could be a major obstacle for the future success of these societies. Low levels of trust also have a major implication for both national and European politics by strengthening uncertainty, disappointment, passivity or extremism on both sides of the political palette.

Based on the ESS data and on my qualitative research on youth, it seems that there is no real rupture between certain social-economic values and attitudes of younger and elder generations. Therefore, – in terms of their values – the generations that gained their primary experiences under socialism and after the change of regime do not constitute well separable social groups. Moreover, the level of trust towards various institutions among young people is even lower than compared to older generations. In this presentation I analyse and interpret these results in the light of the prolonged economic crisis and the growing level of uncertainty and international migration of young people in Hungary.

Andrea Szabó (PhD)

Associate Professor: ELTE / Senior Researcher: Hungarian Academy of Sciences, Centre for Social Sciences

szabo.andrea@tk.mta.hu;

Dániel Róna (PhD)

Assistant Professor, Corvinus University of Budapest

ronadaniel84@gmail.com

Section: Education, political socialization

Migration Plans of Hungarian University and College Students

In this article, based on the representative sample of Aktív Fiatalok (Active Young People) Research Group, we seek to investigate the migration plans of the Hungarian university and college students; and their motivations behind it. We shall focus on temporary and long-term employment abroad, and settlement plans as well: what factors influence students to migrate or to stay in the country? How serious are the intentions? Our preliminary results suggest that the slight majority of the students would be willing to work abroad for a shorter or a longer period, while 37 percent wish to settle abroad. These figures are higher than the ones reported in a Tárki poll, which covered the entire youth. Language skills and having previous experience of studying or working abroad increases the willingness to migrate. Social background and party preference, however, show no significant correlation with migration intentions. The reasons for migrating abroad are, above all, material: it is easier to make a living abroad, standards of living are higher, and a lot more money can be put aside.

Szalai Júlia (DSc)

Tudományos főmunkatárs: Közép-európai Egyetem

szalai.julia@chello.hu

Szekciók: Romák a 21. század változó magyar társadalmában

Az állampolgáriság szakadáspontjai a posztoszocialista jóléti államban: a romák másodrendű állampolgáriságát formáló tényezőkről

Az előadás indító gondolata, hogy az államszocializmus összeomlása utáni Közép és Kelet-Európában az állampolgáriság társadalmi, politikai és törvényi értelmezése mindmáig képlékeny állapotban maradt, a kiterjesztések és kirekesztések határai változékonyak és gyakran elmosódottak, továbbá, szűkebb vagy tágabb felfogásukat illetően országonként lényegesen különböznek. E meglepő különbségek és az időben/térben változó határok szoros összefüggésben vannak a nemzeti összetartozás, illetve a történeti áldozatok legitimációs potenciálja körül formálódó ideológiákkal és a rájuk épülő új intézményrendszerrel, annak ugyancsak képlékeny állapotával. A térség országainak közös vonása azonban, hogy a roma közösségek jogai mindenütt legalábbis vitatottak, de gyakran nyíltan korlátozottak. A romák 'kitagadása' egyrészt a nemzettestből való kirekesztésükön nyugszik, másrészt – korábbi láthatatlanságuk okán – a 'történelemből való kimaradásukkal' nyer igazolást. Bár a kirekesztő tendenciák az élet minden területén jelen vannak, azok különösen erősek az alakulóban lévő posztoszocialista jóléti politikában. Egy nemrégiben a UNDP, az OSI és a Közép-európai Egyetem Policy-kutató Központjának együttműködésében végzett nemzetközi összehasonlító kutatás ('Faces and causes of Roma marginalization in local communities in Hungary, Romania and Serbia') feltáró munkájának alapul vételével azt igyekszem bemutatni, hogy az állampolgáriság képlékeny keretei hogyan teremtenek teret és fórumot arra, hogy a helyi közösségek középosztályi rétegei éppen a romák szegregálása és kirekesztése révén javíthassák saját – sokszor bizonytalan – helyzetüket és szilárdíthassák meg a helyi közösségen belüli hatalmukat. A kutatás egyik legfontosabb tanulsága, hogy az egymástól egyébként lényegesen különböző jóléti struktúrákon mindhárom esetben áttör az etnikai dimenzió erőteljes hatása, és a romák megkülönböztetése és a többségtől való lehetőség szerinti intézményes 'távoltartása' a posztoszocialista jóléti politikák egyik legfontosabb alapjává válik. E közös vonás jellemzéseként bemutatom, hogy az 'érdemességnek' a helyi jóléti politikákban kicsiszolódó értelmezései milyen szerepet töltenek be az állampolgáriság tartalmainak rétegspecifikus megalapozásában és a helyileg az etnikai dimenzió mentén egymástól elzártan működő, elkülönült intézmények életre hívásában. Kitérek arra, hogy a romák jóléti szegregálása miként válik a helyi munkaerő-piaci igények kielégítése fontos forrásává és a munkaerő-piaci szegmentálás hatékony – egyszersmind legitimnek tekintett – eszközévé. Végül bemutatom, hogy a romák szegregálásának és kirekesztésének intézményei hogyan teszik ismét láthatatlanná a közösséget és hogyan vonják el önszerveződésük és érdekvédelmük erőforrásait.

Az előadás záró részében – T. H. Marshallnak a civil, politikai és szociális jogok történeti fejlődéséről, valamint Will Kymlickának a multikulturális állampolgáriságról szóló gondolatmenetei alapul vételével – azt igyekszem igazolni, hogy a posztoszocialista jóléti államok etnikai-kirekesztő átitatottsága egyenes úton vezet az első- és másodrendű állampolgáriság rendszerspecifikus megszilárdulásához, ami ugyanakkor – megkerülhetetlen visszahatásában – az 'elsőrendű' jogokat is ingataggá, megkérdőjelezhetővé és adott esetben visszavonhatóvá teszi. Az általános implikációkat és néhány beszédes nemzetközi példát számításba véve, amellettt érvelek, hogy a kettős szintű állampolgáriság nem egyszerűen súlyos igazságossági kérdés, hanem egyszersmind a társadalmi modernizáció gátja és – hosszabb távon – intézményes akadálya. Az állampolgáriság univerzalizmusának helyreállítása tehát valójában osztatlan közérdek és a társadalmi fejlődés egyik igen fontos záloga.

Júlia Szalai (DSc)

Senior research fellow: Central European University

szalai.julia@chello.hu

Section: Roma in the changing Hungarian society of the 21st century

Cleavages in Citizenship Rights in the new post-Socialist Welfare State: The Framing of Second-Class Citizenship of Roma

The paper aims to explore the factors behind the growing importance of ethnicity in inducing cleavages in citizenship rights in the new welfare states of Central and Eastern Europe. Countries of the region understand the concept of citizenship with remarkable diversity. Among other factors (new understanding of nationhood, departing histories of seeing social membership under state-socialism), citizenship as a framework of economic, political and social rights has drawn invisible lines of inclusion and exclusion in accessing welfare in multi-ethnic societies. The paper visits the indicated different constellations and points out how diverse understandings of citizenship affect the practising of citizenship rights of Roma. It will be shown that the washing away of state-level provisions and the concurrent decentralisation of welfare distribution have contributed to the strengthening of local-level residential and institutional segregation of Roma that, in turn, has become a self-sustaining system of their deprivation and exclusion. Backed by the fundamental concepts of Kymlicka, Sen, Nussbaum, Doyal and Gough and based on the empirical findings of a recent cross-country comparative study on “Faces and causes of Roma marginalization in local communities in Hungary, Romania and Serbia”, the discussion of the forms of segregation and exclusion will address a set of factors shaping local social relations and providing the ethnicised patterns of local welfare distribution. It will be shown how ethnic distinctions in distribution are reasoned by creating the categories of ‘deserving’ and ‘non-deserving’ along the lines of ethnic separation while at the same time, the self-sustaining processes of multiple segregation work as a deterrent for Roma in accessing welfare.

It will be pointed out that the current build-up of the post-socialist welfare state strongly affects the contents of citizens’ rights: it relegates the needs of large parts of the population into informality and it tends to generate sharp dividing lines between ‘primary’ and ‘secondary’ citizens.

Szalma Ivett (PhD)

Munkatárs: Swiss Center of Expertise in the Social Science
ivett.szalma@unil.ch

Takács Judit (PhD)

Tudományos tanácsadó: MTA TK Szociológiai Intézet
takacs.judit@tk.mta.hu

Szekció: Családi életutak és a családok működése bizonytalan időkben

Az apasággal kapcsolatos attitűdök Európában

Az utóbbi években egyre több kutató vizsgálja a férfiak részvételét a családi életben. Mivel számos olyan társadalmi változás következett be, amely ezt a jelenséget elősegíthette, pl. a nők munkaerő-piaci részvételének növekedése, az egyszülős és a kétkeresős családok számának növekedése. Mindezekig azonban kevés olyan tanulmány született, amely ezeket a változásokat nemzetközi összehasonlításban vizsgálná. Az apák részvétele korántsem tekinthető egységesnek Európában, mivel azt számos országos szintű struktúra is befolyásolhatja, mint például a szülői szabadságok szabályozása, vagy a gender kérdésekkel kapcsolatos normák, értékek és attitűdök. Az apai szerepek nemcsak országonként változhatnak, de időben sem állandóak: egyes országokban korábban kezdődött a férfiak aktív részvétele a családi életben, míg más országokban később.

Annak érdekében, hogy összehasonlítsuk az időbeli és egyes országok közötti változásokat, szabadon hozzáférhető nemzetközi adatbázisokat használunk: a European Social Survey (ESS), az International Social Survey Programme (ISSP) és a European Value Studies (EVS) adatait. Annak ellenére, hogy számos nemzetközi adatbázisban szerepelnek az apák családi részvételére vonatkozó kérdések, ezek nincsenek harmonizálva, így a kérdéskör néhány fontos dimenziója hiányzik – ez pedig megakadályozza, hogy teljesebb képet kapjunk az apák családi életben való részvételéről.

Kulcsszavak: *nemzetközi összehasonlítás, attitűdök, apaság*

Ivett Szalma (PhD)

Postdoctoral Researcher, Swiss Center of Expertise in the Social Science
ivett.szalma@unil.ch

Judit Takács (PhD)

Research Chair: Institute of Sociology, CSS, HAS
takacs.judit@tk.mta.hu

Section: Family Life-paths and the Operation of Families in Uncertain Times

Attitudes towards Fatherhood in Europe

Fatherhood has attracted increasing interest from scholars in the past decades. This attention is motivated by important social changes that have occurred in many countries, such as the increasing number of women and mothers entering the labour market and the growing number of working single parents and dual-income families. There are still very few studies which analyse this topic viewed in an international comparison. However, fathering practices are not homogeneous in Europe, because several country level social constructions can influence them, such as parental policies that make it possible for fathers to stay at home with their children or evolving gender related norms, beliefs and attitudes. Furthermore, the changes over time are also important, because in some countries fathers' involvement in childcare started earlier and was more intensive than in other countries.

In order to assess the changes over time and across countries we can use the freely available international survey datasets such as European Social Survey (ESS), European Value Studies (EVS), and International Social Survey Programme (ISSP). These surveys allow us to map the changes over time due to their repeating items regarding fathering practices and they also make it possible to make comparisons in Europe. In spite of the fact that there are many international surveys that have items related to this issue they are not harmonized yet and some important features are missing that would be required in order to gain an overall view of fathering practices.

Keywords: fathers' involvement, family sphere, European comparison, European Social Survey, European Value Studies, International Social Survey Programme

Szántó Ildikó (PhD hallgató)

Nagyvárad Állami Egyetem

ildikoszanto@yahoo.com

Szekció: Környezet, település, kultúra

A szociális védelmi rendszer hatáskörei: személyzet és szolgáltatások

A gyermekvédelmi rendszer célja, hogy valós védelmet nyújtson bármilyen szinten, és minőségi szolgáltatásokat biztosítson, annak érdekében, hogy a lehető legjobban képviselje a gyermek érdekeit a természetes család érdekében, azt a lehetőséget is megjelölve, hogy az állami intézményekkel együttműködjön és partnerségek létrehozásában részt vegyen.

A társadalmi szolidaritás, a szubszidiaritás, a decentralizáció a társadalomban való részvétel alapjait képviseli: a család, az állam – a saját szervezeti felépítés központi és a helyi civil társadalom, amely képes vonzani és mozgósítani a szervezeti erőforrásokat – meghatározza a közigazgatási rendszer kapacitásának védelmét.

Tudományos környezetben, az önkéntesek részvétele gyermekvédelmi intézményekben – meghatározóan befolyásolja az intézményi kapacitást a gyermekvédelmi rendszerben, taktikai és stratégiai jelentősége van egy intézmény működésében.

Prioritásként kezelt problémák melyek megoldásra várnak: a viselkedési zavarok, függőség, az elhagyatottság a kórházakban, iskolai elhagyás, elhanyagolás, bántalmazás, családon belüli erőszak, a vér szerinti szülők rossz szülői készségei.

A gyermekvédelmi rendszer még fejlesztésre vár több szolgáltatásnyújtás területén, mint például, hogy a gyermek a családban maradjon, ami biztosítaná a normális életkörülményeket, készségek fejlesztését, az önálló életvitel és az integráció társadalmi-gazdasági szerepét.

Hiszem, szükség van a politikai erők, intézmények hatékony mozgósítására, helyi és központi, valamint a civil társadalom és a tudományos irányvonalak szintjén:

- stabil törvénykezés szabályozása;
- további erőforrások;
- az oktatási rendszer, a pályaválasztási tanácsadás fejlesztése;
- szolgáltatások fejlesztése, terápiás tevékenységek növelése, önálló életre való felkészítés, szakképzés;
- stabil munkahelyek, képzett személyzet biztosítása, amely egy motivációs környezetet képez;
- szakmai szervezetek részvétele, társadalmi és tudományos környezet biztosítása a pozitív tapasztalatok terén.

Ildikó Szántó (PhD student)

University of Oradea

ildikoszanto@yahoo.com

Section: Sociology of the Environment, Sport and the Arts

Capabilities of the Protection System: Staff and Services

Child protection system must provide the identification of real protection needs at any level, and high-quality services in order to achieve the best interest of the child, with priority to the natural family, stimulating at the same time the opportunity for state and private institutions to get involved through functional partnerships.

Social solidarity, subsidiarity, decentralization involve participation of the fundamentals of society: the family, the state - through its structures at central and local level, the civil society, which - by their ability to attract and mobilize organizational resources - determines the administrative capacity of the protection system.

The scientific environment, the voluntary participation of individuals in achieving the goal of child protection, the complementarity of other institutions - all these exert decisive influence over the institutional capacity for child protection in Romania, over the performance and strengthening of the strategic and tactical approach of this system.

The problems waiting for support and urgent solutions are the following: behavioural disorders, addiction, abandonment in hospitals, school abandonment, neglect, abuse, domestic violence, poor parenting skills in many natural families.

Child protection system is underdeveloped at the level of the support provided for keeping the child in the family, in order to offer the children a normal life and the possibility to develop the skills for their independent living and for social and economic integration.

We believe that a more efficient mobilization of the political forces, of the specialized institutions acting at central and local level, of the civil and the scientific society is necessary in order to:

- have stable legislation;
- allocate additional resources;
- improve the vocational system of education;
- develop vocational and therapeutic services and activities, training for independent and family life;
- ensure the stability and professionalization of staff, of creating a motivational system for specialists in the field;
- involve and capitalize on the potential of professional organizations.

Szász Antónia (PhD)

Főiskolai docens: Gábor Dénes Főiskola

szasza@gdf.hu

Szekció: Vallás és társadalom egy bizonytalan korban

Vallási megújulás, választási szabadság és pluralizmus a bizonytalanság korában

A progresszív judaizmus egy reformer zsidó vallási mozgalom és ideológia. A vallási törvények értelmét kereső, azok szellemében cselekvő vallásosságot tartja a zsidóság követendő példájának a háláchikus, a vallási törvényeket betű szerint követő életforma helyett. Jellemzője a nagyfokú szabadság a gondolat és a cselekvés terén is, amely a leginkább vonzó, s egyben a leginkább támadott felülete a reform mozgalomnak. A vallási előírások újraértelmezése, a szokások modern igényeknek megfelelő átalakítása, az emancipált – női rabbit is megengedő – felfogás jókora intézményi és személyes ellenállásba ütközik a többi zsidó vallási irányzat, de még a szekuláris zsidók részéről is. Az irányzat sokféle választ enged arra a kérdésre, mit jelent zsidónak lenni és zsidóként élni. A nagyfokú egyéni szabadság, a vallásosság egyéni felfogásai sokak számára lehetővé teszik, hogy kapcsolódjanak az irányzathoz, s ezzel a zsidósághoz, és a maguk módján vallásos zsidó életet éljenek. A hagyományos irányzatok viszont úgy gondolják, változékony, bizonytalan alapokra nem lehet építkezni, meggyőződésük, hogy a zsidóságot évszázadokon át a zsidó tradíció őrizte meg. A szabad választások, az egyéni zsidó utak sokfélesége ezt veszélyezteti. Izgalmas kérdés, vajon a bizonytalanság és az individualizmus korában a biztos alapok és határozott keretek, vagy a szabad választás és sokszínűség lesz többek számára vonzó alternatíva?

Antónia Szász (PhD)

Associate professor: Dennis Gabor College

szasza@gdf.hu

Section: Religion and Society in an Uncertain Age

Religious Reform, Freedom of Choice and Pluralism in the Age of Uncertainty

Progressive Judaism is a reformer Jewish religious movement. Progressive Jews think that searching the meaning of religious laws and acting in their spirit is the appropriate way to be followed, instead of halachic living which follows the religious laws literally. Its characteristic is the high degree of freedom in thought and in action, which is the most attractive and, in the same time, the most contested and attacked area of the reform movement. Re-thinking and re-defining the meaning of religious rules, changing practices to modern expectations, emancipated views – allowing female rabbis as well – come up against considerable institutional and personal resistance on the part of the other Jewish denominations, including some secular Jews. The stream gives plural answer-alternatives to the question of what it means to be a Jew and how it is possible to live as a Jew. High individual freedom and personal conceptions of religiousness make it possible for many people to relate to the stream and so to the Jewry, and to live a religious Jewish life in their own way. The traditional streams, however, think that it cannot build the future of Jewry on a changeable, uncertain footing. They believe that it was the Jewish tradition that preserved the Jewry over the centuries, and free choices, diversity of individual Jewish ways threaten the future of Jewry. In the age of uncertainty and individualism, the exciting question is whether either firm bases and definite frames, or free choice and diversity will be the more attractive alternatives.

Székely Kinga (PhD Hallgató)

Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia Doktori Iskola

szkinga2003@gmail.com

Szekció: Munkaerő-piaci bizonytalanság

Az etnikai kapcsolatok szerepe a kisebbségi helyzetben élő magyarok munkaerő-piaci integrációjában

Jelen tanulmány során a kisebbségi helyzetben élő magyar fiatalok romániai munkaerő-piaci esélyeinek rövid bemutatása után, az alkalmazott munkakeresési stratégiákat ismertetem, végül kitérek arra, hogy az informális munkakeresés során az etnikai kapcsolatok milyen összetétele vezethet sikeres integrációhoz.

Az átmenet a piacgazdaságba, a román állam szerepének fokozatos visszaszorulása a rendszerváltás után azt eredményezte, hogy az egyénekre egyre nagyobb felelősség helyeződött egyéni boldogulásukat illetően. Bár a különböző kockázatok (gazdasági, politikai, ökológiai, szociális) globális szinten termelődnek, az új helyzettel való szembenézést és a megküzdést a társadalom mégis az egyéntől várja (Beck, 2009). A munkaerőpiacon való elhelyezkedési esélyek és valószínűségek megváltoztak, ugyanakkor sokszínűbbé váltak a foglalkoztatási formák. A munkaerőpiacon való elhelyezkedési folyamat individualizálttá válik (Beck, 2009). A változások számos bizonytalansággal járnak együtt, amelyekre való felkészülésben, és amelyek kezelésében az egyénnek segítségre van szüksége. A formális munkakeresési lehetőség mellett a szakirodalom az informális munkakeresési módszerek fontosságát hangsúlyozza (Granovetter 1973).

Az első számú veszélyeztetettek köre a kisebbségi helyzetben élők, mivel a kisebbségi helyzet korlátozottabb erőforrásokat és lehetőségeket jelent. A második számú érintettek köre a felsőfokú végzettséggel rendelkező pályakezdő fiatalok (21–29 év közöttiek), akik számára a diploma szükséges, de nem elégséges feltétel a munkaerő-piaci integrációhoz.

Putnam (2001) a társadalmi tőke három típusát különbözteti meg „bonding”, vagy csoporton belüli kapcsolatokat, a „bridging”, vagy csoportok közötti kapcsolatokat, és a „linking” a távolabbi csoportokat összekötő kapcsolatokat. Putnam azt hangsúlyozza, hogy a társadalmi tőke különböző típusai nem helyettesíthetik egymást, mindannyi jelenlétére szükség van egy adott etnikai csoport esetében. Végül Granovetter (In Portes (szerk.), 1995) fogalmazza meg, hogy egy adott etnikai kisebbség, akkor tud érvényesülni a gazdaságban, amennyiben megtalálja a finom egyensúlyt a többségi kapcsolatokról való le- és rákapcsolódásban.

Kinga Székely (PhD Student)

Corvinus University of Budapest, Sociology PhD Programme
szkinga2003@gmail.com

Section: Labour Market Uncertainty

How to Overcome the Uncertainties of Labour Market Integration in the Case of Minorities?

The aim of the paper is to present those mechanisms which influence one's success regarding his/her integration into the labour market. This argument will be presented from the aspect of job searching methods in the case of Hungarian ethnic minorities living in Romania.

The transition from school to work is a major task at the individual level as well as at the country, regional and global levels. The employment rates show that the possibilities of youngsters are lower than those of middle-aged people in all of Europe. Participation to higher education is at the same time the cause and consequence of the restricted employment of young people. The educational expansion and job competition among the tertiary educated have resulted in them having the same credentials. But, even in these circumstances having a higher education degree means less constrained possibilities, thus better opportunities in comparison with those with less education.

Ulrich Beck asserts that growing uncertainties are present in late modernity, this means the pluralization of forms of employment contracts, the decrease of the permanent contracts, thus income security is weakening and the life course is fragmented (Beck 2009). We cannot speak today about jobs in general, about 'jobs for a life', because generally people change their workplace several times in their life. The employment periods are interrupted several times by outage periods, for shorter or longer periods, when one doesn't have a formal and stable workplace.

Risk and danger are higher in the case of ethnic minorities because they have more restricted resources. To widen opportunities one can use either formal and or informal search methods. Thus, in this study at first I will present under what conditions using formal and informal search methods can integrate one into the labour market. Secondly, based on Putnam's (2000) typology of social capital I will present under what conditions they can turn to become beneficial, less beneficial or harmful ethnic relationships regarding the labour market integration of Hungarian ethnics living in Romania.

Szilágyi Györgyi

Egyetemi tanár: Partiumi Keresztény Egyetem

szilgyorgyi@yahoo.com

Szekció: Vallás és társadalom egy bizonytalan korban

A vallásosság, mint az iskolaválasztást befolyásoló tényező a nagyváradi magyar iskolások esetében

Az elmúlt két évtizedben számos régióbeli kutatás kimutatta, hogy a neo-protestáns felekezetek által fenntartott iskolákban a diákok személyes vallásossága, kulturális háttérük, családjuk vallásossága meghatározó szereppel bír az iskolaválasztás tekintetében, mint ahogy fontos szelekciós eszköz az iskola vezetése részéről is.

Ennek részben eredménye véleményünk szerint az, hogy koherensebb közösségek jönnek létre, és ezek tanulmányi eredményekre gyakorolt hatása évek óta megmutatkozik a romániai érettségi eredményeken. Számos szerző kiemeli, hogy az iskolai légkör, az iskolákban megfigyelhető attitűd, a kortárs csoportok értékrendszere mind meghatározó erejű magyarázó tényezője az iskolai sikereknek vagy kudarcoknak.

Úgy véljük, joggal feltételezhető, hogy amennyiben egy iskolában a diákok közös értékeken osztoznak, hasonló szocializáción mentek keresztül, egységesebb, koherensebb és támogatóbb légkör alakulhat ki az intézményen belül is. Dolgozatunkban azt vizsgáljuk meg, hogy a nagyváradi magyar iskolások esetében mennyire számít a vallásos meggyőződés az iskolaválasztásnál, és ennek milyen következményei vannak a helyi magyar felekezeti iskolákban tapasztalható iskolai eredményekre.

A romániai érettségi reform lehetővé tette azt, hogy az eredmények országszerte összehasonlíthatókká váljanak, ugyanis nem csak a családok kiszűrését, de az eredmények központi adatbázisokban való elérhetőségét is lehetővé tette. Ezáltal évekre visszamenőleg tudunk pontos adatokhoz jutni, ráadásul egyéb kiterjedt és rendszeres középiskolai versenyek híján a romániai oktatásban a legobjektívebb jelenlegi mércének az érettségi teljesítmény tekinthető. Ezért kutatásunk révén elsősorban ezt vesszük alapul.

Kutatási eredményeinket összevetjük azokkal a kutatási eredményekkel, melyet hasonló témában végeztek a rendszerváltást követően. Az adatokat igyekszünk annak fényében is kiértékelni, hogy milyen mértékben váltotta, vagy nem váltotta be a kisebbségi felekezeti oktatás a hozzá fűzött reményeket, és amennyiben akár sikerült, akár nem sikerült ezeket beváltani, mely okok állnak a siker vagy a kudarc mögött.

Györgyi Szilágyi

Professor: Partium Christian University

szilgyorgyi@yahoo.com

Section: Religion and Society in an Uncertain Age

Religiosity as a Factor in School Choice among Hungarian Pupils in Nagyvárad

There have been several studies conducted in the region which have underlined the fact that in the case schools which belong to various neo-protestant churches the pupils' personal religiosity is an important influencing factor when it comes to the choice of the school, and it is as well an important selection-criteria from the school's side as well. This results in the presence of prosperous, coherent and supportive communities, which in our view makes an important contribution to the success of these schools in terms of educational performance.

There are numerous research studies which underline the importance of the school atmosphere, the educators' attitude, the values shared by the school community and by peer groups and the supportive attitude of the community which surround the pupils. All these have significant and evidence based effects on school performance.

In our paper we will analyse how important the personal religiosity is in the school choice among Hungarian pupils in Nagyvarad, and what effect this has on teaching performance in the local Hungarian confessional schools. We believe, that in these schools there is the potential of outstanding school performance due to their confessional character, as religiosity as a common value can lead to the existence of coherent, supportive communities from both peer groups and educators.

The general reform of the Romanian high school leaving exams not only made the formerly existing cheating practices visible and led to a more transparent and much fairer knowledge evaluation, but also ended up in collecting and publishing countrywide data for many years back in terms of school leaving exam results. This is our primary source of data in this current research.

We also analyse our research conclusions in the light of research studies and hypothesis realised shortly after the Romanian revolution and we will analyse whether the Hungarian minority confessional schools in Nagyvarad have fulfilled the communities' expectations or not, and which were the most likely reasons for the success or the failure.

Takács Judit (PhD)

Tudományos tanácsadó: MTA TK Szociológiai Intézet

takacs.judit@tk.mta.hu

Szekció: Családi életutak és a családok működése bizonytalan időkben

Aktívan törődő apák Magyarországon

Előadásom aktívan törődő apai gyakorlatokat mutat be magyar apákkal készült félig strukturált interjúk elemzése alapján. A kutatás egyik fő kérdése, hogy az önmagukat aktívan törődő apaként meghatározó magyar férfiak számára mit jelent, milyen gyakorlati összetevőkből állhat össze az aktív apai törődés koncepciója. A társadalmi normák és az apaság, mint sajátos férfiszerep összefüggéseit vizsgálva elsősorban a saját apai tapasztalatok és a megkérdezett apák hozott szülői mintáit hasonlítom össze az elvárt viselkedésformák és a személyes élmények metszéspontjaiban.

A kutatás empirikus alapja egy 2005 és 2008 között felvett interjúkutatási anyag. Az interjúalanyok apaklubokból, online közösségi csoportokból, közösségi médiában elhelyezett hirdetések és civil szervezetek segítségével – és ahol erre lehetőség nyílt, ott hólabda módszerrel is – rekrutálódtak. A most bemutatandó 55 interjúalany kiválasztása során két fő szempont érvényesült: legalább egy 7 évesnél fiatalabb saját gyermeket neveltek és aktív apaként határozták meg magukat. A mintába került apák átlagos életkora 35,8 év, legtöbbjük házas (47), budapesti (38), középfoknál magasabb végzettségű (37) átlagosan két gyerekkel együtt élő apa (köztük 24 egygyermekes, 15 kétgyermekes, 11 háromgyermekes); nyolcan pedig legalább fél évig otthon maradtak GYES/GYED-en gyermekükkel.

Judit Takács (PhD)

Research Chair: Institute of Sociology, CSS, HAS

takacs.judit@tk.mta.hu

Section: Family Life-paths and the Operation of Families in Uncertain Times

Engaged Fatherhood in Hungary

The focus of this presentation is how actively caring Hungarian fathers make sense of the concept of engaged fatherhood. Through in-depth interviews with 55 engaged fathers from Hungary we explore the perceptions of their new – i.e. actively caring fatherhood – roles and practices. We focus on their experience and interpretation of gendered role activity: themselves as fathers and the relationship of their own parents as potentially positive or negative gendered role models. The dynamic process of managing the tension between assigned norms and personal experiences that might deviate from the norm will be studied in detail.

The empirical base of the study is a collection of 55 semi-structured in-depth interviews, which were conducted between 2005 and 2008 in Hungary. Interviewees were recruited through fathers' clubs, online community groups, social media advertisements, with the help of NGOs – and with snowballing, where that was possible. Selection criteria included having at least one child younger than 7, and a self-definition of being an “actively caring father”. The mean age of interviewees was 35.8; most of them were married (47) with one or two children (39), lived in Budapest (38), had higher than secondary education (37). The sample also included 8 ‘stay-at-home-dads’, i.e. fathers staying at home on childcare allowance (GYES/GYED), taking primary responsibility for childcare.

Takács-Sánta András (PhD)

Egyetemi docens: Eötvös Loránd Tudományegyetem

takacssanta@gmail.com

Szekció: Mit nem tudunk a környezeti válság társadalmi folyamatairól?

Világmegváltás egészen alulról? - Ökológus helyi közösségek Magyarországon

Ökológus helyi közösségek alatt olyan közösségeket értünk, amelyek tagjai ugyanazon településen (de legalábbis ugyanabban a járásban) élnek, és így gyakoriak a személyes interakciók közöttük; továbbá komplex, ökológus, a társadalom többségétől jelentősen eltérő életmód-alternatívát igyekeznek megvalósítani. Az ELTE-n működő kutatócsoportunkkal a Kisközösségi Program keretében 2008 óta vizsgáljuk az ilyen közösségeket Magyarországon. Eddig körülbelül egy tucat közösséget látogattunk meg, jó néhányat közülük többször is. Döntően személyes mélyinterjúkat készítettünk tagjaikkal, de folytattunk már résztvevő megfigyelést is. Mindenekelőtt az érdekel bennünket velük kapcsolatban, hogy vajon példájuk ragadós lehet-e, vagyis életmód-alternatívájuk vonzó, illetve megvalósítható-e szélesebb rétegek számára – ami ökológiai lábnyomunk komolyabb mértékű csökkenését, az ökológiai válság mérséklődését eredményezhetné. Egyelőre alig néhány ilyen közösségről van tudomásunk itthon, és számuk gyakorlatilag nem változott kutatásunk kezdete óta. Ökológus közösségek elvileg bármilyen méretű településen kialakulhatnak, amit nemzetközi példák is alátámasztanak. Ugyanakkor itthon csak egyetlen városi közösségre leltünk, amely azóta már meg is szűnt. A falusi közösségek két csoportba oszthatók: egyrészt vannak ökofalvak (élőfalvak), amelyek olyan települések vagy településrészek, ahol döntően, vagy akár kizárólag az ökológus életmód-alternatívát folytató közösség tagjai laknak; másrészt ökológus közösségek kisebbségként is léteznek falvakban, községekben (és együttélésük a település többi lakójával, az eltérő életmódok találkozása eleve izgalmas kérdéseket vet föl). Kutatásunk már eddig is több érdekes eredményt hozott, köztük egy-két olyat is, amelyek elsőre meglepőek és nehezen magyarázhatók voltak. Sikeresen működő közösségekkel és tanulságos kudarcokkal egyaránt találkoztunk. Eredményeinket részletesen ismertetem majd az előadáson, és abban reménykedem, hogy beszélgetni, vitatkozni is fogunk róluk.

András Takács-Sánta (PhD)

Associate professor: Eötvös Loránd University

takacssanta@gmail.com

Section: What Do We Not Know about the Social Trends of the Environmental Crisis?

Changing the World from the Very Bottom? - Ecological Local Communities in Hungary

Ecological local communities are communities consisting of members living in the same municipality (or at least the same district), and thus personal interactions among the members are frequent; furthermore, they try to conduct an alternative, ecological way of living that differs radically from that of society's majority. Our research group working at Eötvös University has been studying these kinds of communities within the Small Communities Programme since 2008. To date, we visited a dozen communities, some of them more than once. Mostly, we have been making in-depth interviews with their members, but occasionally we used participant observation as well. Our main question concerning these communities is whether their example could be contagious, that is, whether their alternative way of living could be attractive and realizable for many people – which would result in a significant reduction of our ecological footprint and the alleviation of the ecological crisis. To date, we have been informed about only a few such communities in Hungary and their number has been more or less constant since the beginning of our research. Ecological communities can be formed at both villages and towns/cities, which is supported by international examples. Nevertheless, we have found only one non-village community in our country, and what is more, it no longer exists. Village communities can be divided into two groups: first, there are the ecovillages, which are villages or parts of them where only or mostly the members of the ecological community are living; and second, ecological communities are also existing as minorities in villages (and their coexistence with the other inhabitants of the village, the encounter between different ways of living raises exciting questions). Our research has already yielded interesting results, some of them were surprising and hard to explain at first. We have found successful communities as well as instructive failures. I will present our results in detail and I hope that it will also generate discussion and debate.

Tardos Katalin (PhD)

Tudományos munkatárs : MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet
tardos.katalin@tk.mta.hu

Szekció: Munkaerő-piaci bizonytalanság

Az életkor szerepe a munkaerő-piaci integráció és dezintegráció alakulásában

Az életkor alapján történő diszkrimináció az egyik leggyakoribb fajtája a foglalkozási diszkriminációnak mind Magyarországon, mind az Európai Unióban, különösen az idősebb, 55 év felettiiek esetén. Ebből a szempontból kiemelt fontosságú, hogy a munkáltatók milyen percepciókkal rendelkeznek a különböző életkorú munkavállalókról, illetve mennyiben alakítanak ki olyan humánerőforrás menedzsment és munkahelyi esélyegyenlőségi rendszereket, amelyek hatékony és rugalmas foglalkoztatását teszik lehetővé a különböző életkorú és generációjú munkavállalóknak. Az előadásban vállalati esettanulmányok és egy vállalati kérdőíves felmérés adatai alapján elemezzük az életkorral kapcsolatos vállalati humán stratégiákat, és azok hatását a fiatal és idősebb generációhoz tartozók munkaerő-piaci integrációjára és dezintegrációjára. Kísérletet teszünk továbbá arra is, hogy egy vállalati tipológiát alkossunk az életkorral kapcsolatos vállalati stratégiákról, és értékelni kívánjuk azokat a szervezeti befolyásoló tényezőket, amelyek végezetül a munkaerő életkori összetételét meghatározhatják szervezeti szinten, valamint szélesebb értelemben a munkaerő-piacon.

A kutatás az OTKA 108836 számú projektjének támogatásával készült.

Katalin Tardos (PhD)

Research fellow: HAS Center for Social Sciences, Institute of Sociology
tardos.katalin@tk.mta.hu

Section: Labour Market Uncertainty

The Role of Age in Labour Market Integration and Disintegration

Discrimination on the ground of age is one of the most frequent grounds of discrimination in Hungary and the European Union, especially for those aged above 55 years. From this perspective it is of crucial importance how employers perceive different age categories, and to what extent they implement such human resource management and workplace inclusion and diversity systems that enable the effective and flexible employment of employees of various age and generations. Based on company case studies and a company survey we will analyse the age-related company human resource strategies and their potential impact on the labour market integration and disintegration of the younger and older generation. Furthermore, we will set up a company typology related to age management of the workforce, and assess those organisational factors that influence the age and generational composition of the workforce at the company-level, and more broadly on the labour market.

The research was supported by the Hungarian Scientific Research Fund (OTKA K 108836)

Tibori Timea (CSc)

Tudományos főmunkatárs: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet
Tibori.Timea@tk.mta.hu

Plenáris előadás

Közösség kép - másképp (Hankiss Elemér a közösségek működéséről)

Hankiss Elemér érték- és közösségkutatásai fényesen igazolják a folyamatosan kételkedő tudós bizonytalanságát: lehet-e dinamizálni egy olyan társadalom tagjait, akik részben igénylik a külső vezérlést, részben jelentősen individualizálódtak? Hogyan formálódott az elmúlt évtizedekben Hankiss eredeti közösségelmélete (közvetlen és eszmei közösség)? Mit jelent a civiltás, az individuális hálók átalakulása ebben a fejlesztéspolitikában? Milyen kötődések és szakadások jellemzik a kisközösségeket 1989 előtt és után? Hogyan módosultak a közös érdekek, célok, a közös értékek és a „mi” tudat? Milyen az egyéni felelősségvállalás mértéke, irányultsága? Mi lehet a társadalomkutatók felelőssége Hankiss közösség-szervező-fejlesztő elképzeléseinek kiteljesítésére? Az előadásban ezekre a kérdésekre és Hankiss közösségkutatásainak összefoglalására teszünk kísérletet.

Timea Tibori (CSc)

Senior research fellow: HAS Centre for Social Sciences, Institute of Sociology

Tibori.Timea@tk.mta.hu

Keynote lecture

The View of Communities – from another Angle (Elemér Hankiss on Communities)

Elemér Hankiss' value- and community studies brilliantly demonstrate the uncertainties the ever-sceptical scientists might face when trying to answer the question of how to make the members of such a society more dynamic who partly prefer external control, and at the same time have already become highly individualised. – How has Hankiss' original community theory been formed in recent decades (direct and ideological community)? What is the meaning of being a civilian and the transformation of individual networks in this context of development policy? What ties and rifts characterise small-scale communities before and after 1989? How did common interests, goals, shared values and the "we" consciousness change? What is the level and orientation of individual responsibility? What can the responsibility of social scientists be regarding the completion of Hankiss' community organising and development ideas? In my lecture I will attempt to answer these questions and provide an overview of Hankiss' community studies projects.

Török Péter (PhD)

Szaksztályvezető: MSZT Vallásszociológia Szaksztály
torokp@gmail.com

Szekció: Bizonyosság a „maguk módján vallásosak” hitrendszerében

A maguk módján és az egyházasan vallásosak jellemzői a pálferisek közt

A hazai vallási élet egyik legismertebb alakja Pál Ferenc katolikus pap, aki már több mint egy évtizede tartja mentálhigiénés előadásait, az ún. kedd esti alkalmait. Jelentőségét azonban nemcsak ez, hanem a körülötte kialakult mozgalom is jelzi.

A hallgatóság körében végzett 2012-es felmérés (N=966) számos olyan itemet tartalmazott, amelyek a vallásgyakorlásra vonatkoztak. Külön blokk foglalkozott mind a katolikusok, mind pedig a protestánsok által elvárt hittételekkel való azonosulással, illetve elvárt vallási gyakorlatok teljesítésével. Az előadásban ezek kerülnek bemutatásra.

Péter Török (PhD)

Chair: Section for Religion of the Hungarian Sociological Association

torokp@gmail.com

Section: Certainty in the Belief System of People who consider themselves Religious in their own way

The Characterisation of Religious according to the Teaching of the Church and those who are Religious in Their Own Way among the “Pálferis”, the Followers of Fr. Ferenc Pál

One of the most well known persons in Hungarian religious life is the Catholic priest, Ferenc Pál, whose lectures on mental health, the so-called “Tuesday evening occasions” have been going on for more than a decade. The reasons for his importance include not only this, but also the movement emerging around him. Several items in a questionnaire survey conducted among his followers (N=966) probed the respondents’ religious practice. A separate block examined the identification of both Catholics and Protestants with their respective belief systems and expected religious practices. The lecture will present these characteristics.

Mounia Utzeri (PhD student)
Corvinus University of Budapest
mounia.utzeri@yahoo.fr

Section: Science, Technology, Society

Looking for the Women: on the Gendered Construction of Science, Engineering and Technology Professions: Looking for the Women: on the Gendered Construction of Science, Engineering and Technology Professions

Statistical data still indicate a continuing gender segregation in science, engineering and technology fields (SET) and this is the case all over Europe, despite a rapid growth in the proportion of female researchers (5.1% annually over 2002–2009 compared with 3.3% for men); the same holds true for the proportion of women among scientists and engineers (up 5.4% annually between 2002 and 2010, compared with 3.1% for men).

However, that same year in the EU-27, only 32% of scientists and engineers were women. Similarly, in 2010 in the EU-27, women in research remained a minority, accounting for only 33% of researchers.

There exists a long research tradition in gender and technology. While early feminist technology studies mainly considered the impact of technology on women's lives, the focus of later research shifted to issues of the social shaping of technology and how gender is constituted (Cockburn & Ormord, 1997). Further research examines the connection between technology and codes of masculinity and its tenacity, how gender and technology are related to each other and how all these influence and affect women's participation in technological fields (Faulkner 2001, Ihsen 2003)

Nevertheless, gender phenomena still exist, although evidently, there are no explicit and direct exclusion mechanisms any more and much effort is put on motivating young females to select non-traditional higher education and professions in science, engineering and technology, striving thus for more gender balance. Recent research contributions (Hanappi-Egger 2013, Kelan 2009) therefore focus on the structural and indirect barriers excluding women from the technological field and how these institutional obstacles could be changed. And this is exactly the research focus of this contribution which will highlight the role of gender in organisations and technology. Selected results of a case-study (that is still work in progress) in a sector under high technological Revolution and traditionally male-dominated, namely the automotive industry, will serve as a starting point to discuss structural barriers for women and indirect exclusion mechanisms of SET organisations.

Z. Karvalics László

Egyetemi docens: Szegedi Tudományegyetem

zkl@hung.u-szeged.hu

Plenáris előadás

A fogalmi bizonytalanság kora(?)

A Fogalmi Bizonytalansággal együtt lehet élni, de tisztában kell lenni avval, hogy valójában milyen árat fizet a tudományos közösség a Fogalmi Bizonytalanság sújtotta területeken:

- az új tudás létrejötte inkább individuális és nem kollektív erőfeszítések eredményeként születik meg, a diskurzus sodrában közösen fejlesztett jelentések helyett párhuzamos „kis világokba” szorítva az érintett kutatókat;
- az interdiszciplináris párbeszéd esélye csökken, mert a saját tudományterületekben meghonosodott értelmezéseket előbbre valóknak tartva nehezebb a felfedező-megértő módban végigvitt közeledés más területek szótáraihoz;
- a neologizmusok egyre kevésbé a megismerésben történő előrelépés nyelvi támogatását szolgálják, sokkal inkább a tudományos figyelemgazdaságban próbálják hídfőállásokhoz juttatni megalkotóikat;
- rosszabb a kutatói közérzet.

Az előadásban, a fenti tételeket illusztrálandó, az információs társadalom és az információs kultúra óriási méretűre duzzadt nyelvi univerzumába vezetünk expedíciót. Hogyan lehetséges, hogy az információs társadalomelmélet atyjának tartott kutató az információs társadalom diskurzus legnagyobb gyilkosa? Miért tükröz par excellence inkompetenciát a dezinformációs társadalom kifejezés használata? Miért tud makacsul újratermelődni az információs túltelítődés kútmérgező mítosza? Mely utótagok előtt lehet érvényes a tudás-alapú jelző, melyek előtt nem és miért? Mi a baj az infó-fóbia terminussal? Miért hagyja a tudomány, hogy a politika saját céljainak érdekében paralizálja az információs terrorizmus kifejezést? Mi a különbség az információs szemét és az információs hulladék, az információvesztés és az információvesztés között? Megőrizhető-e az információs válság terminus fogalmi egysége annak ellenére, hogy egyidejűleg használja a sejtbiológia, az információmenedzsment, a politikaelmélet és a rendszertudomány? Ké a civil innováció fogalma és mit is értsünk alatta?

László Z. Karvalics

Associate professor: University of Szeged
zkl@hung.u-szeged.hu

Keynote lecture

The Age of Conceptual Uncertainty (?)

After providing a freakish anatomy of modern Conceptual Uncertainty, the presentation lists its four main impacts in the scientific community. To illustrate the most important statements, we take a tour into the conceptual universe of the information domain, providing examples from the whimsically inconsistent vocabulary of information society and information culture narratives.